

TAULUKKO NUORTEN ASIOIDEN HOITOA KOSKEVASTA LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ

(HUOM! LAIT EIVÄT OLE TAULUKOSSA KOKONAISUUDESSAAN)

Tähän taulukkoon on koottu yleis- ja toimialakohtaisten säädösten sisältöjä osittain.
Työryhmä suosittelee alkuperäiseen lähteeseen tutustumista silloin kun asiat edellyttävä lain perusteluja.

Aineisto on koottu vuoden 2008 lopulla

SISÄLLYSLUETTELO:

PERUSTUSLAKI (731/1999).....	4
HALLINTOLAKI (434/2003)	5
LAKI VIRANOMAISEN TOIMINNAN JULKISUUDESTA (621/1999)	10
KUNTALAKI (356/1995).....	19
NUORISOLAKI (72/2006).....	19
LASTENSUOJELULAKI (417/2007).....	20
PERUSOPETUSLAKI (628/1998)	28
LUKIOLAKI (629/1998)	31
LAKI AMMATILISESTA KOULUTUKSESTA (630/1998).....	33
LAKI AMMATILISESTA KOULUTUKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (479/2003)	34
LAKI OPISKELIJAVALINTAREKISTERISTÄ JA YLIOPILASTUTKINTOREKISTERISTÄ (1058/1998).....	34
VALTIONEUVOSTON ASETUS AMMATILISEN KOULUTUKSEN JA LUKIOKOULUTUKSEN YHTEISHAUSTA (30/2008).....	35
ASEVELVOLLISUUSLAKI (1438/2007)	35
LAKI TYÖMARKKINA-TUESTA (681/1997)	40
LAKI TYÖHALLINNON ASIAKASPALVELUN TIETOJÄRJESTELMÄSTÄ (1058/2002)	41
LAKI KUNTOUTTAVASTA TYÖTOIMINNASTA (189/2001)	42
SOSIAALIHUOLTOLAKI (710/1982)	52
SOSIAALIHUOLTOASETUS (607/1983).....	54
LAKI SOSIAALIHUOLLON ASIAKKAAN ASEMESTA JA OIKEUKSISTA (812/2000).....	55
LAKI KUNTOUTUKSEN ASIAKASYHTEISTYÖSTÄ (497/2003)	64
LIIKUNTALAKI (1054/1998).....	69
POLIISILAKI (493/1995)	69
LAKI POTILAAN ASEMESTA JA OIKEUKSISTA (785/1992)	71
LAKI LASTEN PÄIVÄHOIDOSTA (36/1973).....	73

	3
ASETUS LASTEN PÄIVÄHOIDOSTA (239/1973)	76
LAKI VAMMAISUUDEN PERUSTEELLA JÄRJESTETTÄVISTÄ PALVELUISTA JA TUKITOIMISTA (380/1987)	77
ASETUS VAMMAISUUDEN PERUSTEELLA JÄRJESTETTÄVISTÄ PALVELUISTA JA TUKITOIMISTA (759/1987)	78
TILASTOLAKI (280/2004)	79
HENKILÖTIETOLAKI (523/1999)	81
YK:N LAPSEN OIKEUKSIEN SOPIMUS.....	86

NUORTEN ASIOIDEN HOITOA KOSKEVIA SÄÄDÖKSIÄ

21.01.09 / VM

Säädöksen nimi ja numero	Sisältö	Työryhmän huomioita
<p>Perustuslaki (731/1999)</p>	<p>6 § Yhdenvertaisuus.</p> <p>Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.</p> <p>Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Sukupuolten (...)</p> <p>Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. (...)</p> <p>7§ Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen.</p> <p>Jokaisella on oikeus elämän ja henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Ketään (...)</p> <p>10 § Yksityiselämän suoja.</p> <p>Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen (...)</p> <p>16 § Sivistykselliset oikeudet.</p> <p>Jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään erikseen. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Tieteen (...)</p> <p>18 § Oikeus työhön ja elinkeinovapaus.</p> <p>Jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Oikeudesta työllistävään koulutukseen säädetään erikseen. Ketään ei (...)</p> <p>19§ Oikeus sosiaaliturvaan.</p> <p>Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.</p>	<p>Koskee kaikkia maassa laillisesti oleskelevia henkilöitä, ei vain suomen kansalaisia tai kunnan asukkaita</p> <p><i>Perustuslaki ”kattaa” Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten artiklat (...)</i></p> <p><i>Perustuslaissa vahvistettu valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden ja yksilön vapaudet ja oikeudet sekä edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa (1.2 §)</i></p> <p><i>Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia (2.3 §)</i></p> <p><i>Perusoikeudet sisältyvät lain 2 lukuun. Perusoikeudet ovat (hallitusmuotoon sisältyneinä) olleet voimassa 1.8.2005 lukien, ja ovat asiallisesti lähes muuttumattomina siirretty perustuslakiin</i></p> <p><i>Perusoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle hänen elinaikanaan (PeVL 16/2006 vp – HE 3/2006)</i></p> <p><i>Keskeisiä tämän työryhmän kannalta ainakin: yhdenvertaisuus (6 §)...sekä oikeus sosiaaliturvaan (19 §). Julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen.</i></p> <p><i>Kunnille annettavista uusista tehtävistä säädetään lailla (121.2 §)</i></p> <p><i>Hallintotehtävän antamisesta muulle kuin</i></p>

	<p>Lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.</p> <p>Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvet ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.</p> <p>Julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä.</p>	<p><i>viranomaiselle säädetään lain 124 §:ssä. Säännöksen mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.</i></p>
<p>Hallintolaki (434/2003)</p>	<p>I OSA YLEISET SÄÄNNÖKSET</p> <p>1 luku Lain tarkoitus ja soveltamisala</p> <p>3 §: Soveltaminen hallintosopimukseen</p> <p>Tätä lakia sovellettaessa hallintosopimuksella tarkoitetaan viranomaisen toimivaltaan kuuluvaa sopimusta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta tai sopimusta, joka liittyy julkisen vallan käyttöön.</p> <p>Hallintosopimusta tehtäessä on noudatettava hyvän hallinnon perusteita ja riittävällä tavalla turvattava niiden henkilöiden oikeudet sopimuksen valmistelussa sekä mahdollisuudet vaikuttaa sopimuksen sisältöön, joita sovitettava asia koskee.</p> <p>5 §: Suhde muuhun lainsäädäntöön</p> <p>Jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta.</p> <p>Hallintoasian sähköisestä vireillepanosta ja käsittelystä sekä päätöksen sähköisestä tiedoksiannosta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).</p> <p>Hallintoasiassa noudatettavasta menettelystä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa säädetään kirkkolaislaissa (1054/1993).</p> <p>2 luku Hyvän hallinnon perusteet</p> <p>6 §: Hallinnon oikeusperiaatteet</p>	<p><i>Lain tarkoitus on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa (laki 1 §), kuten sosiaali- ja terveydenhuoltoa toteutettaessa.</i></p> <p><i>Lain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta.</i></p> <p><i>Lain nimenomaisen säännöksen mukaan, jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen (8.2 §; vrt. laki 21 §, asiakirjan siirto).</i></p> <p><i>Lain 3 luvussa säädetään asianosaisasemasta ja puhevallan käyttämisestä. Vajaavaltaisen puhevallasta säädetään ko. luvun 14 §:ssä ...lisätään tarvittaessa</i></p> <p><i>Lain 21 §:n mukaan viranomaisen, jolle on erehdyksessä toimitettu asiakirja sen toimivaltaan kuulumattoman asian käsittelemiseksi, on viipymättä siirrettävä asiakirja toimivaltaiseksi katsomalleen viranomaiselle. Siirrosta on ilmoitettava lähettäjälle.</i></p>

<p>Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.</p> <p>7 §: Palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus</p> <p>Asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.</p> <p>8 §: Neuvonta</p> <p>Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta.</p> <p>Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen.</p> <p>10 §: Viranomaisten yhteistyö</p> <p>Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä.</p> <p>Viranomaisten välisestä virka-avusta säädetään erikseen.</p> <p>3 luku Asianosaisasema ja puhevallan käyttäminen</p> <p>13 §: Asiamiehen ja avustajan salassapitovelvollisuus</p> <p>Asiamies tai avustaja ei saa luvattomasti ilmaista päämiehen hänelle asian hoitamista varten uskomaa luottamuksellista tietoa.</p> <p>Asiamiehen tai avustajan tehtävänsä hoitamista varten muutoin saamia tietoja koskevaan salassapitovelvollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) silloinkin, kun tietoja on saatu muulta kuin asiaa käsittelevältä viranomaiselta.</p> <p>Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee myös asian käsittelyssä käytettävää tulkkiä ja kääntäjää. Sama koskee niin ikään muuta henkilöä, joka toimeksiannosta tai muutoin osallistuu päämiehen asian hoitamiseen.</p> <p>14 §: Vajaavaltaisen puhevalta</p> <p>Vajaavaltaisen puolesta käyttää puhevaltaa hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa.</p>	<p><i>Lain 23 §:ssä säädetään siitä, että asia on käsiteltävä viivytystä (vrt. perustuslaki 21.1 §, ... ilman aiheetonta viivytystä).</i></p> <p><i>Lain 26 §:ssä säädetään tulkitsemisesta ja kääntämisestä lisää ...</i></p> <p><i>Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Asianosaisen on myötävaikutettava ... (laki 31 §).</i></p> <p><i>Kuulemisesta ... säädetään lain 34 ja 35 – 37 §:ssä. Pääsääntö on asianosaisen kuuleminen ... lisää ...</i></p>
---	--

	<p>Vajaavaltaisella on kuitenkin oikeus käyttää yksinään puhevaltaa asiassa, joka koskee hänen vallitsemaansa tuloa tai varallisuutta.</p> <p>Kahdeksantoista vuotta täyttänyt vajaavaltainen käyttää itse yksin puhevaltaansa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.</p> <p>Viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta.</p> <p>II OSA HALLINTOASIAN VIREILLETULO JA ASIAN KÄSITTELY VIRANOMAISESSA</p> <p>4 luku Asiakirjan lähettäminen viranomaiselle ja hallintoasian vireilletulo</p> <p>20 §: Asian vireilletulo</p> <p>Hallintoasia tulee vireille, kun asian vireille panemiseksi tarkoitettu asiakirja on saapunut toimivaltaiseen viranomaiseen tai kun asia on sille suullisen vireillepanon yhteydessä esitetty ja käsittelyn aloittamiseksi tarvittavat tiedot on kirjattu.</p> <p>21 §: Asiakirjan siirto</p> <p>Viranomaisen, jolle on erehdyksestä toimitettu asiakirja sen toimivaltaan kuulumattoman asian käsittelemiseksi, on viipymättä siirrettävä asiakirja toimivaltaiseksi katsomalleen viranomaiselle. Siirrosta on ilmoitettava asiakirjan lähettäjälle.</p> <p>Asiakirjaa siirrettäessä asian tutkimatta jättämisestä ei tarvitse tehdä päätöstä.</p> <p>Siirrettäessä asiakirja, joka on toimitettava viranomaiselle määräajassa, määräaika katsotaan noudatetun, jos toimivaltainen viranomainen saa asiakirjan määräajan kuluessa.</p> <p>22 §: Asiakirjan täydentäminen</p> <p>Jos viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, viranomaisen on kehotettava lähettäjää määräajassa täydentämään asiakirjaa, jollei se ole tarpeetonta asian ratkaisemiseksi. Asiakirjan lähettäjälle on ilmoitettava, miten asiakirjaa on täydennettävä.</p> <p>Viranomaiseen saapunutta asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä ja eheyttä ole syytä epäillä.</p>	
--	---	--

	<p>Asianosainen voi myös omasta aloitteestaan täydentää hakemustaan tai muuta asian käsittelyä varten toimittamaansa asiakirjaa sekä toimittaa käsittelyn kuluessa viranomaiselle asian ratkaisemisen kannalta tarpeellisia asiakirjoja.</p> <p>5 luku Asian käsittelyä koskevat yleiset vaatimukset</p> <p>23 §: Käsittelyn viivytyksettömyys Asia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä.</p> <p>Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.</p> <p>24 §: Käsittelyn julkisuus</p> <p>Asia käsitellään julkisesti, jos niin on säädetty tai erityisen säännöksen nojalla päätetty. Asiakirjojen julkisuudesta ja asianosaisen tiedonsaantioikeudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.</p> <p>25 §: Asioiden yhdessä käsitteleminen</p> <p>Jos viranomaisessa tehtävä päätös saattaa merkittävästi vaikuttaa muun samassa viranomaisessa samanaikaisesti vireillä olevan asian ratkaisemiseen, viranomaisen on valmisteltava asiat yhdessä ja ratkaistava samalla kertaa, jollei yhdessä käsittelemisestä aiheudu haitallista viivytystä tai jollei se ole asian laadun taikka luonteen vuoksi tarpeetonta.</p> <p>26 §: Tulkitseminen ja kääntäminen</p> <p>Viranomaisen on järjestettävä tulkitseminen ja kääntäminen asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta, jos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) romani- tai viittomakieltä taikka muuta kieltä käyttävä asianosainen ei osaa viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä; tai 2) asianosainen ei vammaisuuden tai sairauden perusteella voi tulla ymmärretyksi. <p>Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota asianosaisen voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän.</p> <p>Asian selvittämiseksi tai asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi viranomaisen voi huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä muussakin kuin 1 momentissa tarkoitetussa asiassa.</p> <p>Suomen ja ruotsin kieltä käyttävän oikeudesta viranomaisen järjestämään tulkkaukseen sekä käännökseen säädetään</p>	
--	---	--

	<p>kielilaissa (423/2003). Tulkitsemisesta ja kääntämisestä saamen kielelle on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Viranomaisen on myös huolehdittava siitä, että muiden pohjoismaiden kansalaiset saavat sen käsiteltävissä asioissa tarvittavan tulkitsemis- ja käännösavun.</p> <p>6 luku Asian selvittäminen ja asianosaisen kuuleminen</p> <p>31 §: Selvittämisvelvollisuus</p> <p>Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.</p> <p>Asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Asianosaisen on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen.</p> <p>32 §: Selvityspyyntö</p> <p>Lausuntoa tai muuta selvitystä koskevassa pyynnössä on yksilöitävä, mistä erityisistä seikoista selvitystä on esitettävä.</p> <p>33 §: Selvityksen antamiselle asetettava määräaika</p> <p>Asiakirjan täydentämistä, selityksen antamista ja selvityksen esittämistä varten on asetettava asian laatuun nähden riittävä määräaika.</p> <p>Asianosaiselle on ilmoitettava, ettei määräajan noudattamatta jättäminen estä asian ratkaisemista. Määräaikaa voidaan asianosaisen pyynnöstä pidentää, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi.</p> <p>34 §: Asianosaisen kuuleminen</p> <p>Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.</p> <p>Asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana; 2) asia koskee palvelussuhteeseen tai vapaaehtoiseen koulutukseen ottamista; 3) asia koskee hakijan ominaisuuksien arviointiin perustuvan edun myöntämistä; 4) kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn 	
--	--	--

	<p>viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle; tai</p> <p>5) hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista tai kuuleminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.</p> <p>35 §: Päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuuleminen</p> <p>Edunvalvojan, huoltajan tai muun laillisen edustajan käyttäessä puhevaltaa on kuultava hänen päämiestään ja vastaavasti päämiehen käyttäessä puhevaltaa on kuultava edunvalvojaa, huoltajaa tai muuta laillista edustajaa, jos kuuleminen on tarpeen päämiehen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi.</p> <p>36 §: Kuulemisesta ilmoittaminen</p> <p>Asianosaiselle on ilmoitettava kuulemisen tarkoitus ja selityksen antamiselle varattu määräaika. Kuulemista koskevassa pyynnössä on tarvittaessa yksilöitävä, mistä seikoista selitystä pyydetään. Asianosaiselle on toimitettava kuulemisen kohteena olevat asiakirjat alkuperäisinä tai jäljennöksinä taikka varattava muutoin tilaisuus tutustua niihin.</p> <p>37 §: Suullinen vaatimus ja selvitys</p> <p>Viranomaisen on pyynnöstä varattava asianosaiselle tilaisuus esittää vaatimus tai selvitys suullisesti, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi ja kirjallinen menettely tuottaa asianosaiselle kohtuuttomia vaikeuksia. Muut asianosaiset on kutsuttava samanaikaisesti paikalle, jos se on välttämätöntä asianosaisten oikeuksien tai edun valvomiseksi.</p> <p>Viranomainen voi asianosaisen pyynnöstä varata tilaisuuden asian selvittämiseksi tarpeellisten tietojen suulliseen esittämiseen muissakin kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.</p>	
<p>Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)</p>	<p>2 §: Lain soveltamisala</p> <p>Tässä laissa säädetään oikeudesta saada tieto viranomaisten julkisista asiakirjoista sekä viranomaisessa toimivan vaitiolovelvollisuudesta, asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista samoin kuin viranomaisten velvollisuuksista tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi.</p> <p>3 §: Lain tarkoitus</p> <p>Tässä laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.</p>	<p><i>salassa pidettävät asiakirjat 24 §</i> Tietosuojavaltutettu nosti esiin 16 ja 24§</p>

	<p>4 §: Viranomaiset</p> <p>Viranomaisilla tarkoitetaan tässä laissa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valtion hallintoviranomaisia sekä muita valtion virastoja ja laitoksia; 2) tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä; 3) valtion liikelaitoksia; 4) kunnallisia viranomaisia; 5) Suomen Pankkia mukaan lukien Rahoitustarkastus, Kansaneläkelaitosta sekä muita itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia; Eläketurvakeskuksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen asiakirjoihin lakia kuitenkin sovelletaan 2 momentissa säädetyllä tavalla; 6) eduskunnan virastoja ja laitoksia; 7) Ahvenanmaan maakunnan viranomaisia niiden huolehtiessa valtakunnan viranomaisille kuuluvista tehtävistä maakunnassa; 8) lain tai asetuksen taikka 1, 2 tai 7 kohdassa tarkoitetun viranomaisen päätöksen perusteella tiettyä tehtävää itsenäisesti hoitamaan asetettuja lautakuntia, neuvottelukuntia, komiteoita, toimikuntia, työryhmiä, toimitusmiehiä ja kunnan ja kuntayhtymän tilintarkastajia sekä muita niihin verrattavia toimielimiä. <p>Mitä viranomaisesta säädetään, koskee myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Evankelis-luterilaisen kirkon asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen.</p> <p>16 §: Asiakirjan antamistavat</p> <p>Viranomaisen asiakirjan sisällöstä annetaan tieto suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi tai antamalla siitä kopio tai tuloste. Tieto asiakirjan julkisesta sisällöstä on annettava pyydytyllä tavalla, jollei pyynnön noudattaminen asiakirjojen suuren määrän tai asiakirjan kopioinnin vaikeuden tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi aiheuta kohtuutonta haittaa virkatoiminnalle.</p> <p>Viranomaisen ratkaisusta automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidetyn rekisterin julkisista tiedoista on oikeus saada kopio teknisenä tallenteena tai muutoin sähköisessä muodossa, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Tietojen antaminen vastaavassa muodossa muusta julkisesta asiakirjasta on viranomaisen harkinnassa, jollei toisin säädetä.</p> <p>Videotallenteesta tai muusta vastaavasta tallenteesta, jolla on viranomaisen kuvaama kuulustelu tai muu tapahtuma,</p>	
--	--	--

	<p>jossa henkilöä kuullaan, saa kuitenkin antaa kopion vain, jos tallenteessa kuultava henkilö siihen suostuu tai jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on ilmeistä, ettei kopion antaminen johda hänen yksityisyyden suojansa loukkaamiseen. (30.3.2007/385)</p> <p>Viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietoja saa kuitenkin luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa.</p> <p>5 luku Viranomaisen velvollisuudet edistää tiedonsaantia ja hyvää tiedonhallintatapaa</p> <p>17 §: Tiedonsaantioikeuksien huomioon ottaminen päätöksenteossa</p> <p>Viranomaisen on tämän lain mukaisia päätöksiä tehdessään ja muutoinkin tehtäviään hoitaessaan velvollinen huolehtimaan siitä, että tietojen saamista viranomaisen toiminnasta ei lain 1 ja 3 § huomioon ottaen rajoiteta ilman asiallista ja laissa säädettyä perustetta eikä enempää kuin suojattavan edun vuoksi on tarpeellista ja että tiedon pyytäjiä kohdellaan tasapuolisesti.</p> <p>Asiakirjasalaisuutta koskevia säännöksiä sovellettaessa on lisäksi otettava huomioon, onko asiakirjan salassapitovelvollisuus riippumaton asiakirjan antamisesta johtuvista tapauskohtaisista vaikutuksista (vahinkoedellytyslausekkeeton salassapitosäännös) vai määräytyykö julkisuus asiakirjan antamisesta johtuvien haitallisten vaikutusten perusteella (julkisuusolettamaan perustuva salassapitosäännös) vai edellyttääkö julkisuus sitä, ettei tiedon antamisesta ilmeisesti aiheudu haitallisia vaikutuksia (salassapito-olettamaan perustuva salassapitosäännös).</p> <p>Harkittaessa yleisöltä salassa pidettävän tiedon antamista ennalta määritellylle tiedonsaajalle julkisuus- tai salassapito-olettaman sisältävän säännöksen osoittamissa rajoissa on pidettävä huolta siitä, että tiedonsaajalla on tämän lain mukainen vaitiolovelvollisuus ja että tietoja annetaan muille kuin viranomaisille ja niissä toimiville vain, jos tiedon antamiselle on painava yleinen syy. (23.6.2005/495)</p> <p>6 luku Salassapitovelvoitteet</p> <p>22 §: Asiakirjasalaisuus</p> <p>Viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se tässä tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomaisen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus.</p>	
--	--	--

	<p>Salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.</p> <p>23 §: Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto</p> <p>Viranomaisen palveluksessa oleva samoin kuin luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt.</p> <p>Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sitä, joka harjoittelijana tai muutoin toimii viranomaisessa taikka viranomaisen toimeksiannosta tai toimeksiantotehtävää hoitavan palveluksessa taikka joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai lain perusteella annetun luvan nojalla, jollei laista tai sen perusteella annetusta luvasta muuta johdu.</p> <p>Vaitiolovelvollisuus on myös sillä, jolle viranomaisen on ilmoittanut julkisuus- tai salassapito-olettaman sisältävän salassapitosäännöksen osoittamissa rajoissa tietoja, jotka ovat yleisöltä salassa pidettäviä. Asianosainen, hänen edustajansa tai avustajansa ei saa ilmaista sivullisille asianosaisaseman perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja, jotka koskevat muita kuin asianosaista itseään. (23.6.2005/495)</p> <p>Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Asianosainen, hänen edustajansa tai avustajansa saa kuitenkin käyttää muita kuin asianosaista itseään koskevia tietoja, kun kysymys on sen oikeuden, edun tai velvollisuuden hoitamista koskevasta asiasta, johon asianosaisen tiedonsaantioikeus on perustunut.</p> <p>24 §: Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat</p> <p>Salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valtioneuvoston ulkopoliittisia asioita käsittelevän valiokunnan asiakirjat, jollei valiokunta toisin päättä, sekä ulkoasioita hoitavan ministeriön ja Suomen edustustojen poliittiset tilannearviointit, poliittisista tai taloudellisista suhteista toisen valtion kanssa käytyjä neuvotteluja koskevat asiakirjat ja ulkoasiainhallinnon alaan kuuluvat salakirjoitetut viestit, jollei asianomainen ministeriö toisin päättä; 2) muut kuin 1 kohdassa tarkoitettut asiakirjat, jotka koskevat Suomen suhteita toiseen valtioon tai kansainväliseen järjestykseen, asiakirjat, jotka liittyvät kansainvälisessä lainkäyttö- tai tutkintaelimessä tai muussa kansainvälisessä toimielimessä käsiteltävään asiaan, ja asiakirjat, jotka koskevat Suomen valtion, Suomen kansalaisten, Suomessa oleskelevien henkilöiden tai Suomessa toimivien yhteisöjen suhteita toisen valtion viranomaisiin, henkilöihin tai yhteisöihin, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi vahinkoa tai haittaa Suomen kansainvälisille suhteille tai edellytyksille toimia kansainvälisessä yhteistyössä; 3) poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille ja viralliselle syyttäjälle sekä tarkastus- ja valvontaviranomaisille 	
--	---	--

	<p>tehdyt ilmoitukset rikoksesta, esitutkintaa ja syyteharkintaa varten saadut ja laaditut asiakirjat sekä haastehakemus, haaste ja siihen annettu vastaus rikosasiassa, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa taikka kun virallinen syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna rikoksen selvittämistä tai tutkinnan tarkoituksen toteutumista tai ilman painavaa syytä aiheuta asiaan osalliselle vahinkoa tai kärsimystä tai estä tuomioistuinta käyttämästä oikeuttaan määrätä asiakirjojen salassapidosta oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain (945/1984) mukaan;</p> <p>4) poliisiin ja muun esitutkintaviranomaisen rikosten ehkäisemistä tai niiden selvittämistä varten ylläpitämät rekisterit ja rikosten ehkäisemistä koskevat selvitykset samoin kuin henkilöllisyyden tai matkustusoikeuden todentamista tai varmentamista koskevan hallintoasian käsittelyssä saamat ja ottamat henkilön valokuvat ja muut henkilötuntemerkkitiedot sekä henkilölle tai henkilökortille tai matkustusasiakirjalle annetut erityiset tunnisteet;</p> <p>5) poliisiin, rajavartiolaitoksen ja tullilaitoksen sekä vankeinhoitoviranomaisen taktisia ja teknisiä menetelmiä ja suunnitelmia koskevia tietoja sisältävät asiakirjat, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi rikosten ehkäisemistä ja selvittämistä tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden taikka rangaistuslaitoksen järjestyksen ylläpitämistä;</p> <p>6) kanteluasiakirjat ennen asian ratkaisua, jos tiedon antaminen niistä vaikeuttaisi asian selvittämistä tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä asiaan osalliselle;</p> <p>7) henkilöiden, rakennusten, laitosten, rakennelmien sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä koskevat ja niiden toteuttamiseen vaikuttavat asiakirjat, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna turvajärjestelyjen tarkoituksen toteutumista;</p> <p>8) asiakirjat, jotka koskevat onnettomuuksiin tai poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojelua tai onnettomuuden selvittämistä, jos tiedon antaminen niistä vahingoittaisi tai vaarantaisi turvallisuutta, väestönsuojelun toteuttamista tai poikkeusoloihin varautumista, aiheuttaisi haittaa onnettomuuden selvittämiseksi taikka loukkaisi onnettomuuden uhrien oikeuksia tai heidän muistoaan tai läheisiään, jollei tiedon antaminen ole tarpeen viranomaisen tehtävän suorittamiseksi;</p> <p>9) suojelupoliisiin ja muiden viranomaisten asiakirjat, jotka koskevat valtion turvallisuuden ylläpitämistä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna valtion turvallisuutta;</p> <p>10) asiakirjat, jotka koskevat sotilastiedustelua, puolustusvoimien varustamista, kokoonpanoa, sijoitusta tai käyttöä taikka muuta sotilaallista maanpuolustusta taikka maanpuolustusta palvelevia keksintöjä, rakenteita, laitteita tai järjestelmiä taikka maanpuolustuksen kannalta muutoin merkityksellisiä kohteita taikka puolustusvalmiuteen varautumista, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vahingoita tai vaaranna maanpuolustuksen etua;</p> <p>11) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja raha- ja valuuttapoliittisista päätöksistä tai toimenpiteistä taikka niiden valmistelusta tai tietoja finanssi- ja tulopolitiikan valmistelusta taikka finanssi-, tulo-, raha- tai valuuttapoliittisten päätösten tai toimenpiteiden tarpeiden selvittämisestä, jos tiedon antaminen niistä olisi vastoin valtion etua neuvotteluosapuolena taikka vaarantaisi päätösten tai toimenpiteiden tarkoituksen toteutumisen tai muutoin</p>	
--	--	--

	<p>merkittävästi vaikeuttaisi finanssi-, tulo-, raha- tai valuuttapolitiikan hoitamista;</p> <p>12) rahoitusmarkkinoita ja vakuutustoimintaa valvovien sekä rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusjärjestelmien toimivuudesta vastaavien viranomaisten laissa säädettyjä tehtäviä varten laaditut selvitykset, joista ilmenee tietoja markkinoiden toimivuudesta tai rahoitus-, vakuutus- tai eläkelaitoksista tai niiden asiakkaita, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi vahinkoa tai haittaa rahoitus- tai vakuutusjärjestelmän luotettavuudelle ja toimivuudelle;</p> <p>13) kansantalouden kehitystä kuvaava tilasto, talouspoliittinen aloite ja toimenpidesuunnitelma sekä muut sellaiset asiakirjat, joihin sisältyvillä tiedoilla ilmeisesti voi olla vaikutusta pääoma- ja rahoitusmarkkinoilla, ennen kuin tiedot on saatettu 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla yleisesti julkisiksi;</p> <p>14) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja uhanalaisista eläin- tai kasvilajeista tai arvokkaiden luonnonalueiden suojelusta, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi kysymyksessä olevan eläin- tai kasvilajin tai alueen suojelun;</p> <p>15) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja viranomaisen tehtäväksi säädetystä tarkastuksesta tai muusta valvontatoimeen liittyvästä seikasta, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa asiaan osalliselle;</p> <p>16) tilastoviranomaiselle tilastojen laatimista varten annetut asiakirjat samoin kuin asiakirjat, jotka on vapaaehtoisesti annettu viranomaiselle tutkimusta tai tilastointia varten; (23.4.2004/281)</p> <p>17) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun yhteisön, laitoksen tai säätiön liike- tai ammattisalaisuudesta, samoin kuin sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta liiketoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi mainituille yhteisöille, laitoksille tai säätiöille taloudellista vahinkoa tai saattaisi toisen samanlaista tai muutoin kilpailevaa toimintaa harjoittavan julkisyhteisön tai yksityisen parempaan kilpailuasemaan tai heikentäisi julkisyhteisön tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun yhteisön, laitoksen tai säätiön mahdollisuuksia edullisiin hankintoihin tai sijoitus-, rahoitus- ja velanhoitojärjestelyihin;</p> <p>18) asiakirjat, jotka sisältävät valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön työmarkkinaosapuolena tai työriidan osapuolena laatimia tai saamia tietoja, jos tiedon antaminen niistä olisi vastoin julkisyhteisön etua työnantajana, sekä asiakirjat, jotka sisältävät valtion edustajien maataloustukineuvotteluja varten laatimia tai saamia tietoja, jos tiedon antaminen niistä olisi vastoin valtion etua neuvotteluosapuolena;</p> <p>19) viranomaisen oikeudenkäynnin osapuolena oikeudenkäyntiin valmistautumista varten laatimat ja hankkimat asiakirjat, jos tiedon antaminen asiakirjasta olisi vastoin julkisyhteisön tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun yhteisön, laitoksen, säätiön tai henkilön etua oikeudenkäynnissä;</p> <p>20) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liike- tai ammattisalaisuudesta, samoin kuin sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa, ja kysymys ei ole kuluttajien terveyden tai ympäristön</p>	
--	---	--

	<p>terveellisuuden suojaamiseksi tai toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista tai elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia ja niiden hoitamista koskevista tiedoista;</p> <p>21) asiakirjat, jotka koskevat opinnäytetyön tai tieteellisen tutkimuksen suunnitelmaa tai perusaineistoa taikka teknologista tai muuta kehittämistyötä tai niiden arviointia, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei aiheuta opinnäytetyön, tutkimuksen tai kehittämistyön suorittamiselle taikka niiden hyödyntämiselle tai sen asianmukaiselle arvioinnille tai tutkijalle taikka tutkimuksen tai kehittämistyön toimeksiantajalle haittaa;</p> <p>22) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja pääsy- tai muusta kokeesta tai testistä, jos tiedon antaminen vaarantaisi kokeen tai testin tarkoituksen toteutumisen tai testin käyttämisen vastaisuudessa;</p> <p>23) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön vuosituloista tai kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista ja varallisuudesta taikka jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa, sekä ulosottoviranomaisen asiakirjat siltä osin kuin ne sisältävät sellaisia tietoja, jotka ulosottorekisteriin merkittyinä olisivat ulosottokaaren mukaan salaisia, sekä tiedot luonnollisesta henkilöstä ulosottovelallisenä ja ulosottoselvitys; (15.6.2007/713)</p> <p>24) asiakirjat, jotka koskevat pakolaista tai turvapaikan, oleskeluluvan tai viisumin hakijaa, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna pakolaisen tai hakijan tai näiden läheisten turvallisuutta;</p> <p>25) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai työhallinnon henkilöasiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta tai työhallinnon henkilöasiakkaan palvelusta taikka tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka tietoja henkilön seksuaalisesta käyttäytymisestä ja suuntautumisesta; (11.12.2002/1060)</p> <p>26) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja rikoksesta epäillyn, asianomistajan tai muun rikosasiaan liittyvän henkilön yksityiselämään liittyvistä arkaluonteisista seikoista samoin kuin sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja rikoksen uhrista, jos tiedon antaminen loukkaisi rikoksen uhrin oikeuksia tai hänen muistoaan tai läheisiään, jollei tiedon antaminen ole tarpeen viranomaisen tehtävän suorittamiseksi;</p> <p>27) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja rikoksesta syytetylle tehdystä oikeuspsykiatrisesta mielentilatutkimuksesta, nuoresta rikoksenteijästä laaditusta henkilötutkinnasta, nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelmasta, vankeusrangaistuksen sijasta suoritettavan yhdyskuntapalvelun soveltuvuusselvityksestä, rangaistusajan suunnitelmasta, vapauttamissuunnitelmasta, valvontasuunnitelmasta sekä pitkäaikaisvängin vapauttamismenettelyä varten annetusta lausunnosta; (30.3.2007/385)</p> <p>28) hallintoviranomaisen asiakirjat ja rekisterit, jotka sisältävät tietoja tuomitusta, vangitusta tai muutoin vapautensa menettäneestä henkilöstä, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaaranna asianomaisen tulevaa toimeentuloa, yhteiskuntaan sopeutumista tai turvallisuutta, ja jos tiedon antamiseen on perusteltu syy;</p>	
--	--	--

	<p>29) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilölle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta tai sen tuloksesta taikka asevelvollisen sijoittamista tai työntekijän valintaa tai palkkauksen perustetta varten tehdyistä arvioinneista;</p> <p>30) oppilashuoltoa ja oppilaan opetuksesta vapauttamista koskevat asiakirjat, oppilaan ja kokelaan koesuoritukset sekä sellaiset oppilaitoksen antamat todistukset ja muut asiakirjat, jotka sisältävät oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, samoin kuin asiakirjat, joista ilmenee ylioppilastutkintolautakunnan määräämien arvostelijoiden arvostelutehtäviä koskeva koulukohtainen työnjako, kunnes on kulunut vuosi kyseisestä tutkintakerrasta;</p> <p>31) asiakirjat, jotka sisältävät tiedon henkilön ilmoittamasta salaisesta puhelinnumerosta tai tiedon matkaviestimen sijaintipaikasta, samoin kuin asiakirjat, jotka sisältävät tiedon henkilön kotikunnasta ja hänen siellä olevasta asuinpaikastaan tai tilapäisestä asuinpaikastaan samoin kuin puhelinnumerosta ja muista yhteystiedoista, jos henkilö on pyytänyt tiedon salassapitoa ja hänellä on perusteltu syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi; (30.11.2001/1151)</p> <p>32) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön poliittisesta vakaumuksesta tai tietoja henkilön yksityiselämän piirissä esittämistä mielipiteistä taikka tietoja henkilön elintavoista, osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista; asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön toimimisesta poliittisessa tai muussa luottamustehtävässä tai henkilön pyrkimisestä sellaiseen tehtävään samoin kuin henkilön osallistumisesta poliittisen puolueen perustamiseen ja rekisteröintiin tai valitsijayhdistyksen perustamiseen vaaleja varten, ovat kuitenkin julkisia.</p> <p>Edellä 1 momentissa ja muussa laissa säädettyjä asiakirjasalaisuutta koskevia säännöksiä sovellettaessa on otettava huomioon, mitä 17 §:ssä säädetään.</p> <p>7 luku Salassapidosta poikkeaminen ja sen lakkaaminen</p> <p>26 §: Yleiset perusteet salassa pidettävän tiedon antamiseen</p> <p>Viranomaisen voi antaa salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tiedon, jos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty; tai 2) se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa. <p>Viranomaisen voi salassapitosäännösten estämättä antaa tiedon toisen taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta, terveydenhuollon tai sosiaalihuollon asiakassuhteesta tai myönnetystä etuudesta taikka 24 §:n 1 momentin 32 kohdassa tarkoitettua henkilön yksityiselämää koskevasta tai sitä vastaavasta muun lain mukaan salassa pidettävästä seikasta, jos tieto on tarpeen:</p>	
--	---	--

	<p>1) yksityisen tai toisen viranomaisen laissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden toteuttamiseksi; taikka</p> <p>2) tiedot antavan viranomaisen hoidettavaksi kuuluvan korvauksen tai muun vaatimuksen toteuttamiseksi.</p> <p>Viranomainen voi antaa salassa pidettävästä asiakirjasta tiedon antamansa virka-aputehtävän suorittamiseksi sekä toimeksiannostaan tai muuten lukuunsa suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.</p> <p>Salassa pidettäviä tietoja voi kuitenkin luovuttaa mainittuja tehtäviä varten myös silloin, kun salassa pidettävien tietojen poistaminen niiden suuren määrän tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi ei ilmeisesti ole tarkoituksenmukaista. Viranomaisen on ennakolta varmistuttava siitä, että tietojen salassapidosta ja suojaamisesta huolehditaan asianmukaisesti.</p> <p>28 §: Viranomaisen lupa salassa pidettävän asiakirjan saamiseen</p> <p>Viranomainen voi, jollei lailla toisin säädetä, antaa yksittäistapauksessa luvan tietojen saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten, jos on ilmeistä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Lupaa harkittaessa on huolehdittava siitä, että tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Jos asiakirjaan sisältyvät tiedot on annettu viranomaiselle sen suostumuksella, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, lupaa ei saa antaa vastoin suostumuksessa tiedon käytölle ja luovutukselle asetettuja ehtoja. Jos lupa tarvitaan usean saman ministeriön alaisen viranomaisen asiakirjasta, luvasta päättää ministeriö asianomaisia viranomaisia tarvittaessa kuultuaan.</p> <p>Edellä 1 momentissa tarkoitettu lupa voidaan antaa määräajaksi, ja siihen on liitettävä yleisen ja yksityisen edun suojaamiseksi tarpeelliset määräykset. Lupa voidaan peruuttaa, milloin siihen harkitaan olevan syytä.</p> <p>29 §: Salassa pidettävien tietojen antaminen toiselle viranomaiselle</p> <p>Viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos:</p> <p>1) tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty;</p> <p>2) se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa;</p> <p>3) asiakirja on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua taikka toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustusasian taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi;</p> <p>4) tieto on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi.</p>	
--	---	--

	<p>Viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon sellaisista osoite- tai muista yhteystiedoista, jotka ovat 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä.</p> <p>Viranomainen voi avata toiselle viranomaiselle teknisen käyttöyhteyden henkilörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka toisen viranomaisen on laissa erikseen säädetyn velvollisuuden mukaan otettava päätöksenteossaan huomioon. Jos henkilötiedot on säädetty salassa pidettäväksi, käyttöyhteyden avulla saa hakea tietoja vain henkilöistä, jotka ovat antaneet siihen suostumuksensa, jollei salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta erikseen nimenomaisesti säädetä toisin.</p>	
<p>Kuntalaki (356/1995)</p>	<p>1§: Kuntien itsehallinto. (...)</p> <p>2§: Kunnan tehtävät.</p> <p>Kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja sille laissa säädetyt tehtävät, Kunnille ei saa antaa uusia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka ottaa pois tehtäviä tai oikeuksia muuten kuin säätämällä siitä lailla. (...)</p> <p>Tehtävien hoidon edellyttämiä palveluja kunta voi hankkia myös muilta palvelujen tuottajilta.</p> <p>4§: Kunnan jäsen.</p> <p>Kunnan jäsen on 1) henkilö, jonka kotikuntalaisa (201/94) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on (kunnan asukas), 2) (...)</p> <p>76§: Yhteistoiminnan muodot.</p> <p>Kunnat voivat sopimuksen nojalla hoitaa tehtäviään yhdessä. (...)</p>	
<p>Nuorisolaki (72/2006) kohderyhmänä alle 29-vuotiaat</p>	<p>1§: Tavoite</p> <p>Tämän lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. (...)</p> <p>2§: Määritelmät</p> <p>Tässä laissa tarkoitetaan: 1) nuorilla alle 29-vuotiaita; 2) aktiivisella kansalaisuudella nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, 3) sosiaalisella vahvistamisella nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi; (...) 5) nuorisopolitiikalla nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista; (...)</p> <p>7§: Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen ja toteuttaminen.</p> <p>Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset</p>	

	<p>ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa myös alueellisesti kuntien yhteistyönä. Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.</p> <p>8§: Nuorten osallistuminen ja kuuleminen.</p> <p>Nuorille on järjestettävä mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.</p>	
<p>Lastensuojelulaki (417/2007)</p>	<p>1 luku Yleiset säännökset</p> <p>1 §: Lain tarkoitus</p> <p>Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvu-ympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.</p> <p>2 §: Vastuu lapsen hyvinvoinnista</p> <p>Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983) säädetään.</p> <p>Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin.</p> <p>Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia. Jäljempänä tässä laissa säädetyn edellytyksin lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle tai ryhtyä muihin toimenpiteisiin lapsen hoidon ja huollon järjestämiseksi.</p> <p>3 §: Lastensuojelu</p> <p>Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Sen lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi 2 luvussa tarkoitettua ehkäisevää lastensuojelua.</p>	<p>Tässä laissa pidetään lapsena alle 18-vuotiasta ja nuorena 18–20-vuotiasta</p> <p><i>Laki tuli voimaan 1.1.2008.</i></p> <p><i>Tämän työryhmän työssä ei ole kyse lastensuojelulaissa tarkoitettusta lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta</i></p> <p><i>Lain tiettyjen säännösten tarkastelu on kuitenkin perusteltua, koska laki sisältää myös muita, kuin varsinaisia, lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua (lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto, laki 3.2.§) koskevia säännöksiä</i></p> <p><i>Säännösten tavoitteena on tarvittaessa ja myös osana kunnan muuta, tavanomaista palvelutarjontaa, mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tarjota oikea ja oikea-aikainen tuki lapselle ja perheelle, ja samalla mahdollisuuksien mukaan vältyä rankemmilta lastensuojelun toimenpiteiltä</i></p> <p><i>Lain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen</i></p>

	<p>Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto.</p> <p>Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on myös kunnan muiden palvelujen piirissä, kuten äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotyössä annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.</p> <p>4 §: Lastensuojelun keskeiset periaatteet</p> <p>Lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.</p> <p>Lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet; 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon; 3) taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen; 4) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden; 5) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen; 6) mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; sekä 7) kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen. <p>Lastensuojelussa on toimittava mahdollisimman hienovaraisesti ja käytettävä ensisijaisesti avohuollon tukitoimia, jollei lapsen etu muuta vaadi. Kun sijaishuolto on lapsen edun kannalta tarpeen, se on järjestettävä viivytyksettä. Sijaishuoltoa toteutettaessa on otettava lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämisestä.</p> <p>5 §: Lapsen ja nuoren mielipide ja toivomukset</p> <p>Lapselle on hänen ikäänsä ja kehitystasoaan vastaavalla tavalla turvattava oikeus saada tietoa häntä koskevassa</p>	<p><i>kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.</i></p> <p><i>Lain 2 §:n 1 momentti korostaa lapsen vanhempien ja muiden huoltajien ensisijaista vastuuta lapsen hyvinvoinnista (vrt. laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (/) 1, 4 ja 5 §).</i></p> <p><i>Saman 2 §:n 2 momentin mukaan lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Säännös koskee velvoittavana sanamuotonsa mukaisesti kaikkia lasten ja perheiden kanssa toimivia, ei vain kunnan lastensuojelun viranomaisia.</i></p> <p><i>Lain 3 §:ssä määritellään, mitä lastensuojelulla laissa tarkoitetaan. Kuten yllä jo todettiin, lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Sen lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi lain 2 luvussa tarkoitettua ehkäisevää lastensuojelua (3.1 §).</i></p> <p><i>Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on myös kunnan muiden palvelujen piirissä, kuten äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotyössä <u>annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana</u> (3.3 §).</i></p> <p><i>Lastensuojelun keskeisistä periaatteista</i></p>
--	---	--

	<p>lastensuojeluasiassa ja mahdollisuus esittää siinä mielipiteensä. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa, lasta tai nuorta koskevaa päätöstä tehtäessä ja lastensuojelua toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen tai nuoren mielipiteisiin ja toivomuksiin.</p> <p>6 §: Lapsi ja nuori</p> <p>Tässä laissa pidetään lapsena alle 18-vuotiasta ja nuorena 18–20-vuotiasta.</p> <p>7 §: Lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen.</p> <p>Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja kunnan muiden viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille.</p> <p>8 §: Palvelujen kehittäminen kasvatuksen tukemiseksi.</p> <p>Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuoltoa, opetustoimintaa sekä muita lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja niitä kehittäessään huolehdittava siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa ja saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. <u>Kunnan on järjestettävä tarvittaessa erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa.</u></p> <p>Palveluja järjestettäessä ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin.</p> <p>9 §: Tuki koulunkäyntiin.</p> <p>Kunnan tulee järjestää koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluita, jotka antavat kunnan perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettun esi-, perus- ja lisäopetuksen sekä valmistavan opetuksen oppilaille riittävän tuen ja ohjauksen koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Palveluilla tulee edistää myös koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämistä.</p> <p>Perusopetuslain 7 ja 8 §:ssä tarkoitettun opetuksen järjestäjä vastaa edellä 1 momentissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä oppilailleen.</p> <p>10 §: Lapsen huomioon ottaminen aikuisille suunnatuissa palveluissa</p> <p>Kun aikuiselle annetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, erityisesti päihdehuolto- ja mielenterveyspalveluja, ja kun aikuisen kyvyn täysipainoisesti huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta arvioidaan tällöin heikentyneen, tai kun</p>	<p><i>säädetään lain 4 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Säännöksen viimeisessä virkkeessä johtotähdeksi lastensuojelua toteutettaessa mainitaan lapsen etu. Sen mukaan lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu (4.1 §).</i></p> <p><i>Pykälän 2 momentissa on pyritty luettelomaisesti avaamaan niitä seikkoja, joihin lapsen etua arvioitaessa on erityisesti, eri toimenpidevaihtoehtoja harkittaessa, kiinnitettävä huomiota. Nämä seikat tulevat soveltuvin osin sovellettaviksi myös ehkäisevässä lastensuojelussa. Näitä seikkoja ovat ...lisää Tämän työryhmän työskentelyn kannalta tarkastellen myös säännöksen luettelemissa seikoissa korostuu lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen eri tavoin sekä varhainen puuttuminen. Erityisenä seikkana mainittakoon säännöksen kohta 2, jonka mukaan on arvioitava lapsen mahdollisuus saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukainen valvonta ja huolenpito. Säännöksen kohdan 7 mukaan on huomioitava lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta. Lisäksi on huomioitava mmm. ...taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus (kohta 3) ja itsenäistyminen ja kasvaminen vastuullisuuteen (kohta 5) sekä mahdollisuus osallistumiseen ja</i></p>
--	--	---

<p>aikuinen on suorittamassa vapausrangaistustaan, on selvitettävä ja turvattava myös hänen hoidossaan ja kasvatuksessaan olevan lapsen hoidon ja tuen tarve.</p> <p>Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon viranomaisten on tarvittaessa järjestettävä välttämättömät palvelut raskaana olevien naisten ja syntyvien lasten erityiseksi suojelemiseksi</p> <p>11 §: Lastensuojelun järjestäminen ja kehittäminen.</p> <p>Kunnan on huolehdittava siitä, että ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina sitä tarvitaan.</p> <p>Lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen.</p> <p>Kunnassa lastensuojelun toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä vastaa sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin (<i>sosiaalihuollosta vastaava toimielin</i>). Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on lastensuojelua järjestäessään oltava tarvittaessa yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien, muiden viranomaisten samoin kuin muiden kuntien ja kuntayhtymien sekä muiden palveluja järjestävien yhteisöjen ja laitosten kanssa riittävien ja tarvetta vastaavien palvelujen järjestämiseksi ja asiantuntemuksen turvaamiseksi kunnassa.</p> <p>12 §: Suunnitelma lastensuojelun järjestämisestä ja kehittämisestä.</p> <p>Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.</p> <p>Suunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta; 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista; 3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa; 4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista; 5) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä; 6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten 	<p><i>vaikuttamiseen omissa asioissaan (kohta 6).</i></p> <p><i>Kuten yllä jo todettiin, lastensuojelulain 2 luku sisältää yleisiä, kaikkia kunnan viranomaisia koskevia ja ko. viranomaisia myös keskinäiseen yhteistyöhön velvoittavia, lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä koskevia säännöksiä (lain 7 – 10 §).</i></p> <p><i><u>Erittäin merkittävä tämän työryhmän toimeksiannon kannalta on palvelujen kehittämistä kasvatuksen tukemiseksi koskeva lain 8 §. Kunnan on järjestettävä tarvittaessa erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. Tämä velvoite on kunnalle uusi, ja kohdistuu nimenomaan myös lapsiin ja nuoriin, jotka eivät ole lastensuojelun raskaampien toimenpiteiden kohteena. Myös 12 § on merkittävä työryhmän toimeksiantoa ja sen tarkoittamaa moniammatillista yhteistyötä silmällä pitäen.</u></i></p> <p><i>Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Tämä velvoite sosiaalihuollon lainsäädäntöön kirjattuna on uusi. Tavoitteena on ollut nykyistä paremmin turvata se, että kunnan määrärahasidonnaisiin palveluihin varaat rahat myös tosiasiallisesti riittäisivät vastamaan palvelujen tarpeeseen koko suunnitelmakautena. Näin luonnollisesti tulee olla jo nyt, ja kaikkien palvelujen kohdalla. Lapsen oikeutta jälkihuoltoon koskevan 75 §:n 1 momentin mukaisesti sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on järjestettävä lapselle tai nuorelle lastensuojelulain mukainen jälkihuolto (lain 40 §:ssä tarkoitettun huostaanoton ja sijaishuollon päättymisen jälkeen. Huostassapidon kestosta ja lakkaamisesta säädetään lastensuojelulain 47 §:ssä. Sanotun 47 §:n 4 momentin mukaan</i></p>
---	---

	<p>välillä; sekä</p> <p>7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.</p> <p>14 §: Moniammatillisen asiantuntemuksen turvaaminen.</p> <p>Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta.</p> <p>Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi.</p> <p>6 luku Menettelysäännöksiä</p> <p>29 §: Lapsen tapaaminen</p> <p>Lastensuojelua toteutettaessa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tavata lapsi riittävän usein henkilökohtaisesti.</p> <p>Lapsen henkilökohtaisten tapaamisten järjestämisessä on pyrittävä yhteistoimintaan huoltajan tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan henkilön kanssa.</p> <p>Sosiaalityöntekijällä tai muulla lastensuojelun työntekijällä on tarvittaessa oikeus tavata lapsi myös ilman huoltajan suostumusta, jos sen arvioidaan olevan lapsen ikä, kehitys tai olosuhteet muutoin huomioon ottaen lapsen edun mukaista. Lasta koskeviin asiakirjoihin on kirjattava syyt, jotka ovat edellyttäneet lapsen tapaamista vastoin huoltajan suostumusta. Huoltajalle on ilmoitettava tapaamisesta, jollei se ole selvästi vastoin lapsen etua.</p> <p>30 §: Asiakassuunnitelma</p> <p>Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma, jollei asiakkuus pääty lastensuojelutarpeen selvityksen jälkeen tai kysymyksessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus.</p> <p>Asiakassuunnitelma on laadittava ja tarkistettava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan taikka lapselle läheisen henkilön sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa. Asiakassuunnitelmaan kirjataan ne olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, lapsen ja hänen perheensä tuen tarve, palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan, sekä arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan.</p>	<p><i>lapsen huostassapito lakkaa viimeistään, kun lapsi täyttää 18 vuotta.</i></p> <p><i>Lain 75 §:n 1 momentti velvoittaa jälkihuollon järjestämiseen myös (lain 37 §:ssä tarkoitetun) avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen päättymisen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta (ja kohdistunut lapseen yksin). Aikaisempaan lastensuojelulakiin verrattuna tämä velvoite on uusi. Jälkihuolto voidaan pykälän 2 momentin mukaan järjestää myös muulle kuin 1 momentissa tarkoitetulle lastensuojelun asiakkaana olleelle nuorelle.</i></p> <p><i>Lain 75 §:n 3 momentissa säädetään jälkihuollon kestosta. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viimeistään, kun nuori täyttää 21 vuotta.</i></p> <p><i>Jälkihuollon sisällöstä säädetään lain 76 §:ssä, lähinnä sen 1 momentissa. Pykälän 2 momentin mukaan sosiaalityöntekijän on lisäksi jälkihuollon päättyessä tarvittaessa laadittava yhdessä nuoren kanssa suunnitelma, johon kirjataan jälkihuollon päättymisen jälkeen nuoren käytettävissä olevat palvelut ja tukitoimet.</i></p>
--	--	---

	<p>Asiakassuunnitelmaan on kirjattava myös asianomaisten eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja palvelujen sekä muiden tukitoimien järjestämisestä. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.</p> <p>Huostaanotettua lasta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan lisäksi sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet, erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle, hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan, miten toteutetaan lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta lapsen vanhempien ja muiden hänelle läheisten henkilöiden kanssa ja miten samalla otetaan lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämisestä. Huostaanotetun lapsen vanhemmille on laadittava vanhemmuuden tukemiseksi erillinen asiakassuunnitelma, jollei sen laatimista ole pidettävä tarpeettomana. Suunnitelma laaditaan tarvittaessa yhteistyössä muun sosiaali- ja terveydenhuollon kuten päihde- ja mielenterveyshuollon kanssa.</p> <p>Jälkihuollossa olevaa lasta tai nuorta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan jälkihuollon tarkoitus ja tavoitteet sekä erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle tai nuorelle sekä hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille hänen hoidostaan ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille.</p> <p>Asiakassuunnitelmaa täydennetään tarvittaessa erillisellä hoito- ja kasvatussuunnitelmalla.</p> <p>31 §: Asiakkaan asiassa pidettävä neuvottelu</p> <p>Lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi tulee järjestää neuvotteluja, joihin voivat lastensuojelun työntekijän arvion perusteella tarvittaessa osallistua lapsi, vanhemmat ja huoltajat, muut lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavat tai lapsen huolenpitoon keskeisesti osallistuvat henkilöt, muut lapselle tai perheelle läheiset henkilöt sekä viranomais- ja muut yhteistyötahot.</p> <p>Neuvotteluun osallistuville voidaan antaa lapsen tuen tarpeen selvittämiseksi ja lapsen tarvitseman huolenpidon järjestämiseksi välttämättömiä tietoja siten kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 16 ja 17 §:ssä sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3 momentissa säädetään.</p> <p>32 §: Lapsen läheisverkoston kartoittaminen</p> <p>Ennen lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle on selvitettävä lapsen vanhemman, jonka luona lapsi ei pääasiallisesti asu, sukulaisten tai muiden lapselle läheisten henkilöiden mahdollisuudet ottaa lapsi luokseen asumaan tai muutoin osallistua lapsen tukemiseen. Selvittäminen voidaan jättää tekemättä, jos sitä ei asian kiireellisyyden tai muun perustellun syyn vuoksi ole tarpeen tehdä. Lapsen asumista ja sijoituspaikkaa koskeva asia on ratkaistava aina lapsen edun mukaisella tavalla.</p> <p>Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee ryhtyä toimenpiteisiin lapsen huollon järjestämiseksi vanhempien välisellä sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä, jos tätä on lapsen edun kannalta pidettävä aiheellisena.</p> <p>Henkilölle, jolle on uskottu lapsen huolto lapsen vanhempien ohella tai sijasta ja jonka luona lapsi asuu, tulee tarvittaessa turvata perhehoitajalain (312/1992) 4 §:n 1 ja 2 momentissa mainitut edellytykset lapsen hoitamiseksi ja</p>	
--	--	--

	<p>kasvattamiseksi.</p> <p>33 §: Asioiden kirjaaminen</p> <p>Lastensuojelun työntekijöiden tulee merkitä lasta tai nuorta koskeviin asiakasasiakirjoihin lastensuojeluasian 26 §:n 1 momentissa tarkoitettua vireille tulosta lähtien kaikki lapsen tai nuoren tarvitsemien lastensuojelutoimenpiteiden järjestämiseen vaikuttavat tiedot sekä toimenpiteiden suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot.</p> <p>Lastensuojelun asiakasasiakirjojen laatimisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.</p> <p>37 §: Sijoitus avohuollon tukitoimena</p> <p>Lapselle voidaan järjestää asiakassuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla avohuollon tukitoimena tuen tarvetta arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa taikka laitoshuoltoa yhdessä hänen vanhempansa, huoltajansa tai muun hänen hoidostaan ja kasvatuksesta vastaavan henkilön kanssa.</p> <p>Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti myös yksin. Sijoitukseen vaaditaan lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Sijoituksen edellytyksenä on, että sijoitus on tarpeen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi; 2) lapsen kuntouttamiseksi; tai 3) lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti huoltajan tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi. <p>Lasta ei voida kuitenkaan sijoittaa avohuollon tukitoimena, jos 40 §:n mukaiset huostaanoton edellytykset täyttyvät. Lasta ei saa sijoittaa toistuvasti avohuollon tukitoimena ellei lapsen etu välttämättä vaadi uutta lyhytaikaista sijoitusta.</p> <p>Jos lapsella on useampi kuin yksi huoltaja ja jotakin heistä ei voida matkan, sairauden tai muun syyn vuoksi kuulla, tai jos huoltajat ovat sijoittamisesta erimielisiä, lapsi voidaan sijoittaa, jos huoltaja, jonka luona lapsi asuu tai jonka kanssa lapsi tulee sijoituksen aikana asumaan, siihen suostuu ja sijoituksen katsotaan olevan lapsen edun mukainen.</p> <p>Sijoituksesta päätettäessä on määriteltävä sijoituksen tavoitteet ja arvioitu kesto. Kun lapsi on sijoitettu 2 momentin mukaisesti yksin, sijoituksen jatkamisen edellytykset ja sen vaihtoehdot on arvioitava viimeistään kolmen kuukauden kuluttua sijoituksen alkamisesta. Jos sijoitusta jatketaan, arviointi on tehtävä kolmen kuukauden välein. Arvioinnin yhteydessä on selvitettävä myös mahdollinen huostaanoton tarve.</p> <p>9 luku</p>	
--	--	--

	<p>Huostaanotto</p> <p>40 §: Velvollisuus huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen</p> <p>Lapsi on otettava sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, jos:</p> <p>1) puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä; tai</p> <p>2) lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään. Huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan kuitenkin ryhtyä vain, jos:</p> <p>1) 7 luvussa tarkoitettut toimet eivät olisi lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi; ja</p> <p>2) sijaishuollon arvioidaan olevan 4 §:n mukaisesti lapsen edun mukaista.</p> <p>42 §: Asiaan osallisten kuuleminen</p> <p>Ennen päätöstä lapsen huostaanotosta, sijaishuollosta ja huostassapidon lakkaamisesta on selvitettävä lapsen oma mielipide ja varattava hänelle mahdollisuus tulla kuulluksi 20 §:n mukaisesti.</p> <p>Lapsen vanhemmalle, huoltajalle ja henkilölle, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi 1 momentissa mainituissa asioissa siten kuin hallintolain 34 §:ssä säädetään.</p> <p>Kuuleminen voidaan jättää suorittamatta, jos kuulematta jättämistä voidaan pitää perusteltuna lapsen ja kuultavan puuttuvan yhteydenpidon vuoksi, eikä kuulemisen voida olettaa olevan tarpeen asian selvittämiseksi, tai kuultavan asuin- tai olinpaikkaa ei voida kohtuullisin toimenpitein selvittää. Lasta koskeviin asiakirjoihin on kirjattava syyt kuulemisen suorittamatta jättämiselle.</p> <p>Henkilölle, joka on jätetty 3 momentissa tarkoitettusta syystä kuulematta, on kuitenkin annettava tiedoksi lapsen huostaanottoa, sijaishuoltoa tai huostassapidon lopettamista koskeva päätös siten kuin hallintolaissa säädetään todisteellisesta tiedoksiannosta.</p> <p>47 §: Huostassapidon kesto ja lakkaaminen</p> <p>Huostaanotto on voimassa toistaiseksi. Kun 40 §:n mukaista huostassapidon ja sijaishuollon tarvetta ei enää ole, 13 §:n 1 momentin mukaan määräytyvän viranhaltijan tulee tehdä päätös huostassapidon lopettamisesta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian. Huostaanoton edellytysten lakkaamisesta huolimatta huostassapitoa</p>	
--	---	--

	<p>ei kuitenkaan saa lopettaa, jos lopettaminen on 3 momentissa tarkoitetulla tavalla selvästi vastoin lapsen etua.</p> <p>Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on arvioitava huostassapidon jatkamisen edellytykset asiakassuunnitelman tarkistamisen yhteydessä, lapsen tai huoltajan hakiessa huostassapidon lopettamista tai kun se muutoin osoittautuu tarpeelliseksi.</p> <p>Harkittaessa lapsen etua huostassapidon lopettamista koskevassa asiassa on otettava 4 §:n 2 momentissa mainitun lisäksi huomioon sijaishuollon kesto aika, lapsen ja sijaishuoltoa antavan välillä vallitsevan kiintymyssuhteen laatu, lapsen ja hänen vanhempiansa välinen kanssakäyminen sekä lapsen mielipide.</p> <p>Huostassapito lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta.</p> <p>12 luku Jälkihuolto</p> <p>75 §: Lapsen ja nuoren oikeus jälkihuoltoon</p> <p>Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on järjestettävä lapselle tai nuorelle tämän luvun mukainen jälkihuolto 40 §:ssä tarkoitetun sijaishuollon päättymisen jälkeen. Jälkihuolto on järjestettävä myös 37 §:ssä tarkoitetun avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen päättymisen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta ja kohdistunut lapseen yksin.</p> <p>Jälkihuoltoa voidaan järjestää myös muulle kuin 1 momentissa tarkoitetulle lastensuojelun asiakkaana olleelle nuorelle.</p> <p>Kunnan velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on ollut 1 momentissa tarkoitetun kodin ulkopuolisen sijoituksen päättymisen jälkeen viimeksi lastensuojelun asiakkaana. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viimeistään, kun nuori täyttää 21 vuotta.</p> <p>76 §: Jälkihuollon sisältö</p> <p>Kunnan on järjestettävä jälkihuolto lapsen tai nuoren tuen tarpeisiin perustuva 30 §:n 4 momentin mukainen asiakassuunnitelma huomioon ottaen tukemalla lasta tai nuorta sekä hänen vanhempiaan ja huoltajiaan sekä henkilöä, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi tai nuori on, siten kuin tämän lain avohuollon tukitoimia koskevassa 7 luvussa, perhehoitajien tukemista huollon siirron jälkeen koskevassa 46 §:n 2 momentissa, ihmissuhteita ja yhteydenpitoa koskevassa 54 §:ssä sekä tässä luvussa säädetään.</p> <p>Jälkihuollon päättyessä sosiaalityöntekijän on tarvittaessa laadittava yhdessä nuoren kanssa suunnitelma, johon kirjataan jälkihuollon päättymisen jälkeen nuoren käytettävissä olevat palvelut ja tukitoimet.</p>	
Perusopetuslaki	2 §: Opetuksen tavoitteet	Tässä laissa lapsi on alle 18-vuotias ja nuori

(628/1998)	<p>Tässä laissa tarkoitettun opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä.</p> <p>Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana.</p> <p>Opetuksen tavoitteena on lisäksi turvata riittävä yhdenvertaisuus koulutuksessa koko maan alueella.</p> <p>3 §: Opetuksen järjestämisen perusteet</p> <p>Opetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin tässä laissa säädetään.</p> <p>Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. (13.6.2003/477)</p> <p>Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.</p> <p>15 §: Opetussuunnitelma</p> <p>Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä tässä laissa tarkoitettua opetusta varten opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma hyväksytään erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.</p> <p>Opetussuunnitelma tulee, siltä osin kuin sen perusteista säädetään 14 §:n 3 momentissa, laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja koulun yhteistyön sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisen oppilashuollon järjestämistavasta. (13.6.2003/477)</p> <p>Asianomaisen ministeriön luvalla perusopetusta ja lukiokoulutusta varten voidaan hyväksyä yhteinen opetussuunnitelma tai perusopetuksen opetussuunnitelma voi sisältää ammatillisia opintoja.</p> <p>16 §: Tukiopetus</p> <p>Opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneille tai muutoin erityistä tukea tarvitseville tulee antaa tukiopetusta.</p> <p>17 §: Erityisopetus</p> <p>Oppilaalla, jolla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia, on oikeus saada erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Jos oppilaalle ei vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun niihin verrattavan syyn vuoksi voida antaa opetusta muuten, tulee oppilas ottaa tai siirtää erityisopetukseen. Erityisopetus</p>	on 18–20-vuotias
------------	---	------------------

<p>järjestetään mahdollisuuksien mukaan muun opetuksen yhteydessä taikka muutoin erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Tässä momentissa tarkoitettua oppilaan opetuksessa voidaan poiketa 11 §:stä sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään tai määrätään. Oppilaalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.</p> <p>Ennen päätöstä, jolla oppilas otetaan tai siirretään 2 momentissa tarkoitettuun erityisopetukseen, tulee neuvotella oppilaan huoltajan kanssa sekä, jos mahdollista, hankkia oppilaasta ja hänen oppimisedellytyksistään psykologinen tai lääketieteellinen tutkimus taikka sosiaalinen selvitys. (13.6.2003/477)</p> <p>Jos muu opetuksen järjestäjä kuin kunta ei järjestä 2 momentissa tarkoitettua opetusta, oppilaan siirtämisestä erityisopetukseen päättää opetuksen järjestäjän esityksestä oppilaan asuinkunta.</p> <p>Sen lisäksi, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään, menettelystä otettaessa tai siirrettäessä oppilas 2 momentissa tarkoitettuun opetukseen säädetään asetuksella. Asetuksella säädetään myös opetusryhmien muodostamisesta 2 momentissa tarkoitettua opetuksessa. (30.12.1998/1188)</p> <p>Hallintomenettely L 598/1982 on kumottu HallintoL:lla 434/2003. Menettelystä ks. HallintoL 434/2003 9 luku. Erityisopetuksen opetusryhmistä ks. Perusopetus A 852/1998 2 § 2 mom.</p> <p>31 §: Opetuksen maksuttomuus</p> <p>Opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä työvälineet ja työaineet ovat oppilaalle maksuttomia. Vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on lisäksi oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä 39 §:n nojalla järjestettävät palvelut. (13.6.2003/477)</p> <p>Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria.</p> <p>Ulkomailla järjestettävässä opetuksessa ja yksityisen yhteisön tai säätion asianomaisen ministeriön antaman erityisen koulutustehtävän perusteella muulla kuin 10 §:n 1 momentissa tarkoitettulla opetuskielellä järjestämässä opetuksessa voidaan oppilaalta 1 ja 2 momentin estämättä periä kohtuullisia maksuja.</p> <p>37 §: Henkilöstö</p> <p>Jokaisella koululla, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua opetusta, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori.</p> <p>Opetuksen järjestäjällä tulee olla opetuksen järjestämismuoto huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi opetuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia, koulunkäyntiavustajia ja muuta henkilöstöä.</p>	
---	--

	<p>Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallitus voi tarvittaessa antaa asetuksen säännöksiä täydentäviä määräyksiä. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. (31.5.2000/516)</p> <p>39 §: Erityisopetuksen tukitehtävistä huolehtiminen</p> <p>Asianomainen ministeriö voi päättää, että opetuksen järjestäjän tulee huolehtia 17 §:n 2 momentissa tarkoitettun erityisopetuksen yhteydessä annettavasta kuntoutuksesta sekä mainittuun opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä.</p> <p>40 §: Salassapito</p> <p>Opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 37 §:ssä tarkoitettut henkilöt ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa luvattomasti sivullisille ilmaista, mitä he ovat koulutukseen liittyviä tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää oppilaiden tai tässä laissa tarkoitettun henkilöstön taikka heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta.</p> <p>Edellä 1 momentissa tarkoitettut henkilöt sekä kouluterveydenhuollosta ja muusta oppilashuollosta vastaavat henkilöt saavat sen estämättä, mitä 1 momentissa tai salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään, antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville viranomaisille opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.</p>	
<p>Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001)</p>	<p>4 §: Koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen ja elinikäinen oppiminen</p> <p>Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Opetuksessa otetaan erityisesti huomioon tyttöjen ja poikien erilaiset tarpeet sekä kasvun ja kehityksen erot. Oppilashuollon tulee edistää oppilaan terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia ja siten turvata hyvän kasvun ja oppimisen edellytykset.</p> <p>Oppimisympäristön tulee antaa oppilaalle mahdollisuuksia kasvuun ja oppimiseen yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen ja voittamiseen sekä syrjäytymisen torjumiseen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen.</p> <p>Oppilaita ohjataan ja kannustetaan omatoimiseen, kriittiseen tiedonhankintaan ja monipuolisiin yhteistyötaitoihin. Oppimistaitojen kehittämisessä pyritään tuottamaan valmiudet ja halu jatko-opintoihin ja koko elämän kestäväan oppimiseen. Tavoitteena on, että oppilaalle kehittyä myönteinen minäkuva. Oppilaita autetaan jäsentämään ja hyödyntämään oppimaansa.</p>	
<p>Lukiolaki (629/1998)</p>	<p>2 §: Lukiokoulutuksen tavoitteet</p> <p>Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden</p>	

	<p>monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi koulutuksen tulee tukea opiskelijoiden edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen elämänsä aikana.</p> <p>Nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.</p> <p>11 §: Opetussuunnitelma</p> <p>Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma hyväksytään erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.</p> <p>Opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin tarvittaessa myös muiden koulutuksen järjestäjien antamaa opetusta hyväksi käyttäen.</p> <p>Asianomaisen ministeriön luvalla lukiokoulutusta ja perusopetusta varten voidaan hyväksyä yhteinen opetussuunnitelma.</p> <p>21 §: Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön</p> <p>Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.</p> <p>29 §: Muut edut</p> <p>Opiskelijan koulumatkoista aiheutuviin kustannuksiin myönnettävästä tuesta ja opintotuesta säädetään erikseen. Vammaisella tai muusta syystä erityistä tukea tarvitsevilla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opetus- ja oppilashuoltopalveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin siten kuin siitä erikseen säädetään.</p> <p>30 §: Henkilöstö</p> <p>Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori.</p> <p>Koulutuksen järjestäjällä tulee olla koulutuksen järjestämismuoto huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä. Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opetushallitus voi tarvittaessa antaa asetuksen säännöksiä täydentäviä määräyksiä. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. (31.5.2000/517)</p> <p>31 §: Oppilaskunta</p> <p>Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta, on opiskelijoista muodostuva oppilaskunta.</p>	
--	---	--

	<p>Oppilaskunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja koulutyötä. Oppilaskunta käyttää opiskelijoiden puhevaltaa 27 §:ssä säädetyissä asioissa.</p> <p>32 §: Salassapito</p> <p>Koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 30 §:ssä tarkoitetut henkilöt ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa luvattomasti sivullisille ilmaista, mitä he ovat koulutukseen liittyviä tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää opiskelijoiden ja tässä laissa tarkoitetun henkilöstön sekä heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta.</p> <p>Edellä 1 momentissa tarkoitetut henkilöt sekä kouluterveydenhuollosta ja muusta oppilashuollosta vastaavat henkilöt saavat sen estämättä, mitä 1 momentissa tai salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään, antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.</p>	
<p>Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998)</p>	<p>14 §: Opetussuunnitelma</p> <p>Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma hyväksytään erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.</p> <p>Opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin tarvittaessa myös muiden ammatillisen koulutuksen ja muun koulutuksen järjestäjien antamaa opetusta hyväksi käyttäen.</p> <p>40 §: Henkilöstö</p> <p>Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori. Kaksikielisessä oppilaitoksessa tulee olla rehtori kumpaakin kieliryhmää varten tai rehtori, joka täydellisesti hallitsee oppilaitoksen molemmat opetuskielet.</p> <p>Koulutuksen järjestäjällä tulee olla koulutuksen järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä. Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksella. Asianomainen ministeriö voi erityisestä syystä myöntää niistä erivapauden. Yliopisto voi yksittäistapauksessa todeta henkilön kelpoiseksi antamaan ammatillista koulutusta jollakin taiteenalalla siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.</p> <p>42 §: Salassapito</p> <p>Koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 40 §:ssä tarkoitetut henkilöt ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa luvattomasti sivullisille ilmaista, mitä he ovat koulutukseen liittyviä tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää opiskelijoiden ja henkilöstön sekä heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta</p>	

	<p>asemasta.</p> <p>Edellä 1 momentissa tarkoitetut henkilöt sekä opiskelijaterveydenhuollosta ja muusta oppilashuollosta vastaavat henkilöt saavat sen estämättä, mitä 1 momentissa tai salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään, antaa toisilleen sekä koulutuksesta vastaaville viranomaisille opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.</p>	
<p>Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (479/2003)</p>	<p>14 §: Opetussuunnitelma</p> <p>Opetussuunnitelma tulee, siltä osin kuin sen perusteista säädetään 13 §:n 3 momentissa, laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee määrätä myös kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon järjestämistavasta.</p> <p>37a §: Opiskelijahuolto</p> <p>Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.</p> <p>Opiskelijaterveydenhuollosta säädetään kansanterveyslaissa (66/1972) ja opiskelijoiden sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi tarvittavista palveluista lastensuojelulaissa (683/1983).</p> <p>Koulutuksen järjestäjän tulee toimia yhteistyössä 2 momentissa tarkoitettuja palveluita antavien ja järjestävien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa sekä antaa opiskelijoille tieto näistä eduista ja palveluista. Tarvittaessa opiskelija tulee ohjata hakemaan näitä etuja ja palveluita.</p>	
<p>Laki opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä (1058/1998)</p>	<p>1 §: Rekisteri ja rekisterinpitäjä</p> <p>Opiskelijavalintarekisteriin kuuluvat:</p> <p>3) ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteri.</p> <p>Opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää opetushallitus. Lisäksi ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun sekä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjät 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta opetushallituksen lukuun.</p> <p>1 a §: Rekisterinpitäjän tehtävät</p> <p>Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.</p> <p>Rekisterinpitäjän tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.</p>	

	<p>2 §: Käyttötarkoitus</p> <p>Opiskelijavalintarekisterin osarekistereitä käytetään:</p> <p>3) ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriä valittaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), lukiolaissa (629/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuihin koulutuksiin ja tutkintoihin.</p> <p>Opiskelijavalintarekisteriä käytetään seuraaviin toimintoihin:</p> <p>2) koulutukseen hakeutumisen, opiskelijavalinnan ja opiskelupaikan vastaanottamisen järjestämiseen, johon kuuluvat myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnassa yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelijapaikan vastaanottamista koskevat järjestelyt, sekä hakeutumisen ja opiskelijavalinnan seuraamiseen;</p> <p>3 §: Tietosisältö</p> <p>Ammattikorkeakoulujen yhteishakurekisteriin ja ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriin voidaan tallettaa 1 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi hakijan ilmoituksen mukaisina ammatinvalintaan vaikuttavat terveystiedot sekä tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja talletetaan vain silloin, kun niillä on merkitystä opiskelijoiden valinnassa.</p> <p>4 §: Tietolähteet</p> <p>Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työvoimaviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.</p>	
<p>Valtioneuvoston asetus ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishausta (30/2008)</p>	<p>3 §: Järjestäminen</p> <p>Opetushallitus vastaa yhteishaun valtakunnallisesta toteuttamisesta, yhteishaun käyttöalaan kuuluvien hakemusten vastaanottamisesta, käsittelemisestä ja säilyttämisestä sekä päättää opiskelijavalintarekisterin pitoon liittyvästä tarkemmasta aikataulusta. Opetushallituksen tehtävänä on lisäksi tuottaa yhteistyössä opetuksen- ja koulutuksen järjestäjien kanssa tietoa edistämään opiskelupaikkaa vaille jääneiden hakeutumista koulutukseen tai työelämään.</p> <p>Koulutuksen järjestäjät tallentavat ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriin koulutustarjontaa koskevat tiedot, opiskelijaksi ottamisen perusteet sekä muut opiskelijaksi ottamisen edellyttämät tiedot. Koulutuksen järjestäjät tallentavat hakurekisteriin myös tiedot opiskelupaikan vastaanottaneista.</p>	
<p>Asevelvollisuuslaki</p>	<p>38 §: Koulutukseen määrääminen</p>	<p>Tiedonsaanti ja tiedonvaihto:</p>

<p>(1438/2007)</p>	<p>Varusmies, joka soveltavuuskokeissa ja palvelustehtävissä on osoittanut johtamistaitoa ja soveltuvuutta aliupseerin tai upseerin tehtävään ja jolla on tarpeelliset tiedot ja taidot, voidaan määrätä koulutettavaksi aliupseeriksi tai upseeriksi reserviin.</p> <p>Varusmies, joka soveltavuuskokeissa ja palvelustehtävissä osoittamiensa taitojen ja ominaisuuksien sekä ennen varusmiespalvelusta saamansa koulutuksen tai hoitamiensa tehtävien perusteella soveltuu 37 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun miehistön erityistaitoa vaativaan tehtävään, joita ovat puolustushaara-, koulutushaara- ja erikoiskoulutustehtävät, tai 37 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun miehistön vaativimpaan erityistehtävään, joita ovat osa sotilasajoneuvon kuljettajan ja panssarijoukkojen tehtävistä sekä merivoimien ja ilmavoimien erikoistehtävät, voidaan määrätä koulutettavaksi sellaiseen tehtävään.</p> <p>Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin koulutukseen määräämisestä ja koulutuksen antamisesta sekä miehistön erityistaitoa vaativista ja miehistön vaativimmista erityistehtävistä.</p> <p>42 §: Osallistuminen palvelusolosuhteita kehittävään toimintaan</p> <p>Joukko-osastossa on joukko-osaston komentajan alainen varusmiestoimikunta, joka osallistuu varusmiesten aseman ja palvelusolosuhteiden kehittämiseen. Toimikunnalla on puheenjohtaja ja tarvittava määrä muita jäseniä ja toimihenkilöitä. Puheenjohtaja, jäsenet ja toimihenkilöt valitaan varusmiesten joukosta.</p> <p>Joukko-osaston komentaja vahvistaa toimikunnan kokoonpanon ja määrää toimikunnan työtä ohjaamaan yhden tai useamman palkattuun henkilöstöön kuuluvan.</p> <p>Varusmiestä saa kieltää osallistumasta 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan vain, jos osallistuminen haittaa hänen koulutustavoitteidensa toteutumista. Kiellosta on kiellon antajan välittömästi ilmoitettava joukko-osaston komentajalle.</p> <p>Pääsikunta antaa tarkemmat määräykset varusmiestoimikunnan toiminnan järjestelyistä.</p> <p>94 §: Asevelvollisrekisterin tietosisältö</p> <p>Asevelvollisrekisteriin saadaan 91 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten tallettaa henkilön perustietoina täydellinen nimi, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, siviilisääty, ammatti, syntymäkotikunta, kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka, väestökirjanpitokunta, osoite ja puhelinnumero tai muu yhteystieto sekä sotilasarvo.</p> <p>Asevelvollisrekisteriin saadaan lisäksi tallettaa 91 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisia asevelvollista koskevia seuraavia tietoja:</p>	<p>Asevelvollisuuslaki määrittää puolustusvoimien tiedonsaantioikeuden muilta viranomaisilta asevelvollisuusjärjestelmän toimeenpanossa ja asevelvollisten valvonnassa. Asevelvollisuusrekisterin tietosisältö on määritelty kattavasti Asevelvollisuuslain 94 §:ssä. Asevelvollisuuslain 96 § määrittää puolustusvoimien tiedonsaantioikeuden muiden viranomaisten rekistereistä. Keskeisiltä osiltaan saatava tietosisältö on seuraava:</p> <p>Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettulta julkiselta ja yksityiseltä terveydenhuollon palvelujen antajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä saatavia tietoja asevelvollisten terveydentilasta hänen palveluskelpoisuuteensa liittyen. Terveyskeskukselta, mielenterveystoimistolta, sairaalalta tai muulta mielenterveystyötä tekevältä taholta saatavia tietoja mielenterveyslaissa (1116/1990) tarkoitettujen mielenterveyspalvelujen antamisesta asevelvolliselle, jos tiedoilla on merkitystä asevelvollisuuden palveluskelpoisuuden tai palveluksen järjestämisen kannalta. Sosiaaliviranomaiselta saatavia tietoja asevelvollisen sosiaalisesta ja taloudellisesta tilanteesta, jos tiedolla on merkitystä päätettäessä palveluspaikasta ja palveluksen ajankohdasta sekä palveluksen järjestämisestä. Poliisiviranomaiselta saatavia tietoja poliisin asevelvolliseen kohdistamista, epäillystä rikoksesta johtuvista virkatoimista ja asevelvolliseen kohdistetuista seuraamuksista, jos tiedolla on merkitystä asevelvollisen sopivuuden arvioimiseksi Asevelvollisuuslain 38 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen ja tehtävään sekä asevelvollisen sijoitettavuuden arvioimiseksi ja hänen palveluksensa</p>
--------------------	---	---

<p>1) koulutus ja suoritettut tutkinnot;</p> <p>2) ajokortti;</p> <p>3) palveluskelpoisuus ja soveltuvuuskokeen perusteella tehty arvio;</p> <p>4) palvelus, palveluspaikka ja -aika;</p> <p>5) sotilasvala ja sotilasvakuutus;</p> <p>6) koulutuksen ja osaamisen mukainen sopivuus ja sijoitus;</p> <p>7) tiedot terveydentilatilasta, jos tiedoilla on merkitystä asevelvollisen palveluksen, sijoittelun tai asevelvollisuuden kannalta;</p> <p>8) tuntomerkit;</p> <p>9) kurinpitomenettelyssä määrätyt seuraamukset ja sotilasoikeudenkäyntiasiana käsitellyistä rikoksista tuomitut rangaistukset sekä muut rangaistukset ja seuraamukset, jos tiedoilla on merkitystä asevelvollisen palveluksen, sijoittelun tai sotilasarvon kannalta;</p> <p>10) väestökirjanpidon paikallisviranomaisena oleva maistraatti sekä kirkkokunta tai muu uskonnollinen yhdyskunta ja sen seurakunta;</p> <p>11) perheoikeudellinen asema sekä lähiomaisen nimi ja osoite;</p> <p>12) vajaanvaltaisuus, toimintakelpoisuuden rajoitus ja edunvalvoja;</p> <p>13) onko asevelvollinen säilytettävänä rangaistuslaitoksessa taikka hoidettavana sairaalassa tai muussa sosiaali- tai terveydenhuollon laitoksessa.</p> <p>Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin asevelvollisrekisterin tietosisällöstä.</p> <p>96 §: Tietojen saanti viranomaiselta, yhteisöltä ja yksittäiseltä henkilöltä</p> <p>Rekisterinpitäjällä on sille 91 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään, salassapitosäännösten estämättä saada asevelvollisrekisteriä varten välttämättömiä tietoja seuraavasti:</p> <p>1) väestötietojärjestelmästä väestötietolain (507/1993) 4 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja kutsuntaa varten seuraavana vuonna 18 vuotta täyttävistä asevelvollisista sekä muista asevelvollisista palvelukseen määräämistä ja sijoittelua varten;</p>	<p>järjestämiseksi.</p> <p>Neuvonta ja tuki: Asevelvollisuuslaki sisältää myös yleisen huoltovelvoitteen (majoitus, muonitus, vaatetus, terveydenhuolto) lisäksi lainkohdat asevelvolliselle annettavasta sosiaaliturvaneuvonnasta ja palvelusolosuhteiden kehittämiseen osallistumisesta. Opetusministeriön työryhmän raportissa oleva Aikalisä-palveluohjausmalli on vielä projektitasolla eikä tällä hetkellä (joulukuu 2008) ole lakiin kirjattuna.</p> <p>Asevelvollisuuslain 42 §:n mukaan jokaisessa joukko-osastossa toimii joukko-osaston komentajan alaisena varusmiestoimikunta (VMTK), jonka tarkoituksena on varusmiesten aseman ja palvelusolosuhteiden kehittäminen joukko-osastossa. Varusmiestoimikunnan puheenjohtajalla on suora yhteys joukko-osaston komentajaan kaikissa varusmiehiä koskevissa kysymyksissä. Varusmiestoimikunta tekee aloitteita ja esityksiä etuuksien ja palvelusolosuhteiden kehittämiseksi. Esitykset käsitellään puolustushallinnossa ja viedään tarvittaessa muiden hallinnonalojen käsittelyyn.</p> <p>Asevelvollisuuslain 106 §:n mukaan jokaisella varusmiehellä ja reserviläisellä on palvelukseensa liittävissä sosiaaliturvaa koskevissa asioissa oikeus tarvittaessa saada asiantuntevaa apua. Tähän lainkohtaan liittyen Hallituksen Lapsi- ja nuorisopoliittisessa ohjelmassa 2007–2011 on tavoitteena tarjota kotiutuville ja varusmiespalveluksensa keskeyttävillä mahdollisuus kotiutuskeskusteluun ja –suunnitelmaan. Tähän lainkohtaan liittyy myös Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus STAKESin ja</p>
---	--

<p>2) potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettuja julkiselta ja yksityiseltä terveydenhuollon palvelujen antajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä tietoja asevelvollisen terveydentilasta hänen palveluskelpoisuutensa määrittämistä varten;</p> <p>3) terveyskeskukselta, mielenterveystoimistolta, sairaalalta tai muulta mielenterveystyötä tekevältä taholta tietoja mielenterveyslaissa (1116/1990) tarkoitettujen mielenterveyspalvelujen antamisesta asevelvolliselle, jos tiedoilla on merkitystä asevelvollisen palveluskelpoisuuden tai palveluksen järjestämisen kannalta;</p> <p>4) sosiaaliviranomaiselta tietoja asevelvollisen sosiaalisesta ja taloudellisesta tilanteesta, jos tiedoilla on merkitystä päätettäessä palvelupaikasta ja palveluksen ajankohdasta sekä palveluksen järjestämisestä;</p> <p>5) poliisiviranomaiselta tietoja poliisin asevelvolliseen kohdistamista, epäilyistä rikoksesta johtuvista virkatoimista ja asevelvolliseen kohdistetuista seuraamuksista, jos tiedoilla on merkitystä asevelvollisen sopivuuden arvioimiseksi 38 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen ja tehtävään sekä asevelvollisen sijoitettavuuden arvioimiseksi ja hänen palveluksensa järjestämiseksi;</p> <p>6) oikeushallinnon tietojärjestelmistä syyttäjän käsiteltävänä olevista rikosasioista, syyttäjän päätöksistä, tuomioistuimissa vireillä olevista tai olleista rikosasioista, tuomioistuinten lainvoimaisista ratkaisuista asevelvollisen sopivuuden arvioimiseksi 38 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen ja tehtävään sekä hänen sijoitettavuutensa arvioimiseksi taikka asevelvollisen palkitsemisen ja ylentämisen edellytysten arvioimiseksi; tietojen saamisesta rikosrekisteristä säädetään kuitenkin rikosrekisterilaissa (770/1993);</p> <p>7) rajavartiolaitokselta tietoja rajavartiolaitoksessa varusmiespalveluksen suorittaneesta, tämän palveluksesta, palveluskelpoisuudesta ja palveluskelpoisuuden määräytymisen perusteesta ja sijoitettavuudesta tässä laissa tarkoitettuun tehtävään sijoitettavuuden arvioimiseksi;</p> <p>8) siviilipalvelusviranomaiselta siviilipalvelusvelvollisen perustiedot sekä tietoja hänen palveluksestaan ja palveluskelpoisuudestaan poikkeusolojen aikaiseen tehtävään varautumista varten;</p> <p>9) Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä vapaaehtoiseen maanpuolustukseen osallistuvan 94 §:n 1 momentissa tarkoitettuja perustietoja sekä tietoja henkilön sijoituksesta tässä laissa tarkoitettuun tehtävään hänen sijoitettavuutensa arvioimiseksi;</p> <p>10) Maahanmuuttovirastolta henkilön kansalaisuutta koskevia tietoja sen selvittämiseksi, onko henkilö velvollinen suorittamaan palvelusta tämän lain nojalla;</p> <p>11) vankeinhoitoviranomaiselta tieto rangaistuslaitoksessa säilytettävästä kutsunanalaisesta tai palvelukseen määrättävästä ja tämän vapautumisajankohdasta kutsunnan ja palveluksen järjestämistä varten;</p> <p>12) sosiaali- tai terveydenhuollon laitokselta ja muulta vastaavalta laitokselta tieto laitoksessa olevan kutsunanalaisen</p>	<p>Puolustusvoimien sekä kuntasektorin (100 kuntaa mukana, vuonna 2008) vuodesta 2004 toteuttama syrjäytymisvaarassa olevien nuorten Aikalisä-palveluohjausmalli kutsuntoja, palveluksen odotusaikaa ja palveluksen alkuvaihetta varten.</p>
---	--

	<p>ja palvelukseen määrätyn vapautumisajankohdasta, jos asianomainen ei pääse laitoksesta vapaasti poistumaan, palvelukseen määräämistä ja hänen palveluksensa järjestämistä varten;</p> <p>13) Kansaneläkelaitokselta tieto asevelvollisesta, jolle on myönnetty kansaneläkelain (568/2007) mukainen työkyvyttömyyseläke tai vammaistukilain (124/1988) mukainen vammaistuki tässä laissa tarkoitettuun tehtävään sijoitettavuuden ja palveluskelpoisuuden arvioimiseksi.</p> <p>Rekisterinpitäjällä on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettut tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa maksutta tai tietojen irrottamiskustannuksiin perustuvaa vastiketta vastaan siten kuin siitä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan. Ennen tietojen luovuttamista asevelvollisrekisteriin teknisen käyttöyhteyden avulla rekisterinpitäjän on esitettävä selvitys tietojen suojauksesta henkilötietolain 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.</p> <p>Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 momentissa tarkoitettujen tietoluokkien sisällöstä sekä tietoja luovutettaessa ja vastaan otettaessa noudatettavasta menettelystä.</p> <p>97 §: Tietojen luovuttaminen</p> <p>Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, asevelvollisrekisteristä voidaan salassapitovelvollisuuden estämättä antaa tarpeellisia tietoja seuraavasti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) puolustusministeriölle, sotilasviranomaiselle ja rajavartiolaitosviranomaiselle asevelvollisuuden toimeenpanoa sekä henkilöstön palvelukseen ottamista ja henkilöstösuunnittelua ja kunniamerkin myöntämistä varten; 2) työministeriölle ja siviilipalveluskeskukselle siviilipalveluksen toimeenpanoa varten; 3) työministeriölle työpalvelun toimeenpanoa varten; 4) poliisille kutsunnan toimittamiseen liittyviä tehtäviä sekä palvelukseen noutamista varten; 5) ulkoasiainministeriölle asevelvollisuutta koskevan asian hoitamista varten; 6) Maahanmuuttovirastolle kansalaisuusaseman määrittämistä varten; 7) Kansaneläkelaitokselle sotilasavustuksen täytäntöönpanoa varten; 8) väestötietojärjestelmään varusmiespalveluksen suorittamisesta kansalaisuutta koskevan rekisterimerkinnän tekemistä varten; 9) tuomioistuimille ja syyttäviviranomaisille sotilasarvosta ja palveluksesta sekä kurinpitomenettelyssä määrätyistä seuraamuksista virkatehtävän suorittamista varten; 	
--	---	--

	<p>10) viranomaiselle, yhteisölle ja yksityiselle henkilölle sotilasarvosta kunniamerkin myöntämistä tai muuta palkitsemista koskevassa asiassa;</p> <p>11) Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle asevelvollisten 94 §:n 1 momentissa tarkoitettuja perustietoja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen järjestämistä varten;</p> <p>12) rekisteröidyn nimenomaisella suostumuksella myös muulle kuin 1–11 kohdassa tarkoitettulle.</p> <p>Myönnettäessä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitettu lupa salassa pidettävien tietojen saamiseen lupaan on liitettävä maanpuolustuksen ja yksityisen edun suojaamiseksi tarpeelliset määräykset.</p> <p>Rekisterinpitäjä saa luovuttaa tässä pykälässä mainitut tiedot viranomaiselle salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöoikeuden avulla tai konekielisessä muodossa. Ennen tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla tietoja pyytävän on esitettävä selvitys tietojen suojauksesta henkilötietolain 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.</p> <p>Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin tietoja luovutettaessa ja vastaan otettaessa noudatettavasta menettelystä.</p> <p>Oikeushallinnon tietojärjestelmistä syyttäjän käsiteltävinä olevista rikosasioista, syyttäjän päätöksistä, tuomioistuimessa vireillä olevista tai olleista rikosasioista, tuomioistuinten lainvoimaisista ratkaisuista asevelvollisen sopivuuden arvioimiseksi Asevelvollisuuslain 38 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen ja tehtävään sekä hänen sijoitettavuutensa arvioimiseksi taikka asevelvollisen palkitsemisen ja ylentämisen edellytysten arvioimiseksi; tietojen saamisesta rikosrekisteristä säädetään kuitenkin Rikosrekisterilaissa (770/1993).</p> <p>106 §: Sosiaaliturvaa koskeva neuvonta</p> <p>Palvelukseensa liittyvissä sosiaaliturvaa koskevissa asioissa asevelvollisella on oikeus tarvittaessa saada asiantuntevaa apua.</p>	
Laki Työmarkkina- tuesta (681/1997)	<p>34 a §: Oikeus saada eräitä tietoja.</p> <p>Työmarkkinatukea koskevassa asiassa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työttömyys-turvalain 29 §:ssä säädetään oikeudesta saada tietoja työttömyysturva-asiassa.</p> <p>Työvoimaviranomaisella on oikeus massaluovutuksena saada maksutta työmarkkinatuen ja työttömyysturvalain 5 b ja 8 §:ssä tarkoitettujen työttömyyspäivärahan saamisedellytysten käsittelyä varten opetushallitukselta, lääninhallituksilta ja korkeakouluilta opiskelijavalinnoissa valituksi tulleiden nimet, henkilötunnukset sekä oppilaitosta ja opintolinjaa tai koulutusohjelmaa koskevat tiedot ja tiedot opiskelun päätoimisuudesta. Työvoimaviranomaisella on oikeus yksittäistapauksessa työmarkkinatuki- tai työttömyyspäiväraha-oikeuden ratkaisemiseksi tai tarkistamiseksi saada tässä momentissa tarkoitettut tiedot maksutta asianomaiselta oppilaitokselta.</p>	ko. säännökset; kohderyhmänä alle 29- vuotiaat

<p>Laki työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmästä (1058/2002)</p>	<p>4 §: Rekisterikohtaiset tiedot</p> <p>Henkilöasiakasrekisteriin voidaan henkilöasiakkaasta tallettaa asiakaspalvelua varten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) henkilöasiakkaan tunnistetiedot mukaan lukien henkilötunnus; 2) työvoimatoimiston asiakkuuteen liittyvät perustiedot; 3) asiakkaan työmarkkinavalmiuksiin liittyvät tiedot; 4) osoitustiedot; 5) työllistämispäätöstiedot; 6) ammatillisen kuntoutuksen vaatimat terveydentila- ja muut tiedot; 7) työvoimapolitiittiset lausunnot; 8) liikkuvuusavustustiedot; 9) ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelun vaatimat terveydentila- ja muut tiedot; sekä 10) työvoimapolitiittisten toimenpiteiden määrärahojen seuranta- ja maksatustiedot. <p>Työnantajarekisteriin voidaan tallettaa työnantaja-asiakkaasta työnantajapalvelua varten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) työnantajan yksilöintitiedot; 2) kuvaustiedot; 3) yhteydenottotiedot; 4) työpaikat; 5) sijoitusmahdollisuudet ja työllistämispäätökset; sekä 6) osoitustiedot. <p>Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen järjestäjärekisteriin voidaan tallettaa asiakaspalvelua varten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koulutuspalvelun tuottajan yksilöintitiedot; 2) yhteydenottotiedot; 3) koulutuspalvelun tuottajan hankintasopimukset; 4) kurssitiedot; sekä 5) kurssille ohjaamistiedot. <p>Eri rekistereihin voidaan tallettaa myös muita käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, jotka eivät ole henkilötietoja.</p> <p>5 §: Tietojen tallettaminen, poistaminen ja arkistointi</p> <p>Jos rekisteriin talletettava henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, tulee rekisteriin merkitä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt.</p> <p>Henkilöasiakasta koskevat, hänen omaan kuvaukseensa perustuvat tiedot, työvoimapolitiittiset lausunnot, työhön- ja sijoitusosoitukset sekä yhteydenottoja ja työllisyystilanteen muutosta koskevat tiedot poistetaan tietojärjestelmästä kahden vuoden kuluttua. Kun työnhakijan viimeisimmän työnhakujakson päättymisestä on kulunut kaksi vuotta,</p>	<p>(Erityisesti 24.11.08 kokouksessa mainittu pykälä 6 §.)</p>
--	--	--

	<p>poistetaan häntä koskevat suunnitelmätiedot. Kaikki henkilöasiakasta koskevat tiedot poistetaan, kun asiakkuuden päättymisestä on kulunut viisi vuotta. Tietoa ei poisteta, jos se on tarpeen säännöksiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta.</p> <p>Tietojen arkistoinnista säädetään arkistolaissa (831/1994).</p> <p>6 §: Käyttöoikeuden myöntäminen ja salassa pidettävien henkilötietojen luovuttaminen</p> <p>Työministeriö taikka työvoimatoimisto saatuaan työministeriön luvan voi myöntää käyttöoikeuden työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään sille, jolla on toimeksiantosuhde työvoimaviranomaiseen.</p> <p>Työministeriö päättää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään sisältyvien, salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen tilastointia, tieteellistä tutkimusta taikka viranomaisten suunnittelu- tai selvitystyötä varten.</p>	
<p>Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001)</p>	<p>1 luku Yleiset säännökset</p> <p>1 §: Lain tarkoitus</p> <p>Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja muuhun työhallinnon tarjoamaan työllistymistä edistävään toimenpiteeseen. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.</p> <p>2 §: Määritelmät</p> <p>Tässä laissa tarkoitetaan:</p> <p>1) aktivointisuunnitelmalla pitkään työttömänä olleelle henkilölle työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka työvoimatoimisto ja kunta laativat yhdessä henkilön kanssa;</p> <p>2) kuntouttavalla työtoiminnalla kunnan järjestämää toimintaa, jonka tarkoitus on parantaa henkilön elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle, ja jossa ei synny virkasuhdetta eikä työsuhdetta henkilön ja toimintaa järjestävän tai toteuttavan tahon välille;</p> <p>3) toimeentulotuella toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettua taloudellista tukea;</p> <p>4) työmarkkinatuella työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua tukea; (30.12.2002/1293)</p>	<p>25 vuoden ikäraja – muutoksia tulossa, ainakin ikärajasta luovutaan (budjettiaikataulu 2009)</p>

	<p>5) työmarkkinatukeen oikeutetulla henkilöllä, joka saa työmarkkinatukea ja työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:ssä ja 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilöä; (30.12.2002/1293)</p> <p>6) ylläpitokorvauksella kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatuen saajalle työttömyysturvalain 7 luvun 8 §:n 2 momentin nojalla maksettavaa päiväkohtaista korvausta; (30.12.2002/1293)</p> <p>7) toimintarahalla kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla toimeentulotuesta annetun lain 10 a §:n 1 momentin nojalla maksettavaa päiväkohtaista korvausta;</p> <p>8) matkakorvauksella toimeentulotuesta annetun lain 10 a §:n 2 momentin nojalla maksettavaa korvausta kuntouttavasta työtoiminnasta syntyvistä matkakustannuksista;</p> <p>9) valtion korvauksella työllisyysmäärärahoista kunnalle maksettavaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamista;</p> <p>10) työllistymistä edistävillä toimenpiteillä julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain (1295/2002) 4 ja 6–8 luvuissa tarkoitettuja palveluita ja toimenpiteitä; sekä (30.12.2002/1293)</p> <p>11) kunnalla kotikuntalain (201/1994) perusteella määräytyvää henkilön kotikuntaa.</p> <p>3 §: Soveltamisala</p> <p>Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:</p> <p>1) jolle on laadittu julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;</p> <p>2) jolle on laadittu julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka</p> <p>3) jolle on tehty julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n mukainen työnhakuhaastattelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.</p> <p>(30.12.2002/1293)</p> <p>Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja</p>	
--	---	--

	<p>1) joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä;</p> <p>2) joka on työttömyysturvalain 6 luvun 7 tai 9 §:n mukaisen työttömyyspäivärahauden jälkeen saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä; taikka</p> <p>3) jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.</p> <p>(30.12.2002/1293)</p> <p>Tämän lain soveltamisesta muuhun kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön säädetään 15 §:ssä.</p> <p>Tätä lakia ei sovelleta henkilöön, jolla on maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (493/1999) 10 §:n mukaisesti oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Laskettaessa 1 ja 2 momentin mukaisia määräaikoja otetaan kuitenkin työttömyyden perusteella kotoutumistukena maksettu työmarkkinatuki ja toimeentulotuki huomioon.</p> <p>4 §: Suhde muuhun lainsäädäntöön</p> <p>Jos tästä laista ei muuta johdu, kuntouttavan työtoiminnan ajalta myönnettävään työmarkkinatukeen, ylläpitokorvaukseen, toimeentulotukeen sekä niitä koskevaan asiaan sovelletaan, mitä työttömyysturvalaissa työmarkkinatuesta, ylläpitokorvauksesta ja niitä koskevasta asiasta säädetään sekä mitä toimeentulotuesta annetussa laissa toimeentulotuesta ja toimeentulotukea koskevasta asiasta säädetään. (30.12.2002/1293)</p> <p>Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työttömyysturvalain mukaiseen työmarkkinatukeen tai ylläpitokorvaukseen, viittauksen katsotaan koskevan myös kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettavaa työmarkkinatukea ja ylläpitokorvausta, jollei tästä laista muuta johdu. (30.12.2002/1293)</p> <p>Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982), julkisesta työvoimapaikasta annetussa laissa (1295/2002) ja kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/1991) säädetään. (30.12.2002/1296)</p> <p>2 luku Toimeenpano</p> <p>5 §: Aktivointisuunnitelman laatiminen</p> <p>Työvoimatoimisto ja kunta ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitetun henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7</p>	
--	--	--

	<p>§:ssä tarkoitetun työssäoloehdon. (30.12.2002/1293)</p> <p>Työvoimatoimisto on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.</p> <p>Kunta on velvollinen viipymättä aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 3 kohdan tai 2 momentin 3 kohdan edellytykset.</p> <p>Työvoimatoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:n mukainen työnhakusuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimatoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:n mukaisen työnhakusuunnitelman, tai että työvoimatoimisto on varannut 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun työnhakuhaastatteluun. Jos työnhakusuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakuhaastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilö ole ollut rekisteröitynä työttömäksi työnhakijaksi, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi. (30.12.2002/1293)</p> <p>Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työvoimatoimiston ja henkilön kesken. Asiakkaalla on mahdollisuus käyttää apunaan tukihenkilöä aktivointisuunnitelman laadinnassa ja uudistamisessa. Työvoimatoimisto tai kunta tekee päätöksen siitä, onko suunnitelma katsottava keskeytyneeksi. Suunnitelma voidaan katsoa keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun henkilö on työllistynyt työhön tai yritystoimintaan taikka aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. Ennen keskeytyspäätöksen tekemistä työvoimatoimiston tai kunnan on kuultava henkilöä.</p> <p>6 §: Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen</p> <p>Kuntouttavan työtoiminnan järjestää kunta. Kunta voi järjestää kuntouttavan työtoiminnan itse, tekemällä kirjallisen sopimuksen sen järjestämisestä toisen kunnan tai kuntayhtymän taikka rekisteröidyn yhdistyksen, rekisteröidyn säätiön, valtion viraston tai rekisteröidyn uskonnollisen yhdiskunnan kanssa. Kunnan tulee antaa tieto työvoimatoimistolle kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä tekemästään sopimuksesta.</p> <p>Kuntouttavaa työtoimintaa ei saa hankkia yritykseltä.</p> <p>Kunta vastaa riippumatta kuntouttavan työtoiminnan järjestämistavasta siitä, että toiminta järjestetään tämän lain mukaisesti ja aktivointisuunnitelmassa määritellyllä tavalla.</p> <p>Kuntouttavan työtoiminnan kustannuksia korvataan kunnalle valtion varoista tämän lain mukaisesti.</p> <p>Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa 8 §:n 4 momentissa ja työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. (30.12.2002/1293)</p>	
--	--	--

	<p>7 §: Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työvoimatoimisto</p> <p>Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuu se työvoimatoimisto, jonka toiminta-alueeseen kunta kuuluu.</p> <p>Jos henkilöä ei ole rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi 1 momentissa mainitussa työvoimatoimistossa, häntä koskevat työnhakijatiedot siirretään työvoimaviranomaisten välillä sen estämättä, mitä julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa ja sen nojalla säädetään. (30.12.2002/1293)</p> <p>3 luku Aktivointisuunnitelma</p> <p>8 §: Suunnitelman sisältö</p> <p>Aktivointisuunnitelmaan merkitään:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) henkilön koulutusta ja työuraa koskevat tiedot; 2) arvio aikaisempien työllistymistä edistävien toimenpiteiden vaikuttavuudesta; 3) arvio aikaisempien työnhakusuunnitelmien ja kunnan tekemien henkilöä koskevien suunnitelmien toteutumisesta; sekä 4) toimenpiteet, jotka voivat olla työtarjouksia, työllistymistä edistäviä toimenpiteitä, kuntouttavaa työtoimintaa, muita sosiaalipalveluja sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja. <p>Aktivointisuunnitelmaa laadittaessa on 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä ensiksi selvitettävä mahdollisuus tarjota työtä tai työllistymistä edistäviä toimenpiteitä. Suunnitelma voi näiden toimenpiteiden ohella sisältää myös työllistymismahdollisuuksia parantavia sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja. Tarvittaessa voidaan aktivointisuunnitelmaa laadittaessa kuulla kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetun lain mukaista kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyöryhmää, jos asiakas antaa tähän suostumuksensa.</p> <p>Jos työvoimatoimisto arvioi, ettei henkilölle voida viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tarjota työtä tai työllistymistä edistäviä toimenpiteitä, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta.</p> <p>Jos kunta arvioi, ettei henkilö työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi välittömästi osallistua kuntouttavaan työtoimintaan, suunnitelman tulee sisältää erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, jotka parantavat hänen mahdollisuuksiaan osallistua myöhemmin kuntouttavaan työtoimintaan. Terveys- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta arvioitaessa asiantuntijana toimii kunnan terveyskeskus tai sairaanhoitopiiri.</p>	
--	--	--

<p>Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat työvoimatoimisto, kunta ja henkilö.</p> <p>Aktivointisuunnitelman sisällöstä voidaan antaa tarkempia määräyksiä valtioneuvoston asetuksella.</p> <p>9 §: Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa</p> <p>Jos aktivointisuunnitelmaan sisällytetään kuntouttava työtoiminta, on siitä kirjattava suunnitelmaan ainakin seuraavat asiat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kuntouttavan työtoiminnan kuvaus ja toiminnan järjestämispaikka; 2) kuntouttavan työtoiminnan päivittäinen ja viikoittainen kesto; 3) kuntouttavan työtoiminnan jakson alkamisajankohta ja pituus; 4) henkilölle kuntouttavan työtoiminnan ohella tarjottavat muut sosiaalipalvelut sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalvelut; sekä 5) ajankohta, jolloin viimeistään arvioidaan kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia henkilön työllistymismahdollisuuksille ja päätetään jatkotoimista sekä aktivointisuunnitelman uudistamisesta. <p>Ennen suunnitelman allekirjoittamista on työvoimatoimiston ja kunnan informoitava henkilöä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella maksettavista etuuksista ja korvauksista.</p> <p>Aktivointisuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa.</p> <p>10 §: Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen</p> <p>Henkilöllä, joka täyttää 3 §:ssä säädetyt edellytykset, on velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen yhdessä työvoimatoimiston ja kunnan kanssa.</p> <p>Kieltäytymisestä osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:n 1 momentissa ja toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään. (30.12.2002/1293) 3 momentti on kumottu L:lla 30.12.2002/1293.</p> <p>11 §: Aktivointisuunnitelman oikeusvaikutukset</p> <p>Henkilöllä on oikeus aktivointisuunnitelmaan sisältyviin sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluihin ja toimenpiteisiin sen mukaisesti, kuin niitä koskevissa laeissa on erikseen säädetty. Suunnitelmassa yksilöidysti sovittuihin työttömän työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin henkilöllä on oikeus työvoimatoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.</p>	
---	--

	<p>12 §: Oikeus salassa pidettäviin tietoihin ja aktivointisuunnitelman tallentaminen</p> <p>Aktivointisuunnitelman laatimiseen 5 §:n 1 momentin mukaisesti osallistuvilla ja suunnitelmaa laadittaessa asiantuntijoina 8 §:n 4 momentin mukaisesti käytettävillä henkilöillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilöä koskevat välttämättömät tiedot. Aktivointisuunnitelma talletetaan kunnan sosiaalihuollon henkilörekisteriin ja työvoimapalvelujen henkilörekisteriin.</p> <p>4 luku Kuntouttava työtoiminta</p> <p>13 §: Toteuttaminen</p> <p>Kuntouttava työtoiminta on sovitettava henkilön työ- ja toimintakyvyn sekä osaamisen mukaan niin, että se on työmarkkinoille pääsyn kannalta mielekästä ja riittävän vaativaa. Kuntouttava työtoiminta ei saa vakavasti loukata henkilön uskonnollista tai muuta eettistä vakaumusta.</p> <p>Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään 3–24 kuukauden mittaiseksi jaksoksi kerrallaan. Jakson aikana henkilön tulee osallistua kuntouttavaan työtoimintaan vähintään yhden ja enintään viiden päivän aikana kalenteriviikossa. Yhden päivän aikana kuntouttavan työtoiminnan tulee kestää vähintään 4 tuntia.</p> <p>Edellä 2 momentissa tarkoitetun jakson päättyessä aktivointisuunnitelma on uudistettava noudattaen mitä 3 luvussa aktivointisuunnitelmasta säädetään.</p> <p>14 §: Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset</p> <p>Kuntouttavaan työtoimintaan henkilö voi osallistua enintään 230 päivänä 12 kuukauden aikana. Toimintaan sovelletaan työaikalain (605/1996) 6 §:n 1 momentin yleissäännöstä säännöllisestä työajasta.</p> <p>Kuntouttavalla työtoiminnalla ei saa korvata virkasuhteessa tai työsuhteessa tehtävää työtä. Kuntouttava työtoiminta ei saa aiheuttaa kunnan tai muun toiminnan toteuttajan palveluksessa olevien työntekijöiden irtisanomisia tai lomauttamisia, eikä heidän työolosuhteidensa tai etuuksiensa huonontumista.</p> <p>Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä henkilön työttömyysturvalain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitetulla työssäkäyntialueella. Henkilön suostumuksella voidaan kuntouttava työtoiminta järjestää myös työssäkäyntialueen ulkopuolella. (30.12.2002/1293)</p> <p>15 §: Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa</p> <p>Työmarkkinatukeen oikeutetulle tai työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle tai työttömyyspäivärahaa saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n</p>	
--	--	--

	<p>1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos kunta ja työvoimatoimisto varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktivointisuunnitelma siten kuin 3 luvussa säädetään. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö työvoimatoimistolle tai kunnalle.</p> <p>16 §: Ilmoitus kuntouttavan työtoiminnan alkamisesta</p> <p>Ennen kuin henkilö aloittaa aktivointisuunnitelman mukaisen kuntouttavan työtoiminnan on kunnan ilmoitettava asiasta sille pääluottamusmiehelle, joka edustaa niitä työntekijöitä, jotka lähinnä työskentelevät kuntouttavassa työtoiminnassa olevan henkilön kanssa.</p> <p>Kunta saa salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa toiminnan aloittavan henkilön nimen ja 9 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa mainitut tiedot.</p> <p>Jos syntyy epäselvyyttä siitä, kenelle pääluottamusmiehelle toiminnan aloittamisesta tulee ilmoittaa, ilmoitus voidaan tehdä sille pääluottamusmiehelle, joka edustaa suurinta osaa järjestämispaikassa työskentelevistä henkilöistä.</p> <p>5 luku Etuudet ja korvaukset</p> <p>17 § (30.12.2002/1293) 17 § on kumottu L:lla 30.12.2002/1293.</p> <p>18 §: Matkakorvaukset</p> <p>Henkilöllä on oikeus saada korvaus kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisesta aiheutuvista matkakustannuksista siten kuin toimeentulotuesta annetun lain 10 a §:ssä säädetään.</p> <p>6 luku Kieltäytyminen ja keskeyttäminen sekä niiden seuraukset</p> <p>19–21 § 19-21 § on kumottu L:lla 30.12.2002/1293.</p> <p>7 luku Kuntouttavan työtoiminnan ehdot</p> <p>22 § (23.8.2002/751): Työturvallisuus ja työterveyshuolto</p> <p>Kuntouttavaan työtoimintaan sovelletaan työturvallisuuslakia (738/2002). Kuntouttavaan työtoimintaan ei sovelleta työterveyshuoltolakia (1383/2001).</p>	
--	---	--

	<p>23 §: Tapaturmavakuutus</p> <p>Kunnan on järjestettävä kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla tapaturmavakuutuslain (608/1948) 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu vakuutusturva kuntouttavassa työtoiminnassa sattuvan tapaturman varalta siltä osin kuin kuntoutettavaan työtoimintaan osallistuvalla ei muulla perusteella ole oikeutta tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen.</p> <p>Edellä 1 momentissa tarkoitetun vakuutuksen vuosityöansiona käytetään tapaturmavakuutuslain 28 §:n 6 momentin mukaista vähimmäisvuosityöansiota.</p> <p>8 luku Rahoitus</p> <p>24 § (30.12.2002/1296): Valtion korvaus</p> <p>Kunnalla on oikeus saada kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä valtion korvauksena työllisyysmäärärahoista 10,09 euroa päivää ja kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvaa henkilöä kohti. Korvaus maksetaan jälkikäteen niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan.</p> <p>Valtion korvauksen takaisinperintään ryhtymisestä ja tarvittavista takaisinperintätoimista päättää työvoima- ja elinkeinokeskus. Valtion korvauksen myöntämis- ja maksamisenmenettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.</p> <p>Takaisin perittävälle valtion korvaukselle on maksettava korvauksen maksupäivästä vuotuista korkoa korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jollei palautettavaa määrää suoriteta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrättyä takaisinmaksupäivänä, viivästyneelle määrälle on maksettava korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaista vuotuista viivästyskorkoa takaisinmaksupäivästä.</p> <p>25 §: Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus</p> <p>Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/1992). Valtionosuuden perusteena olevissa kustannuksissa otetaan vähennyksenä huomioon 24 §:n perusteella maksettu valtion korvausta vastaava osuus.</p> <p>9 luku Erinäiset säännökset</p> <p>26 § (30.12.2002/1293) 26 § on kumottu L:lla 30.12.2002/1293.</p>	
--	--	--

	<p>27 §: Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus</p> <p>Kansaneläkelaitos toimittaa työvoimatoimistolle tiedot henkilöistä, jotka työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttävät 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tai 2 momentin 1 tai 2 kohdissa säädetty edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle. Tiedot tulee toimittaa mainittujen edellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.</p> <p>28 § (30.12.2002/1293): Muutoksenhaku</p> <p>Haettaessa muutosta tämän lain 10 tai 18 §:ssä tarkoitettuun päätökseen on työmarkkinatuen osalta voimassa, mitä työttömyysturvalain 12 luvussa säädetään ja toimeentulotuen osalta voimassa, mitä sosiaalihuoltolain 7 luvussa säädetään.</p> <p>Muutoksenhakuun 24 §:n mukaan tehtävän päätöksen osalta sovelletaan, mitä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:ssä työllistämistukea koskevista päätöksistä säädetään.</p> <p>29 §: Tekninen käyttöyhteys</p> <p>Edellä 3 luvussa, 26 ja 27 §:ssä tarkoitettuja tietoja voidaan saada ja luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla, jos tietojen luovuttamiselle laissa säädetty edellytykset täyttyvät ja jos tietojen luovutuksensaaja esittää selvityksen siitä, että tietojen käytöstä ja suojaamisesta voidaan huolehtia henkilötietolaissa (523/1999) säädetyllä tavalla.</p> <p>30 §: Tarkemmat säännökset</p> <p>Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.</p> <p>31 §: Voimaantulo</p> <p>Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2001. Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.</p> <p>32 §: Siirtymäsäännökset</p> <p>Tätä lakia sovelletaan lain voimaantulosta henkilöön, joka täyttää lain voimaantulon jälkeen 3 §:n edellytykset. Laskettaessa 3 §:ssä tarkoitettuja määräaikoja otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa maksettu työmarkkinatuki ja toimeentulotuki.</p> <p>Henkilölle, joka lain voimaantulon jälkeen täyttää 3 §:n edellytykset, on laadittava aktivointisuunnitelma 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla viipymättä. Henkilölle, joka on täyttänyt 3 §:n edellytykset ennen lain voimaantulopäivää, on tehtävä aktivointisuunnitelma viimeistään 31 päivään joulukuuta 2002 mennessä.</p>	
--	--	--

	<p>Kansaneläkelaitoksen on viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2001 mennessä toimitettava työvoimaviranomaisille tiedot henkilöistä, jotka ovat ennen lain voimaantuloa täyttäneet 3 §:n edellytykset.</p> <p>Tässä pykälässä 3 §:n edellytyksillä tarkoitetaan työmarkkinatuen, toimeentulotuen ja työttömyyspäivärahan maksupäiviä koskevia edellytyksiä.</p>	
<p>Sosiaalihuoltolaki (710/1982)</p>	<p>4 LUKU Menettely sosiaalihuollon toteuttamisessa</p> <p>39 §</p> <p>Sosiaalihuoltoa on ensisijaisesti toteutettava sellaisin toimintamuodoin, jotka mahdollistavat itsenäisen asumisen sekä luovat taloudelliset ja muut edellytykset selviytyä omatoimisesti päivittäisistä toiminnoista.</p> <p>Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on yksilön ja perheen ongelmat otettava huomioon siten, että toimenpiteet niiden ratkaisemiseksi yhteensovitetään.</p> <p>3 momentti on kumottu L:lla 22.9.2000/813.</p> <p>40 § (6.6.2003/430)</p> <p>Yksikielisissä kunnissa ja kuntayhtymissä järjestetään sosiaalihuolto kunnan tai kuntayhtymän kielellä. Asiakkaan oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä hänen oikeudestaan tulkkaukseen näitä kieliä viranomaisissa käytettäessä säädetään kielilain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä.</p> <p>Kaksikielisen kunnan ja kaksikielisiä tai sekä suomen- ja ruotsinkielisiä kuntia käsittävän kuntayhtymän sosiaalihuolto järjestetään kunnan tai kuntayhtymän molemmilla kielillä siten, että asiakas saa palvelua valitsemallaan kielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi.</p> <p>Kunnan tai kuntayhtymän tulee lisäksi huolehtia siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset voivat sosiaalihuollon palveluja käyttäessään tarvittaessa käyttää omaa kieltään, suomen, islannin, norjan, ruotsin tai tanskan kieltä. Kunnan tai kuntayhtymän on tällöin mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset saavat tarvittavan tulkkaus- ja käännösavun.</p> <p>40 a § (17.2.2006/125)</p> <p>Kiireellisissä tapauksissa sosiaalipalvelujen tarve on arvioitava viipymättä.</p> <p>Muissa kuin kiireellisissä tapauksissa kunta on velvollinen järjestämään 80 vuotta täyttäneelle pääsyn sosiaalipalvelujen tarpeen arviointiin viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun hän taikka hänen laillinen</p>	<p><i>Sosiaalihuoltolain ja sitä täydentävän sosiaalihuollon erityislainsäädännön mukaan velvollisuus sosiaalipalvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen / järjestämiseen kuuluu kunnalle (muutoksia tulossa käynnissä olevan ns. PARAS -hankkeen myötä, laki kunta ja palvelurakennemuutuksesta 169/2007)</i></p> <p><i>Sosiaalihuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle ja läänin alueella lääninhallitukselle (muutoksia tulossa LH -tasolle ...ns. ALKU -hanke uudistaa aluehallinnon 1.1.2010 lukien; TEO + STTV -yhdistyminen uudeksi lupa- ja valvontavirastoksi 1.1.2009 ml. sosiaalihuollon valvonnan koordinointi 1.1.2010)</i></p> <p><i>sosiaalihuollon asiantuntijavirastona toimii sosiaali- ja terveysalan tutkimuskeskus Stakes, josta säädetään ko. keskusta koskevassa laissa (1073/1992, muutoksia tulossa ...Stakes + KTL yhdistyminen terveyden ja hyvinvoinnin tutkimus- ja kehittämislaitokseksi 1.1.2009)</i></p> <p><i>Pääsääntöisesti palvelut on järjestettävä palveluja tarvitsevan henkilön yksilöllistä tarvetta vastaavasti. Joidenkin palvelujen osalta järjestämisvelvoite on tiukempi, eli henkilöllä on tietyin, laissa tarkemmin säädetyin edellytyksin oikeus saada palvelu. Näitä palveluja ovat sosiaalipuolella alle kouluikäisten lasten huoltajien oikeus saada lapselleen kunnan järjestämä</i></p>

	<p>edustajansa tai omaisensa taikka muu henkilö tai viranomainen on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan kunnan viranomaiseen palvelujen saamiseksi. Vastaavasti kunnan on järjestettävä pääsy sosiaalipalvelujen tarpeen arviointiin vammaisetuksista annetun lain 9 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaista eläkettä saavan hoitotukea saavalle. (11.5.2007/584)</p> <p>41 §</p> <p>Milloin sosiaalihuollon ilmeisessä tarpeessa olevan henkilön etu terveyden, kehityksen tai turvallisuuden vakavan vaarantumisen vuoksi sitä välttämättä vaatii eikä sosiaalihuollon tarve muutoin ole selvitettävissä, sosiaalityöntekijällä on oikeus 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimielimen määräämän johtavan sosiaalihuollon viranhaltijan määräyksestä huollon tarpeen selvittämiseksi päästä tällaisen henkilön asuntoon tai muuhun olinpaikkaan. (3.8.1992/736)</p> <p>Milloin asuntoon tai olinpaikkaan pääseminen estetään, on sosiaaliviranomaisen pyydettävä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 22 §:ssä tarkoitettua virka-apua poliisiviranomaiselta. (17.2.2006/125)</p>	<p><i>päivähoitopaikka sekä eräät lastensuojelun (oikeus asumisen järjestymiseen ja taloudelliseen tukeen) ja (eräät vaikeavammaisille henkilöille tarkoitetut) vammaishuollon palvelut.</i></p> <p><i>Vastaava velvoite kunnalla on terveydenhuollon lainsäädännön (kansanterveyslaki ja sitä täydentäen erikoissairaanhoidonlaki) nojalla myös terveyspalvelujen osalta (muutoksia tulossa ... kansanterveyslaki ja erikoissairaanhoidonlaki yhdistetään uudeksi terveydenhuoltolaiksi 1.1.2010 lukien asteittain voimaan tullen).</i></p> <p><i>Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvelvoitteen kunta voi täyttää järjestämällä palvelut itse, sopimuksin muiden kuntien kanssa, olemalla kuntayhtymän jäsen tai ostamalla palvelut julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta taikka antamalla asiakkaalle palvelusetelin... (laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta, 736/1992, muutoksia tulossa ... VOS -järjestelmä uudistuu 1.1.2010)</i></p> <p><i>Menettelystä sosiaalihuoltoa toteutettaessa säädetään sosiaalihuoltolain 4 luvussa (lain 39 – 41 §)</i></p> <p><i>Sosiaalihuoltoa on ensisijaisesti toteutettava sellaisin toimintamuodoin, jotka mahdollistavat itsenäisen asumisen sekä luovat taloudelliset ja muut edellytykset selviytyä omatoimisesti päivittäisistä ja muista toiminnoista. Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on yksilön ja perheen ongelmat otettava huomioon siten, että <u>toimenpiteet</u> niiden ratkaisemiseksi <u>yhteen sovitaan</u> (laki 39 §)</i></p> <p><i>Kiireellisissä tapauksissa sosiaalipalvelujen</i></p>
--	--	---

		<p><i>tarve on arvioitava viipymättä (40 a.1 §)</i></p> <p><i>Sosiaalihuoltolakia täydentäviä, menettelyä ja asiakkaan kohtelua koskevia säännöksiä sisältyy sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin (812/2000) ja yleishallinto-oikeudellisista laeista esimerkiksi hallintolakiin (434/2003). Asiallisesti vastaava sääntely terveydenhuollossa sisältyy lakiin potilaan asemasta ja oikeuksista (/).</i></p>
Sosiaalihuolto- asetus (607/1983)	<p>1 §</p> <p>Sosiaalisten olojen kehittämiseksi sekä sosiaalisten epäkohtien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi sosiaalilautakunnan on perehdyttävä elinolosuhteisiin kunnassa ja seurattava niiden kehitystä.</p> <p>Lautakunnan on toimittava siten, että sosiaaliset näkökohdat otetaan huomioon kunnan eri toiminnoissa, kuten terveydenhuollossa, koulutoimessa, maankäytössä ja rakentamisessa, asumisen järjestämisessä, työllistämässä, kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminnoissa sekä liikenne- ja muiden palvelujen järjestämisessä.</p> <p>Sosiaalilautakunnan on tuettava kunnan asukkaita omatoimisessa sosiaalisten epäkohtien ehkäisemisessä ja korjaamisessa sekä hyvinvointia tukevien ja edistävien olosuhteiden ylläpitämisessä ja kehittämisessä.</p> <p>2 §</p> <p>Edellä 1 §:ssä mainittuja tehtäviä toteuttaessaan sosiaalilautakunnan on toimittava yhteistyössä muiden viranomaisten, yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä tehtävä aloitteita ja annettava lausuntoja ja muuta asiantuntija-apua. Sosiaalihuollon eri toimintayksiköiden ja viranhaltijoiden on oltava yhteistyössä sosiaalihuoltoa toteutettaessa.</p> <p>3 §</p> <p>Sosiaalilautakunnan on seurattava sosiaalihuollon toteutumista kunnassa sekä järjestettävä tarpeellista koulutus-, tutkimus- ja kokeilutoimintaa sosiaalihuollon toimintayksiköiden, toimintamuotojen ja menettelytapojen kehittämiseksi siten kuin valtakunnallisessa suunnitelmassa tarkemmin määrätään.</p> <p>4 §</p> <p>Sosiaalihuoltolain (710/82) 15 §:ssä tarkoitettujen olosuhteiden on kiireellisten tapausten lisäksi katsottava olevan olemassa muun muassa silloin, kun henkilö opiskelun, työn tai vastaavien syiden vuoksi oleskelee kunnassa eikä henkilön kotipaikka väestökirjalain (141/69) 10 §:n mukaan sen vuoksi muutu.</p>	

	<p>5 §</p> <p>Sosiaalihuollon asiakkaille on järjestettävä mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa tarkoituksenmukaisella tavalla sosiaalihuollon ja sen eri toimintayksiköissä annettavan huollon suunnitteluun ja toteuttamiseen.</p> <p>6 §</p> <p>Asiakkaan yksilölliset olosuhteet ja erityistarpeet on otettava huomioon sosiaalihuoltoa toteutettaessa. Lisäksi tulee ottaa huomioon asiakkaan läheiset ihmissuhteet ja niiden turvaaminen.</p> <p>Asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen arvioimiseksi ja avun saannin turvaamiseksi on yhdessä hänen kanssaan tarvittaessa laadittava huoltosuunnitelma.</p> <p>7 §</p> <p>Sosiaalityötä toteutetaan yksilö-, perhe- ja yhdyskuntatyönä sekä hallinnollisena sosiaalityönä ja muin tarpeellisin menetelmin.</p>	
<p>Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)</p>	<p>1 luku Yleiset säännökset</p> <p>1 §: Lain tarkoitus</p> <p>Tämän lain tarkoituksena on edistää asiakaslähtöisyyttä ja asiakassuhteen luottamuksellisuutta sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa.</p> <p>2 §: Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön</p> <p>Tätä lakia sovelletaan sekä viranomaisen että yksityisen järjestämään sosiaalihuoltoon, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.</p> <p>Kunnan velvollisuus järjestää sosiaalihuoltoa ja osoittaa siihen voimavaroja määräytyy sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.</p> <p>3 §: Määritelmät</p> <p>Tässä laissa tarkoitetaan:</p> <p>1) asiakkaalla sosiaalihuoltoa hakevaa tai käyttävää henkilöä;</p> <p>2) sosiaalihuollolla sosiaalihuoltolain (710/ 1982) 17 §:ssä mainittuja sosiaalipalveluja, tukitoimia, toimeentulotukea, elatustukea sekä mainittuihin palveluihin ja etuuksiin liittyviä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää ja</p>	

	<p>ylläpitää yksityisen henkilön tai perheen sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä; sekä</p> <p>3) asiakirjalla viranomaisen ja yksityisen järjestämään sosiaalihuoltoon liittyvää, viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 5 §:n 1 ja 2 momentissa mainittua asiakirjaa, joka sisältää asiakasta tai muuta yksityistä henkilöä koskevia tietoja.</p> <p>2 luku Asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet</p> <p>4 §: Oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun</p> <p>Asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan.</p> <p>Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkieltänsä ja kulttuuritaustansa.</p> <p>5 §: Asiakkaan oikeus saada selvitys toimenpide- vaihtoehtoista</p> <p>Sosiaalihuollon henkilöstön on selvitettävä asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan.</p> <p>Selvitys on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön ja merkityksen.</p> <p>Jos sosiaalihuollon henkilöstö ei hallitse asiakkaan käyttämää kieltä taikka asiakas ei aisti- tai puhevian tai muun syyn vuoksi voi tulla ymmärretyksi, on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta.</p> <p>Jos on kysymys asiasta, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta, on tulkitsemisesta ja kääntämisestä huolehdittava siten kuin hallintomenettelylain (598/1982) 22 §:ssä säädetään.</p> <p>6 §: Päätös tai sopimus sosiaalihuollon järjestämisestä</p> <p>Sosiaalihuollon järjestämisen tulee perustua viranomaisen tekemään päätökseen tai yksityistä sosiaalihuoltoa järjestettäessä sosiaalihuollon toteuttajan ja asiakkaan väliseen kirjalliseen sopimukseen.</p> <p>7 §: Palvelu- ja hoitosuunnitelma</p> <p>Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta.</p> <p>Suunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa sekä 9 ja 10 §:ssä</p>	
--	---	--

	<p>tarkoitetuissa tapauksissa asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa taikka asiakkaan ja hänen omaisensa tai muun läheisensä kanssa. Suunnitelman sisällöstä ja asiaan osallisista on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.</p> <p>8 §: Itsemääräämisoikeus ja osallistuminen</p> <p>Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan.</p> <p>Asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sama koskee hänen sosiaalihuoltoonsa liittyviä muita toimenpiteitä. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu.</p> <p>Asiakkaan kuulemisesta ennen häntä koskevan päätöksen tekemistä säädetään hallintomenettelylaissa.</p> <p>Asiakkaan tahdosta riippumattomista toimenpiteistä sekä asiakkaan hoitoon tai huoltoon liittyvistä pakotteista ja rajoituksista sekä niitä koskevasta päätöksentekomenettelystä sosiaalihuollossa on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.</p> <p>9 §: Itsemääräämisoikeus erityistilanteissa</p> <p>Jos täysi-ikäinen asiakas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi pysty osallistumaan ja vaikuttamaan palvelujensa tai sosiaalihuoltoonsa liittyvien muiden toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen taikka ymmärtämään ehdotettuja ratkaisuvaihtoehtoja tai päätösten vaikutuksia, on asiakkaan tahtoa selvitettävä yhteistyössä hänen laillisen edustajansa taikka omaisensa tai muun läheisen henkilön kanssa.</p> <p>Jos täysi-ikäinen asiakas on henkilöään tai varallisuuttaan koskevassa asiassa ilmeisen edunvalvonnan tarpeessa, tulee sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimielimen tehdä holhustoimesta annetun lain (442/1999) 91 §:ssä tarkoitettu ilmoitus holhousviranomaiselle edunvalvojan määrittämiseksi asiakkaalle.</p> <p>10 §: Alaikäisen asiakkaan asema</p> <p>Alaikäisen asiakkaan toivomukset ja mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla.</p> <p>Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon toimissa, jotka koskevat alaikäistä, on ensisijaisesti otettava huomioon alaikäisen etu.</p> <p>Jos alaikäisen henkilöä koskevassa yksittäisessä sosiaalihuollon asiassa on perusteltu syy olettaa, että huoltaja ei voi puolueettomasti valvoa lapsen etua, tulee sosiaalihuoltolain 6 §:ssä tarkoitetun toimielimen tehdä holhustoimesta annetun lain 72 §:ssä tarkoitettu hakemus tai 91 §:ssä tarkoitettu ilmoitus edunvalvojan määrittämiseksi alaikäiselle, jos se on tärkeää alaikäisen edun turvaamiseksi. Alaikäisen toivomukset ja mielipide asiassa on selvitettävä 1 momentissa</p>	
--	--	--

	<p>tarkoitettulla tavalla.</p> <p>11 §: Tietojen antaminen asiakkaalle tai hänen edustajalleen</p> <p>Asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa oikeus saada tieto asianosaisena ja oikeus saada tieto asiakasta itseään koskevasta asiakirjasta määräytyy siten kuin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 3 luvussa säädetään. Menettelystä, jota noudatetaan tiedon antamisessa, säädetään mainitun lain 4 luvussa ja muutoksenhausta sen 33 §:ssä.</p> <p>Asiakkaan oikeudesta tarkastaa häntä itseään koskevat sosiaalihuollon henkilörekisteriin talletetut tiedot säädetään henkilötietolaissa (523/1999).</p> <p>Alaikäinen voi ottaen huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa sekä asian laatu painavasta syystä kieltää antamasta itseään koskevia tietoja lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi alaikäisen edun vastaista. Jos alaikäinen tai hänen laillinen edustajansa ovat asianosaisena sosiaalihuoltoa koskevassa asiassa, laillisella edustajalla on kuitenkin oikeus tiedonsaantiin siten kuin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.</p> <p>12 §: Asiakkaan ja hänen edustajansa tietojenantovelvollisuus</p> <p>Asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa on annettava sosiaalihuoltolain 6 §:ssä tarkoitetulle toimielimelle ne tiedot, joita tämä tarvitsee sosiaalihuollon järjestämisessä ja toteuttamisessa.</p> <p>Asiakkaalle on annettava tieto siitä, mistä muualta ja mitä häntä koskevia tietoja voidaan suostumuksesta riippumatta hankkia. Asiakkaalle on varattava tilaisuus tutustua muualta hankittuihin tietoihin samoin kuin tilaisuus antaa asiassa tarpeellista selvitystä.</p> <p>13 §: Informointi tietojen käsittelystä</p> <p>Ennen kuin asiakas tai hänen edustajansa antaa sosiaalihuollon järjestäjälle ja toteuttajalle tietoja, hänellä on oikeus saada tietää, miksi hänen antamiaan tietoja tarvitaan, mihin tarkoitukseen niitä käytetään, mihin niitä säännönmukaisesti luovutetaan sekä minkä henkilötietolaissa tarkoitetun rekisterinpitäjän henkilörekisteriin tiedot talletetaan.</p> <p>Asiakkaalle ja hänen lailliselle edustajalleen on annettava tieto siitä, miten hän voi käyttää henkilötietolaissa tarkoitettuja oikeuksiaan, jollei asiakas ole jo saanut tätä tietoa.</p> <p>3 luku Salassapito, vaitiolovelvollisuus ja salassa pidettävien tietojen luovuttaminen</p> <p>14 §: Asiakirjasalaisuus</p> <p>Sosiaalihuollon asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai muusta yksityisestä henkilöstä, ovat</p>	
--	--	--

	<p>salassa pidettäviä.</p> <p>Salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.</p> <p>Asiakirjan salassapidon lakkaamisesta sosiaalihuollossa on voimassa, mitä siitä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 31 §:ssä.</p> <p>15 §: Vaitiovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto</p> <p>Sosiaalihuollon järjestäjä tai tuottaja taikka niiden palveluksessa oleva samoin kuin sosiaalihuollon luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan sosiaalihuollon tehtävissä toimiessaan tietoonsa saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiovelvollisuus. Vaitiovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan palveluksessa tai tehtävän hoitaminen niiden lukuun on päättynyt.</p> <p>Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sitä, joka harjoittelijana tai muutoin toimii sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan toimeksiannosta tai sen lukuun taikka joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai lain nojalla annetun luvan nojalla, jollei laista tai sen nojalla annetusta luvasta muuta johdu. Asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa ei saa ilmaista sivullisille asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja, jotka koskevat muita kuin asiakasta itseään.</p> <p>Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa saa kuitenkin käyttää muitakin kuin häntä itseään koskevia tietoja, kun kysymys on sen oikeuden, edun tai velvollisuuden hoitamista koskevasta asiasta, johon asiakkaan tiedonsaantioikeus on perustunut.</p> <p>16 §: Suostumus tietojen antamiseen</p> <p>Salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa tietoja asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään. Milloin asiakkaalla ei ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, tietoja saa antaa hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Tietoja ei kuitenkaan saa antaa alaikäisen asiakkaan laillisen edustajan suostumuksella, jos edustajalla itsellään ei ole oikeutta tiedon saantiin 11 §:n 3 momentissa tarkoitettusta syystä.</p> <p>17 §: Salassa pidettävien tietojen antaminen asiakkaan hoidon ja huollon turvaamiseksi</p> <p>Jos 16 §:ssä tarkoitettua suostumusta ei voida saada taikka jos asiakas tai hänen laillinen edustajansa nimenomaisesti kieltää tiedon luovuttamisen, sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa antaa asiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämiseksi, hoidon, huollon tai koulutuksen järjestämiseksi tai toteuttamiseksi taikka toimeentulon edellytysten turvaamiseksi. Tietoja saa</p>	
--	--	--

	<p>kuitenkin antaa vain, jos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) se, jota asiakirja koskee, on hoidon tai huollon ilmeisessä tarpeessa terveytensä, kehityksensä tai turvallisuutensa vaarantumisen vuoksi eikä hoidon tai huollon tarvetta muutoin voida selvittää taikka hoidon tai huollon toimenpiteitä toteuttaa; 2) tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi; tai 3) tieto on tarpeen asiakkaan välttämättömien etujen ja oikeuksien turvaamiseksi eikä asiakkaalla itsellään ole edellytyksiä arvioida asian merkitystä. <p>Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tietoja saa antaa toiselle sosiaalihuollon viranomaiselle, sen toimeksiannosta sosiaalihuollon tehtäviä suorittavalle henkilölle tai yhteisölle sekä muulle viranomaiselle.</p> <p>Yksityisesti sosiaalihuoltoa järjestävälle taikka yksityiselle terveydenhuollon toimintayksikölle tai ammattihenkilölle sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa antaa tietoja 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa kuitenkin vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä asiakkaan välittömän hoidon tai huollon toteuttamiseksi tai muusta tähän rinnastettavasta syystä.</p> <p>Lisäksi sosiaalihuollon viranomainen saa 1 momentin 1—3 kohdassa säädetyillä edellytyksillä antaa tietoja asiakkaan lailliselle edustajalle taikka muulle henkilölle tai yhteisölle, jolle tiedon antaminen on välttämätöntä asiakkaan tahdon tai sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi taikka sosiaalihuollon toimenpiteen toteuttamiseksi.</p> <p>18 §: Salassa pidettävien tietojen antaminen asiakkaan suostumuksesta riippumatta eräissä muissa tilanteissa</p> <p>Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai henkilötietolaissa säädetään, sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa, jos se on välttämätöntä lapsen edun taikka erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi, antaa tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta asiakkaan tai tämän laillisen edustajan suostumuksesta riippumatta tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle asiassa, jossa sosiaalihuollon viranomaiselle on laissa säädetty oikeus tai velvollisuus panna asia vireille taikka osallistua vireillä olevan asian käsittelyyn tai toimeenpanoon antamalla lausunto tai selvitys taikka muulla vastaavalla tavalla. Lisäksi tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa sosiaalietuuksia käsittelevälle viranomaiselle tai laitokselle etuutta koskevan väärinkäytöksen selvittämiseksi, jos väärinkäytöstä on perusteltua syytä epäillä.</p> <p>Sosiaalihuollon järjestäjän tai toteuttajan tulee pyydettyänsä antaa asiakkaan tai tämän laillisen edustajan suostumuksesta riippumatta tieto salassa pidettävästä asiakirjasta poliisille, syyttäväviranomaiselle ja tuomioistuimelle, jos se on tarpeen sellaisen rikoksen selvittämiseksi, josta säädetään ilmoitusvelvollisuus rikoslain (39/1889) 15 luvun 10 §:ssä, taikka jonka enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta.</p> <p>Salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa oma-aloitteisestikin tiedon, kun epäillään edellä 2 momentissa tarkoitettua rikosta taikka silloin, kun epäillään jonkun syyllistyneen siinä mainittua vähäisempään rikokseen, jos sosiaalihuollon</p>	
--	---	--

	<p>järjestäjä ja toteuttaja arvioi sen olevan välttämätöntä lapsen edun taikka erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi.</p> <p>Sosiaalihuollon viranomainen saa 1—3 momentissa tarkoitettujen tapausten lisäksi antaa tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos se on välttämätöntä tarkistettaessa sosiaalihuollon viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi olennaisen tärkeää tietoa tilanteissa, joissa viranomaisella itsellään on oikeus saada tieto.</p> <p>19 §: Vaitiolovelvollisuudesta poikkeaminen ja sen lakkaaminen</p> <p>Mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai tässä laissa säädetään asiakirjasalaisuuden lakkaamisesta tai siitä poikkeamisesta, koskee soveltuvin osin myös vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa.</p> <p>4 luku Sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta salassa pidettäviin tietoihin ja virka-apuun</p> <p>20 §: Velvollisuus antaa sosiaalihuollon viranomaiselle salassapidettäviä tietoja</p> <p>Valtion ja kunnan viranomainen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, kansaneläkelaitos, eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, koulutuksen järjestäjä, sosiaalipalvelun tuottaja, terveyden- ja sairaudenhoitotoimintaa harjoittava yhteisö tai toimintayksikkö sekä terveydenhuollon ammattihenkilö ovat velvollisia antamaan sosiaalihuollon viranomaiselle sen pyynnöstä maksutta ja salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän vuoksi ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä viranomaiselle annettujen tietojen tarkistamista varten.</p> <p>Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus koskee myös rahalaitosta, jos sosiaalihuollon viranomainen ei saa riittäviä tietoja ja selvityksiä edellä mainituilta tahoilta ja jos on perusteltua syytä epäillä asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Pyyntö tulee esittää kirjallisena rahalaitokselle ja pyynnön esittämistä koskevan päätöksen on oikeutettu tekemään sosiaalihuoltolain 6 §:ssä tarkoitettun toimielimen määräämä sosiaalihuollon viranhaltija. Ennen kuin pyyntö tehdään rahalaitokselle, on asiakkaalle annettava siitä tieto.</p> <p>21 §: Tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla</p> <p>Sosiaalihuollon viranomainen voi saada veroviranomaisilta ja kansaneläkelaitokselta teknisen käyttöyhteyden avulla näiden henkilörekistereissä olevia edellä 20 §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä henkilötietoja asiakkaan suostumuksesta riippumatta maksun määräämistä ja tietojen tarkistamista varten. Sosiaalihuollon viranomaisen tulee etukäteen ilmoittaa asiakkaalle tästä mahdollisuudesta.</p> <p>Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän viranomaisen on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.</p>	
--	---	--

	<p>22 §: Sosiaalihuollon viranomaisen oikeus saada virka-apua</p> <p>Sosiaalihuollon viranomaisella on oikeus saada laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellista virka-apua muilta viranomaisilta.</p> <p>Virka-avun antajan tulee salassapitovelvollisuuden estämättä ilmaista sosiaalihuollon viranomaiselle virka-aputehtävän edellyttämät tiedot.</p> <p>5 luku Muistutus ja sosiaaliasiamies</p> <p>23 §: Muistutus</p> <p>Asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus kohtelustaan sosiaalihuollon toimintayksikön vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Muistutukseen on vastattava kohtuullisessa ajassa sen tekemisestä.</p> <p>Muistutuksesta annettuun vastaukseen ei saa hakea muutosta valittamalla.</p> <p>Muistutuksen tekeminen ei rajoita asiakkaan oikeutta hakea muutosta siten kuin siitä erikseen säädetään. Muistutuksen tekeminen ei myöskään vaikuta asiakkaan oikeuteen kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille.</p> <p>24 §: Sosiaaliasiamies</p> <p>Kunnan on nimettävä sosiaaliasiamies. Kahdella tai useammalla kunnalla voi olla yhteinen sosiaaliasiamies. Sosiaaliasiamiehen tehtävänä on:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) neuvoa asiakkaita tämän lain soveltamiseen liittyvissä asioissa; 2) avustaa asiakasta 23 §:n 1 momentissa tarkoitettussa asiassa; 3) tiedottaa asiakkaan oikeuksista; 4) toimia muutenkin asiakkaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi; sekä 5) seurata asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä kunnassa ja antaa siitä selvitys vuosittain kunnanhallitukselle. <p>6 luku Erinäiset säännökset</p> <p>25 §: Tarkemmat säännökset</p>	
--	--	--

	<p>Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.</p> <p>26 §: Asiakirjojen käsitteleminen ja säilyttäminen</p> <p>Sosiaali- ja terveysministeriö voi tarvittaessa antaa yleisiä ohjeita asiakastietojen käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvistä menettelyistä.</p> <p>27 §: Tietosuojaa ja virka-apua koskevien säännösten soveltamisala</p> <p>Mitä 3 ja 4 luvussa säädetään sosiaaliviranomaisen oikeudesta saada ja luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sekä virka-avusta, koskee myös sosiaalihuoltolain 3 §:ssä mainittuja sosiaalihuollon ohjauksesta ja valvonnasta vastaavia viranomaisia niiden hoitaessa yksittäistä henkilöä koskevia ja valvontaan liittyviä tehtäviään.</p> <p>Mitä 1 momentissa sekä 3 ja 4 luvussa säädetään, koskee soveltuvien osin myös yhteistyötä sellaisten ulkomaisten tahojen kanssa, jotka hoitavat mainituissa säännöksissä tarkoitettuja tehtäviä. Salassa pidettäviä tietoja luovutettaessa on tällöin erityisesti pyrittävä varmistumaan siitä, että niitä käytetään vain tämän lain edellyttämiin tarkoituksiin ja että niiden suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.</p> <p>Mitä edellä tässä laissa säädetään salassapitovelvoitteista ja niistä poikkeamisesta sosiaalihuollossa, koskee myös sitä, joka on saanut salassapidettävän tiedon edellä 3 ja 4 luvussa ja tässä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa.</p> <p>Kun tuomioistuimessa ilmaistaan tämän lain mukaan salassapidettävä tieto, suullinen käsittely on tarpeellisin osin toimitettava yleisön läsnäolematta sekä oikeudenkäyntiaineisto pidettävä salassa siten kuin oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain (945/1984) 9 §:n 2 momentissa säädetään. Menettelyssä noudatetaan soveltuvien osin, mitä mainitussa laissa säädetään.</p> <p>28 §: Merkintä tietojen hankinnasta tai antamisesta</p> <p>Sosiaalihuollon järjestäjän ja toteuttajan on tehtävä asiakirjaan merkintä, kun tietoja hankitaan ulkopuolisilta tai annetaan 16—22 tai 27 §:n nojalla.</p> <p>29 §: Rangaistusvastuu</p> <p>Rangaistus 14 §:ssä tarkoitetun asiakirjan salassa pitämistä koskevan velvollisuuden sekä 15 §:ssä tarkoitetun vaihtolovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon rikkomisesta tuomitaan rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.</p> <p>Joka rikkoo 20 §:ssä tai 22 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.</p>	
--	--	--

	<p>Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 2 momentissa tarkoitettusta teosta, jollei sosiaalihuollon viranomainen ole ilmoittanut sitä syytteeseen pantavaksi.</p> <p>7 luku Voimaantulosäännökset</p> <p>30 §: Voimaantulo</p> <p>Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.</p>	
<p>Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä (497/2003)</p>	<p>1 luku Yleiset säännökset</p> <p>1 §: Lain tarkoitus ja soveltamisala</p> <p>Lain tarkoituksena on auttaa kuntoutujaa saamaan hänen tarvitsemansa kuntoutuspalvelut ja tässä tarkoituksessa edistää viranomaisten sekä muiden yhteisöjen ja laitosten asiakasyhteistyötä tilanteessa, joka edellyttää usean kuntoutusta järjestävän yhteisön toimenpiteitä. Lain tarkoituksena on myös edistää kuntoutujan asemaa ja osallistumista hänen kuntoutustaan koskevan asian käsittelyssä.</p> <p>Laissa säädetään eri hallinnonalojen yhteistyötä ja asiakkaan asemaa koskevista periaatteista sekä yhteistyössä noudatettavista menettelytavoista.</p> <p>2 §: Yhteistyömuodot</p> <p>Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten, työvoima- ja opetusviranomaisten sekä Kansaneläkelaitoksen on oltava keskenään yhteistyössä paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Näiden viranomaisten tulee toimia yhteistyössä myös muiden kuntoutusta järjestävien yhteisöjen kanssa.</p> <p>Asiakasyhteistyö toteutetaan ensisijaisesti osana asianomaisten viranomaisten tavanomaista toimintaa. Lisäksi yhteistyötä toteutetaan paikallisen, alueellisen ja valtakunnan tason yhteistyöelimissä, joista säädetään jäljempänä.</p> <p>3 §: Määritelmät</p> <p>Tässä laissa tarkoitetaan:</p> <p>1) kuntoutujalla henkilöä, joka hakee, tarvitsee tai käyttää kuntoutuspalveluja ja jonka kuntoutus edellyttää sitä järjestävien viranomaisten, muiden yhteisöjen tai laitosten tässä laissa tarkoitettua yhteistyötä työ- tai toimintakyvyn ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi, tarpeellisen koulutuksen järjestämiseksi, työllistymisen tukemiseksi tai kuntoutusajan toimeentuloturvan järjestämiseksi; sekä</p>	

	<p>2) asiakasyhteistyöllä toimintaa, joka sisältää viranomaisten ja palvelun järjestäjien keskinäisen yhteistyön periaatteista ja menettelytavoista sopimisen sekä kuntoutujien kuntoutustarpeita vastaavien ratkaisujen etsimisen.</p> <p>4 §: Suhde muuhun lainsäädäntöön</p> <p>Tämä laki koskee kuntoutuksen asiakasyhteistyötä, jos siitä ei lailla toisin säädetä.</p> <p>Kuntoutusta järjestävien yhteisöjen yhteistoimintaa koskevista velvoitteista säädetään erikseen.</p> <p>Päätöksen kuntoutuksesta tekee kukin kuntoutuksen järjestämisestä vastaava yhteisö siten kuin siitä on erikseen säädetty. Asiakasyhteistyöstä aiheutuvista kustannuksista kukin toimintaan osallistuva yhteisö vastaa itse.</p> <p>2 luku Paikallinen yhteistyö</p> <p>5 §: Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä</p> <p>Kunnan on huolehdittava siitä, että sen alueella toimii asianmukaisesti kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä. Kunta asettaa yhteistyöryhmän neljäksi vuodeksi kerrallaan ja tiedottaa kunnan asukkaille ja muille viranomaisille sekä kuntoutusta järjestäville yhteisöille ryhmän toiminnasta ja kokoonpanosta.</p> <p>Kunnat voivat sopia, että niillä on yhteinen yhteistyöryhmä.</p> <p>6 §: Yhteistyöryhmän kokoonpano</p> <p>Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmässä on oltava vähintään yksi sosiaalihuolto-, terveydenhuolto-, opetus- ja työvoimaviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen ja muiden tarpeellisten yhteisöjen nimeämä edustaja. Jos edustaja eroaa tai kuolee kesken toimikautensa, hänen edustamansa yhteisö nimeää uuden edustajan.</p> <p>Asioiden käsittelyä varten yhteistyöryhmä voi jakaantua jaostoihin.</p> <p>Yhteistyöryhmän on tarvittaessa kutsuttava kokouksiinsa myös muiden viranomaisten, tapaturma-, liikenne- ja työeläkevakuutusjärjestelmien, työnantajien ja työntekijöiden sekä muiden yhteisöjen ja laitosten edustajia, minkä lisäksi se voi kuulla myös muita asiantuntijoita.</p> <p>7 §: Yhteistyöryhmän tehtävät</p> <p>Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmän tehtävänä on kehittää tässä laissa tarkoitettujen viranomaisten, muiden yhteisöjen ja laitosten yhteistyömuotoja, sopia viranomaisten ja palvelujen järjestäjien keskinäisen yhteistyön periaatteista ja menettelytavoista, huolehtia yhteistyön toteuttamiseksi tarpeellisesta tietojen vaihtamisesta sekä</p>	
--	--	--

	<p>käsitellä muita kuntoutuksen järjestämistä koskevia yhteisiä asioita. Yhteistyöryhmä suunnittelee, edistää ja seuraa asiakkaiden kuntoutuksen toteutumista.</p> <p>Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä käsittelee myös yksittäisen kuntoutujan asiakasyhteistyötä koskevia asioita. Ryhmän tehtävänä on kuntoutustarpeita vastaavien ratkaisujen etsimiseksi kuntoutujan palveluvaihtoehtojen arviointi, palvelujen suunnittelu sekä tähän liittyvien tietojen vaihtaminen.</p> <p>Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä on tarvittaessa apuna muissa kuntoutusta koskevissa säännöksissä tarkoitetun kuntoutussuunnitelman laatimisessa.</p> <p>8 §: Asian käsittely</p> <p>Kuntoutujalla on oikeus saada hänen kuntoutuksensa yhteistyötä koskeva asia käsiteltäväksi kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmässä. Myös tässä laissa tarkoitetulla viranomaisella, muulla yhteisöllä tai laitoksella on oikeus saada henkilön kuntoutusta koskeva asia käsiteltäväksi yhteistyöryhmässä.</p> <p>Yksittäisen kuntoutujan kuntoutuksen asiakasyhteistyötä koskevan asian käsittelemiseen yhteistyöryhmässä on oltava kuntoutujan kirjallinen suostumus. Asia on käsiteltävä yhteistyöryhmässä viivytyksettä. Jos käsittelypyyntö on ilmeisen aiheeton, ei asiaa tarvitse ottaa käsiteltäväksi.</p> <p>Yhteistyöryhmä varmistaa sen, että kuntoutujalle on yhteistyössä hänen kanssaan nimetty kuntoutukseen perehtynyt yhteyshenkilö. Tarvittaessa yhteistyöryhmä nimeää yhteyshenkilön.</p> <p>Kuntoutujaa koskevan asian ja häntä koskevien tietojen käsittelyssä sovelletaan, mitä hallintomenettelyä koskevassa lainsäädännössä, kielilaissa (148/1922), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja henkilötietolaissa (523/1999) säädetään. Yhteistyöryhmän toiminnassa syntyvien henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä yhteistyöryhmä.</p> <p>9 §: Asiakkaan asema hänen asiansa käsittelyssä</p> <p>Yhteistyöryhmä ei saa ilman kuntoutujan kirjallista suostumusta antaa kannanottoa viranomaiselle taikka muulle yhteisölle tai laitokselle.</p> <p>Kuntoutujalla on oikeus tulla kuulluksi asiassaan ja osallistua sen käsittelyyn kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmässä. Ryhmä voi kuntoutujan kirjallisella suostumuksella kuulla myös kuntoutujalle läheisiä henkilöitä.</p> <p>Kuntoutujalle on annettava selvitys kuntoutuksen vaihtoehtoista ja muista kuntoutukseen liittyvistä seikoista. Kuntoutujan oikeudesta tarkastaa häntä itseään koskevat henkilörekisterissä olevat tiedot on voimassa, mitä henkilötietolain 26–28 §:ssä säädetään.</p> <p>Kuntoutujan yksilölliset tarpeet on otettava huomioon asian käsittelyssä.</p>	
--	--	--

	<p>10 §: Tietojen saaminen, luovuttaminen ja säilyttäminen</p> <p>Joka saa 8 tai 9 §:ssä tarkoitetun asian yhteydessä kuntoutusasiakasta koskevia tietoja, on velvollinen pitämään ne salassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn mukaisesti.</p> <p>Yhteistyöryhmällä ja 8 §:n 3 momentissa tarkoitetulla yhteyshenkilöllä on oikeus saada kuntoutujaa koskevia salassa pidettäviksi säädettyjä tietoja kuntoutujan suostumuksen mukaisesti.</p> <p>Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, kuntoutujaa koskevia salassa pidettäviksi säädettyjä tietoja saa antaa sivullisille vain kuntoutujan kirjallisella suostumuksella.</p> <p>Yksittäistä kuntoutujaa koskevat asiakirjat talletetaan asian käsittelyn päätyttyä erillisarkistona asianomaisen kunnan terveyskeskukseen. Kuntoutujaa koskevien arkistoitujen asiakirjojen tietojen luovuttamisesta ja muusta käsittelystä tämän lain mukaisesti vastaa terveyskeskus. Asiakirjoja säilytetään kymmenen vuotta asian käsittelyn päättymisestä.</p> <p>3 luku Alueellinen yhteistyö</p> <p>11 §: Kuntoutuksen asiakasyhteistyötoimikunta</p> <p>Lääninhallitus asettaa kutakin sairaanhoitopiirin aluetta varten neljäksi vuodeksi kerrallaan kuntoutuksen asiakasyhteistyötoimikunnan. Useampaa sairaanhoitopiiriä varten voi olla myös yhteinen toimikunta.</p> <p>Lääninhallituksen tehtävänä on yhteensovittaa läänin alueen toimikuntien työtä.</p> <p>12 §: Yhteistyötoimikunnan kokoonpano</p> <p>Kuntoutuksen asiakasyhteistyötoimikuntaan kuuluu keskeisten kuntoutuksen alalla toimivien sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten, kuntoutusasiakkaita edustavien järjestöjen, muiden yhteisöjen ja laitosten, opetus- ja työhallinnon sekä Kansaneläkelaitoksen nimeämä edustaja.</p> <p>Yhteistyötoimikunnan on kutsuttava tarvittaessa kokouksiinsa myös muiden viranomaisten, tapaturma-, liikenne- ja työeläkevakuutusjärjestelmien sekä muiden yhteisöjen ja laitosten sekä työnantajien ja työntekijöiden edustajia, minkä lisäksi se voi kuulla myös muita asiantuntijoita.</p> <p>13 §: Yhteistyötoimikunnan tehtävä</p> <p>Kuntoutuksen asiakasyhteistyötoimikunnan tehtävänä on suunnitella, edistää ja seurata tämän lain mukaista viranomaisten sekä muiden yhteisöjen ja laitosten yhteistyötä sekä käsitellä asiakasyhteistyötä koskevia</p>	
--	---	--

	<p>periaatteellisesti tärkeitä kysymyksiä.</p> <p>Lisäksi toimikunnan on huolehdittava paikallisten yhteistyöryhmien työn edistämisestä ja järjestettävä tarvittavaa ohjausta ja koulutusta.</p> <p>4 luku Valtakunnallinen yhteistyö</p> <p>14 §: Kuntoutusasiain neuvottelukunta</p> <p>Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii valtioneuvoston neljäksi vuodeksi kerrallaan asettama kuntoutusasiain neuvottelukunta, jonka tehtävänä on ohjata, kehittää ja yhteensovittaa viranomaisten, yhteisöjen ja laitosten yhteistyötä sekä alueellisten kuntoutuksen asiakasyhteistyötoimikuntien toimintaa.</p> <p>Tarkemmat säännökset kuntoutusasiain neuvottelukunnasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.</p> <p>5 luku Erinäiset säännökset</p> <p>15 §: Työjärjestys</p> <p>Edellä 5 §:ssä tarkoitetun yhteistyöryhmän ja 11 §:ssä tarkoitetun toimikunnan on hyväksyttävä työjärjestys, jossa on määräykset kokousten koollekutsumisesta, työskentelytavasta, päätösmenettelystä ja muista tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista.</p> <p>16 §: Salassapitovelvollisuuden rikkominen</p> <p>Rangaistus 10 §:n 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.</p> <p>17 §: Voimaantulo</p> <p>Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003.</p> <p>Tällä lailla kumotaan kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä 27 päivänä maaliskuuta 1991 annettu laki (604/1991) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja sen nojalla 31 päivänä toukokuuta 1991 annettu asetus kuntoutusasiain neuvottelukunnasta (878/1991).</p> <p>Ennen tämän lain voimaantuloa asetetut kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmät, kuntoutuksen asiakasyhteistyötoimikunnat ja kuntoutusasiain neuvottelukunta jatkavat tämän lain mukaisina toimieliminä. Tämän</p>	
--	---	--

	lain edellyttämät muutokset tulee kuitenkin niiden osalta tehdä vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.	
Liikuntalaki (1054/1998)	<p>1 luku Yleiset säännökset</p> <p>1 §: Lain tarkoitus</p> <p>Tämän lain tarkoituksena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla.</p> <p>Lisäksi lain tarkoituksena on liikunnan avulla edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä tukea kulttuurien moninaisuutta ja ympäristön kestävää kehitystä.</p> <p>2 §: Vastuut ja yhteistyövelvoitteet</p> <p>Yleisten edellytysten luominen liikunnalle on valtion ja kuntien tehtävä. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt.</p> <p>Ministeriö, jonka toimialaan kuuluu liikuntatoimi, jäljempänä ministeriö, vastaa liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta liikunnan yhteistyössä valtionhallinnossa. Alueellisella tasolla nämä tehtävät kuuluvat läänin liikuntatoimelle ja paikallistasolla kunnille.</p> <p>Kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät.</p> <p>2 luku Valtionrahoitus</p> <p>5 § (9.8.2002/662): Valtionosuus kunnan liikuntatoimeen</p> <p>Kunnalle myönnetään valtionosuutta liikuntatoimen käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998) säädetään. Valtionosuus tulee käyttää 2 §:n 3 momentin mukaiseen toimintaan.</p>	
Poliisilaki (493/1995)	<p>1 §: Poliisin tehtävä</p> <p>Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden</p>	

	<p>ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.</p> <p>Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.</p> <p>Poliisiin on suoritettava myös muut sille erikseen säädetyt tehtävät ja annettava jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua.</p> <p>35§: Tietojen saanti viranomaiselta</p> <p>Poliisilla on oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä virkatehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa kielletty tai rajoitettu.</p> <p>Ajo-oikeuden, ampuma-aseluvan tai muun sellaisen luvan voimassaolon harkitsemiseksi poliisilla on oikeus saada perustellusta pyynnöstä luvanhaltijan terveydentilaan, päihteiden käyttöön tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyviä tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä, jos on syytä epäillä, että luvanhaltija ei enää täytä luvan saannin edellytyksiä.</p> <p>Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tekee päällystöön kuuluva poliisimies.</p> <p>Edellä 2 momentin perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja poliisi saa käyttää vain luvanhaltijan luotettavuuden, sopivuuden taikka luvan voimassaolon muun edellytyksen tai lupaan sisältyvän ehdon täyttymisen arvioimiseksi.</p> <p>43 §: Vaitiovelvollisuus</p> <p>Poliisiin henkilöstöön kuuluvan virkamiehen vaitiovelvollisuudesta on voimassa, mitä valtion virkamieslain (750/94) <u>17 §:ssä</u> säädetään. Sama vaitiovelvollisuus on sillä, joka on työsopimussuhteessa poliisiin, ja sillä, joka hänelle myönnettyjen poliisivaltuuksien nojalla tai muutoin suorittaa poliisitehtävää.</p> <p>Poliisiin henkilöstöön kuuluva tai muu 1 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa tehtäviensä hoitoon kuulumattomalla tavalla käyttää hyödykseen eikä luvatta muille ilmaista sellaisia henkilön yksityisyyteen kuuluvia seikkoja, jotka hän on saanut tässä tehtävässään tietoonsa ja joiden ilmitulo voi aiheuttaa henkilölle vahinkoa tai haittaa.</p> <p>Vaitiovelvollisuus ei kuitenkaan estä asian ilmaisemista viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle, jolla säädetyn tehtävänsä vuoksi on tarve saada tieto muutoin salassa pidettävästä seikasta taikka henkilön luotettavuudesta tai sopivuudesta. Tietoja turvallisuuden kannalta merkittävään tehtävään pyrkivän tai siinä olevan henkilön luotettavuuden varmistamiseksi voidaan tarpeellisessa laajuudessa luovuttaa myös yksityiselle yhteisölle tai henkilölle.</p>	
--	--	--

	<p>Vaitiolovelvollisuus ei estä ilmaisemasta sellaisia tietoja, joiden ilmaiseminen on yksittäistapauksessa tarpeen hengelle tai terveydelle vaarallisen tapahtuman, vapauteen kohdistuvan rikoksen taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon välttämiseksi taikka valtion turvallisuuden varmistamiseksi. <u>(15.7.2005/525)</u> Mitä 1, 2 ja 4 momentissa säädetään, on voimassa myös palvelussuhteen poliisissa päätyttyä.</p> <p>Poliisin henkilökisteriin talletettujen tietojen luovuttamisesta toiselle poliisiyksikölle ja muille viranomaisille teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa ja ulkomaille säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa sekä henkilökisterien käyttämisestä turvallisuusselvityksiä annettaessa turvallisuusselvityksistä annetussa laissa <u>(177/2002)</u>. <u>(15.7.2005/525)</u></p>	
<p>Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)</p>	<p>2 §: Määritelmät</p> <p>Tässä laissa tarkoitetaan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) potilaalla terveyden- ja sairaanhoitopalveluja käyttävää tai muuten niiden kohteena olevaa henkilöä; 2) terveyden- ja sairaanhoidolla potilaan terveydentilan määrittämiseksi taikka hänen terveytensä palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä, joita suorittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt tai joita suoritetaan terveydenhuollon toimintayksikössä; 3) terveydenhuollon ammattihenkilöllä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/94) 2 §:ssä tarkoitettua henkilöä; (28.6.1994/560) 4) terveydenhuollon toimintayksiköllä kansanterveyslaissa (66/1972) tarkoitettua terveyskeskusta, erikoissairaanhoitolaissa (1062/1989) tarkoitettua sairaalaa ja siitä erillään olevaa sairaanhoidon toimintayksikköä sekä sairaanhoitopiirin kuntayhtymän päättämää muuta hoitovastuussa olevaa kokonaisuutta, yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettua terveydenhuollon palveluja tuottavaa yksikköä, työterveyslaitosta siltä osin kuin se tuottaa työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetussa laissa (159/1978) tarkoitettuja terveyden- ja sairaanhoidon palveluita, valtion mielisairaaloista annetussa laissa (1292/1987) tarkoitettuja valtion mielisairaaloita, terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987) tarkoitettuja sairaanhoitolaitoksia ja vankeinhoitolaitoksesta annetussa asetuksessa (134/1986) tarkoitettua vankimielisairaalaa ja psykiatrista osastoa sekä muita laitossairaaloita, sairaosastoja ja vankiloiden poliklinikoita; sekä (30.6.2000/653) 5) potilasasiakirjoilla potilaan hoidon järjestämisessä ja toteuttamisessa käytettäviä, laadittuja tai saapuneita asiakirjoja taikka teknisiä tallenteita, jotka sisältävät hänen terveydentilaansa koskevia tai muita henkilökohtaisia tietoja. <p>Ks. STMa potilasasiakirjojen laatimisesta sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä 99/2001. A vankeinhoitolaitoksesta 134/1986 on kumottu VN:lla 275/2001, joka on kumottu VN:lla rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta 84/2006.</p>	

	<p>13 §: Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapito</p> <p>Potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassapidettäviä.</p> <p>Terveydenhuollon ammattihenkilö tai muu terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevä taikka sen tehtäviä suorittava henkilö ei saa ilman potilaan kirjallista suostumusta antaa sivulliselle potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja. Jos potilaalla ei ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, tietoja saa antaa hänen laillisen edustajansa kirjallisella suostumuksella. Sivullisella tarkoitetaan tässä laissa muita kuin asianomaisessa toimintayksikössä tai sen toimeksiannosta potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen.</p> <p>Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, saadaan antaa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty; 2) potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi tarpeellisia tietoja toiselle terveydenhuollon toimintayksikölle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle sekä yhteenveto annetusta hoidosta potilaan hoitoon lähettäneelle terveydenhuollon toimintayksikölle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle ja potilaan hoidosta vastaavaksi lääkäriksi mahdollisesti nimetylle lääkärille potilaan tai hänen laillisen edustajansa suullisen suostumuksen tai asiayhteydestä muuten ilmenevän suostumuksen mukaisesti; 3) potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi tai toteuttamiseksi välttämättömiä tietoja toiselle suomalaiselle tai ulkomaiselle terveydenhuollon toimintayksikölle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle, jos potilaalla ei ole mielenterveydenhäiriön, kehitysvammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä eikä hänellä ole laillista edustajaa, taikka jos suostumusta ei voida saada potilaan tajuttomuuden tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi; 4) tajuttomuuden tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi hoidettavana olevan potilaan lähiomaiselle tai muulle hänen läheiselleen tieto potilaan henkilöstä ja hänen terveydentilastaan, jollei ole syytä olettaa, että potilas kieltäisi näin menettelemästä; sekä 5) kuolleen henkilön elinaikana annettua terveyden- ja sairaanhoitoa koskevia tietoja perustellusta kirjallisesta hakemuksesta sille, joka tarvitsee tietoja tärkeiden etujensa tai oikeuksiensa selvittämistä tai toteuttamista varten siltä osin kuin tiedot ovat välttämättömiä etujen tai oikeuksien selvittämiseksi tai toteuttamiseksi; luovutuksensaaja ei saa käyttää tai luovuttaa tietoja edelleen muuhun tarkoitukseen. <p>Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen luovuttamisesta tieteellistä tutkimusta ja tilastointia varten on voimassa, mitä siitä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetussa laissa (556/1989) ja henkilötietolaissa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi lisäksi antaa</p>	
--	--	--

	<p>tieteellistä tutkimusta varten yksittäistapauksessa luvan tietojen saamiseen yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitetun terveydenhuollon palveluja tuottavan yksikön ja itsenäisesti ammattiaan harjoittavan terveydenhuollon ammattihenkilön sellaisista potilasasiakirjoista, joita ei voida pitää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettuina viranomaisen asiakirjoina. Lupa voidaan antaa, jos on ilmeistä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Lupaa harkittaessa on huolehdittava siitä, että tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Lupa voidaan antaa määräajaksi, ja siihen on liitettävä yksityisen edun suojaamiseksi tarpeelliset määräykset. Lupa voidaan peruuttaa, jos siihen harkitaan olevan syytä. (23.5.2001/411)</p> <p>Edellä 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla asiayhteydestä ilmenevällä suostumuksella tarkoitetaan muuta kuin kirjallisesti tai suullisesti annettua suostumusta, jonka potilas on antanut vapaaehtoisesti tietoisena tietojen luovuttamisesta, luovutuksensaajasta, luovutettavista tiedoista sekä luovutettavien tietojen käyttötarkoituksesta ja luovuttamisen merkityksestä.</p> <p>Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettusta tietojen luovuttamisesta ja sen perusteesta tulee tehdä merkintä potilasasiakirjoihin.</p>	
<p>Laki lasten päivähoidosta (36/1973)</p>	<p>1 LUKU Yleisiä säännöksiä</p> <p>1 § (18.5.1990/451)</p> <p>Lasten päivähoidolla tarkoitetaan tässä laissa lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana.</p> <p>Päiväkotihoidoa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kutsutaan päiväkodiksi. Perhepäivähoitoa voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi.</p> <p>Leikkitoimintaa ja muuta päivähoitotoimintaa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa. Päivähoitossa olevalle lapselle voidaan järjestää myös tarpeelliset kuljetukset.</p> <p>1 a § (23.12.1999/1290)</p> <p>Kun perusopetuslain (628/1998) mukaista esiopetusta järjestetään tämän lain 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa päivähoitopaikassa, sovelletaan esiopetukseen, mitä tässä laissa tai sen nojalla asetuksella säädetään, jollei perusopetuslaissa tai sen nojalla asetuksella toisin säädetä.</p> <p>2 §</p> <p>Lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka vielä eivät ole oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityiset olosuhteet</p>	<p><i>Lasten päivähoidolla tarkoitetaan (...) 1.1 §</i></p> <p><i>Lasten päivähoitoa voivat saada (...) 2.1 §</i></p> <p><i>Päivähoidon tavoitteena on (...) 2 a § 1 ja 2 mom.</i></p> <p><i>Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen kuntoutuksen yhteensovittamiseksi laaditaan lapselle kuntoutussuunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien ja tarpeen mukaan kunnan muun sosiaalihuollon, terveydenhuollon sekä koulutoimen kanssa (7 a §, vrt. sosiaalihuollon asiakaslaki 7 §)</i></p> <p><i>Kunnan järjestämisvelvoite on säädettyä lain 11, 11 a, 11 b ja 12 §:ssä</i></p> <p><i>vrt. kansanterveyslaki, jossa esim. äitiys- ja lastenneuvolatyö, koulu- ym. terveydenhuolto (... vrt. lastensuojelulaki, oppilashuolto ...) vrt. myös perusopetuslaki (628/1998) esiopetus (...)</i></p>

	<p>sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset.</p> <p>Lasten päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. (25.3.1983/304)</p> <p>3 momentti on kumottu L:lla 17.9.1982/698.</p> <p>L:lla 156/2003 väliaikaisesti lisätty 3 momentti on kumottu L:lla 22.12.2006/1330.</p> <p>2 a § (25.3.1983/304)</p> <p>Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä.</p> <p>Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö.</p> <p>Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoiton tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoiton tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen.</p> <p>2 b § (31.12.1985/1119)</p> <p>Edellä 1 §:ssä tarkoitettussa lasten päivähoitossa olevalle lapselle kunnan on järjestettävä hoitopaikassa tarpeellinen ravinto, jollei leikkitoiminnassa sen luonteesta muuta johdu. Tämä ei kuitenkaan koske kliinisiä ravintovalmisteita tai niihin verrattavia tuotteita, jotka korvataan sairausvakuutuslain (364/63) nojalla, eikä myöskään ravintoaineiden kustantamista järjestettäessä perhepäivähoitoa saman perheen lapsille heidän omassa kodissaan.</p> <p>7 § (17.1.1991/95)</p> <p>7 § on kumottu L:lla 17.1.1991/95.</p> <p>7 a § (31.12.1985/1119)</p> <p>Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen kuntoutuksen yhteensovittamiseksi laaditaan lapselle kuntoutussuunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien ja tarpeen mukaan kunnan muun sosiaalihuollon, terveydenhuollon sekä koulutoimen kanssa.</p> <p>2 LUKU</p>	
--	--	--

	<p>Hallinto</p> <p>8-10 §</p> <p>8-10 § on kumottu L:lla 17.9.1982/698.</p> <p>11 §</p> <p>Kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.</p> <p>Kunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa voidaan antaa lapsen äidinkielenä olevalla suomen-, ruotsin- tai saamenkielellä. (11.12.1981/875)</p> <p>Kunnalle tässä laissa säädettyistä tehtävistä huolehtii sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin. (22.12.2006/1330)</p> <p>L:lla 156/2003 tehty 3 momentin väliaikainen muutos on kumottu L:lla 22.12.2006/1330 ja samalla 3 mom. on muutettu.</p> <p>11 a §</p> <p>Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat saada lapselle kunnan järjestämän 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettun päivähoitopaikan sen ajan päätyttyä, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa, taikka vanhempainrahakauden päätyttyä välittömästi pidetyn isyysrahakauden tai sairausvakuutuslain 9 luvun 10 a §:n perusteella siirretyn isäkuukauden päättymisen jälkeen, ja että lapsi voi olla päivähoitossa siihen saakka, kunnes hän siirtyy perusopetuslaissa tarkoitettuna oppivelvollisena perusopetukseen. Päivähoitoa on kuitenkin järjestettävä osa-aikaisesti, kun lapsi ennen perusopetuslaissa tarkoitettua oppivelvollisuusikää osallistuu perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen tai kun lapsi perusopetuslain 25 §:n 2 momentin mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta saman pykälän 1 momentissa säädettyä aikaisemmin. Päivähoitoa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien toivomassa muodossa. (22.12.2006/1344)</p> <p>Edellä 1 momentissa tarkoitettun lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi oikeus lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaiseen tukeen sanotussa laissa tarkemmin säädettyä tavalla. (20.12.1996/1129)</p> <p>Asetuksella säädetään päivähoitopaikan hakemisesta sekä määräajasta, jonka kuluessa lapsen vanhempien tai muiden huoltajien tulee hakea lasten päivähoitopaikkaa. (5.4.1991/630)</p>	
--	--	--

	<p>11 b § (23.12.1999/1290)</p> <p>Päivähoitoa järjestettäessä tulee huolehtia, että päivähoitossa olevilla lapsilla on mahdollisuus osallistua 1 a §:n mukaiseen esiopetukseen.</p> <p>12 § (3.8.1992/738)</p> <p>Tämän lain nojalla kunnan järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.</p>	
<p>Asetus lasten päivähoitosta (239/1973)</p>	<p>1 §</p> <p>Päivähoitopalvelut on kunnassa järjestettävä niin, että lasten hoidon ja kasvatuksen tarve eri ikäryhmissä tulee tasapuolisesti ja paikallisten olojen edellyttämällä tavalla turvatuksi.</p> <p>1 a § (22.12.1994/1336)</p> <p>Lasten päivähoitosta annetun lain 2 a §:ssä tarkoitettuihin kasvatustavoitteisiin kuuluu myös suomen- tai ruotsinkielisten, saamelaisten, romanien ja eri maahanmuuttajaryhmien lasten oman kielen ja kulttuurin tukeminen yhteistyössä kyseisen kulttuurin edustajien kanssa.</p> <p>2 § (16.6.1995/882)</p> <p>Lapsen vanhempien tai muiden huoltajien, jotka haluavat lapselle lasten päivähoitosta annetun lain 11 a §:n mukaisen päivähoitopaikan, on tehtävä sitä koskeva hakemus viimeistään neljä kuukautta ennen kuin lapsi tarvitsee päivähoitopaikan.</p> <p>Mikäli päivähoiton tarve kuitenkin johtuu työllistymisestä, opinnoista tai koulutuksesta eikä tarpeen alkamisajankohta ole ennakoitavissa, on päivähoitopaikka haettava niin pian kuin mahdollista, kuitenkin viimeistään kaksi viikkoa ennen kuin lapsi tarvitsee hoitopaikan.</p> <p>Mikäli päivähoitossa olevan lapsen hoitotarve muuttuu osapäivähoidosta tai muusta osa-aikahoidosta kokopäivähoitoon ennakoimattomasta työllistymisestä, opinnoista tai koulutuksesta johtuen, kunnan on kuitenkin järjestettävä edellä mainituista syistä laajentuneen hoitotarpeen mukainen hoitopaikka välittömästi saatuaan tiedon tarpeen muutoksesta. (19.6.2008/442)</p> <p>A:lla 442/2008 lisätty 3 momentti tulee voimaan 1.8.2008.</p> <p>Kun päivähoitoon otetaan muita kuin lasten päivähoitosta annetun lain 11 a §:ssä tarkoitettuja lapsia, on etusija annettava lapsille, jotka tarvitsevat päivähoitoa sosiaalisista ja kasvatuksellisista syistä.</p>	<p>(...) kasvatustavoitteisiin kuuluu myös (...) 1 a §</p> <p><i>Kun päiväkotiin otetaan lapsi, joka on erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa, on hänestä hankittava alan erikoislääkärin tai muun asiantuntijan lausunto 2.4 §)</i></p>

	<p>Kun päiväkotiin otetaan lapsi, joka on erityisen hoidon tai kasvatuksen tarpeessa, on hänestä hankittava alan erikoislääkäri tai muun asiantuntijan lausunto.</p>	
<p>Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)</p>	<p>1 §: Lain tarkoitus</p> <p>Tämän lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.</p> <p>2 §: Vammainen henkilö</p> <p>Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.</p> <p>3 §: Vastuu palvelujen ja tukitoimien järjestämisestä</p> <p>Kunnan on huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitettut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.</p> <p>4 §: Lain toissijaisuus</p> <p>Tämän lain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin kun vammainen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla.</p> <p>Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, voidaan vammaiselle henkilölle antaa tämän lain mukaisia palveluja tai taloudellisia tukitoimia, jos 1 momentissa tarkoitettun muun lain nojalla annettavan palvelun tai etuuden saaminen viivästyy.</p> <p>7 §: Palvelujen kehittäminen</p> <p>Kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan yleiset palvelut soveltuvat myös vammaiselle henkilölle.</p> <p>Vammaisuuden perusteella järjestettäviä palveluja ja tukitoimia kehittäessään kunnan tulee ottaa huomioon vammaisten henkilöiden esittämät tarpeet ja näkökohdat.</p> <p>Vammaista henkilöä on palveltava ja palveluja järjestettävä ottaen huomioon hänen äidinkieltensä.</p> <p>8 §: Vammaisille tarkoitettut palvelut</p> <p>Vammaiselle henkilölle annetaan kuntoutusohjausta ja sopeutumisvalmennusta sekä muita tämän lain tarkoituksen</p>	<p><i>vrt. mahdollinen tarkastelunäkökulma: vammaisten henkilöiden kohtelu / syrjintä opiskelussa ja / tai työmarkkinoilla vammaisuudesta johtuen</i></p> <p><i>Lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä (1 §)</i></p> <p><i>Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan (...) 2 §</i></p> <p><i>Kunnan on huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitettut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää (3 §)</i></p> <p><i>Lain toissijaisuus (...) 4 §</i></p> <p><i>Palvelujen kehittäminen (...) 7 §</i></p> <p><i>Vammaisille tarkoitetuista palveluista (...) 8 (vaikeavammaisen henkilön palveluista 8.2 §), 8 a, 8 b ja 9 § sekä 10 §</i></p> <p><i>Yhteistyövelvoite (...) 12 §</i></p> <p><i>Vammaisneuvosto (...) 13 §</i></p> <p><i>Huom.: STM:n esittelemänä hallituksen esitys laiksi vammaispalvelulain (sekä sosiaalihuollon asiakasmaksulain 4 §:n) muuttamiseksi annettu EK:lle 10.10.2008 (HE xxx/ 2008 vp). Lakiin lisättäisiin säännökset</i></p>

	<p>toteuttamiseksi tarpeellisia palveluja. Näitä palveluja voidaan antaa myös vammaisen henkilön lähiomaiselle tai hänestä huolehtivalle taikka muutoin läheiselle henkilölle.</p> <p>Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, tulkkipalvelut, päivätoimintaa sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Erityistä velvollisuutta palveluasumisen järjestämiseen ei kunnalla ole, jos henkilö on jatkuvan laitoshoidon tarpeessa. (22.12.2006/1267)</p> <p>12 §: Yhteistyö</p> <p>Kunnan tulee vammaisten henkilöiden olosuhteiden edistämiseksi toimia yhteistyössä eri viranomaisten, laitosten, vammaisjärjestöjen sekä muiden sellaisten yhteisöjen kanssa, joiden toiminta läheisesti liittyy vammaisten henkilöiden elinoloihin.</p> <p>13 §: Vammaisneuvosto</p> <p>Kunnanhallitus voi asettaa vammaisneuvoston, jonka tehtävänä on edistää ja seurata kunnallishallinnon eri aloilla tapahtuvaa toimintaa vammaisten henkilöiden kannalta. Vammaisneuvosto voi tehdä aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja asioista, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden elämisessä ja suoriutumisessa.</p> <p>Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee vammaisneuvostossa olla riittävä edustus.</p> <p>Vammaisneuvosto voi olla yhteinen useammalle kunnalle.</p> <p>Valtakunnallisesta vammaisneuvostosta säädetään erikseen</p>	<p><i>vaikeavammaisen henkilön oikeudesta henkilökohtaiseen apuun sekä säännökset vammaisen henkilön palvelutarpeen selvittämisestä, palvelusuunnitelman laatimisesta ja asian viivytyksettömästä käsittelystä.</i></p>
<p>Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (759/1987)</p>	<p>3 LUKU Muut palvelut ja tukitoimet</p> <p>14 §: Kuntoutusohjaus</p> <p>Kuntoutusohjaukseen kuuluu vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä ohjaaminen sekä vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksien lisäämiseen liittyvistä erityistarpeista tiedottaminen.</p> <p>15 §: Sopeutumisvalmennus</p> <p>Sopeutumisvalmennukseen kuuluu neuvonta, ohjaus ja valmennus vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi.</p> <p>Sopeutumisvalmennusta voidaan toteuttaa yksilöllisesti tai ryhmäkohtaisesti ja tarvittaessa se voi olla myös toistuvaa.</p>	<p><i>Sisältää monia vammaispalvelulakia täydentäviä säännöksiä (...)</i></p>

<p>Tilastolaki (280/2004)</p>	<p>2§: Valtion tilastotoimi ja tilastoja laativat viranomaiset</p> <p>Valtion tilastotoimen tehtävänä on huolehtia yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laatimisesta yleistä käyttöä varten.</p> <p>5§: Kerättävät tiedot</p> <p>Tilastoja laativan viranomaisen on huolehdittava siitä, että tiedonantajilta pyydetään vain tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot.</p> <p>Tiedot tulee kerätä ja tallettaa ilman tunnistetietoja aina, kun se tilastojen laatimisen kannalta on mahdollista. Tunnistetietoja voidaan kerätä ja tallettaa ainoastaan silloin, kun se on välttämätöntä tietoaineistojen yhdistämiseksi tai kun se on muutoin välttämätöntä yhteiskuntaolojen kehityspiirteitä kuvaavien luotettavien ja vertailukelpoisten tilastojen tuottamiseksi.</p> <p>13 §: Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen</p> <p>Riippumatta siitä, mitä viranomaisten velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muulla lailla säädetään, tilastoviranomaisen tilastotarkoituksiin saamia tietoja voidaan luovuttaa ulkopuolisille vain tässä laissa tai muussa erityisesti valtion tilastotoimintaa koskevassa laissa säädetyn perusteella tai sen nimenomaisella suostumuksella, jota ne koskevat. Näitä tietoja ei saa luovuttaa käytettäväksi tutkinnassa, valvonnassa, oikeudenkäynnissä, hallinnollisissa päätöksenteossa tai muussa vastaavassa henkilöä, yritystä, yhteisöä tai säätiötä koskevan asian käsittelyssä.</p> <p>Tilastoviranomainen voi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja yhteiskuntaoloja koskevia tieteellisiä tutkimuksia ja tilastollisia selvityksiä varten. Henkilötietolaissa tarkoitettuja henkilötietoja ja muiden tilastoyksiköiden tunnistetietoja ei kuitenkaan saa luovuttaa. Välttämättömät tunnistetiedot voidaan kuitenkin luovuttaa toiselle tilastoviranomaiselle sen toimialaan kuuluvien tilastojen laatimista varten. Tämän momentin nojalla saatuja tietoja ei saa luovuttaa edelleen. Luvan myöntämiseen sovelletaan muutoin, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä säädetään. Tilastoviranomainen päättää kuitenkin aina luvan antamisesta.</p> <p>Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei estä tietojen antamista takaisin sille viranomaiselle, joka on toimittanut tietoaineiston tilastoviranomaiselle.</p> <p>Tilastoja laativan muun viranomaisen tilastoja varten erikseen keräämien tietojen luovuttamiseen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä säädetään. Tilastoja laativa muu viranomainen päättää kuitenkin aina luvan antamisesta.</p> <p>14 §: Tilastokeskuksen oikeus kerätä tietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla</p>	
-----------------------------------	--	--

Valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot hallussaan olevista tietoaineistoista sekä tiedot omasta toiminnastaan, taloudestaan, hoitamistaan tehtävistä, henkilöstöstään ja muista toiminnan edellyttämistä voimavaroista.

Kunnat ja kuntayhtymät ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot taloudestaan, hyödykkeistään, toiminnan sijainnista, henkilöstöstään ja muista toiminnan edellyttämistä voimavaroista.

Elinkeinonharjoittajat, kuntien ja valtion liikelaitokset sekä voittoa tavoittelemattomat yhteisöt ja säätiöt ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot harjoittamansa toiminnan lajista, sijainnista, omistamisesta ja taloudesta, hyödykkeistään, henkilöstöstään ja muista toiminnan edellyttämistä voimavaroista.

Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos ja lakisääteistä sosiaalivakuutusta harjoittavat vakuutuslaitokset ovat salassapitosäännösten estämättä lisäksi velvollisia antamaan hallussaan olevat tiedot vakuutusvelvollisten maksamista sosiaalivakuutusmaksuista.

Edellä mainittuihin ryhmiin kuulumattomat, lailla tai lain nojalla annettuja julkisia hallintotehtäviä hoitavat ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot taloudestaan, hyödykkeistään, henkilöstöstään ja muista toiminnan edellyttämistä voimavaroista.

15 §: Tilastokeskuksen oikeus kerätä henkilötietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla

Valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön:

- 1) sosioekonomisia tai demografisia ominaisuuksia mukaan lukien henkilön etninen alkuperä ja uskonto;
- 2) asumis- ja muita elinoloja;
- 3) tuloja, sosiaalietuuksia, varallisuutta ja muuta taloudellista asemaa;
- 4) elinkeinon- tai ammatinharjoittamista;
- 5) koulutusta, työllistymistä ja työoloja;
- 6) liikenneonnettomuuteen ja tapaturmiin osallisuutta sekä niiden syitä;
- 7) rangaistuksia tai joutumista rikoksen kohteeksi;

	<p>8) oikeusavun saantia, asioiden käsittelyä tuomioistuinlaitoksessa taikka ulosotto- tai muussa täytäntöönpanoviranomaisessa;</p> <p>9) poliisin palvelujen käyttöä tai poliisin toiminnan kohteena olemista;</p> <p>10) ehdokkuutta vaaleissa ja muuta yhteiskunnallista toimintaa.</p> <p>Elinkeinonharjoittajat ja muut työnantajat ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot henkilöstönsä palkoista, työajoista, ammatista ja toimipaikoista. Elinkeinotoimintaa harjoittavat luonnolliset henkilöt, maanviljelijät ja kalastajat ovat lisäksi velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät 14 §:n 3 momentissa tarkoitetut henkilötiedot toiminnastaan.</p> <p>Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos ja kuntien eläkevakuutus ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle hallussaan olevat välttämättömät henkilötiedot vakuutettujen ammatista, palvelussuhteesta ja maksetuista etuuksista.</p> <p>Lain tai lain nojalla tehdyn päätöksen perusteella koulutusta järjestävät organisaatiot ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät oppilaskohtaiset henkilötiedot oppilaista, heidän suorittamistaan tutkinnoista ja saadusta opetuksesta.</p> <p>Arkaluonteisia henkilötietoja saa 1 momentin 1, 3, 7, 9 ja 10 kohdan lisäksi kerätä tiedonantajilta vain silloin, kun arkaluonteinen tieto on vaikuttanut välittömästi koulutuksen, etuuden tai palvelun saantiin tai sen muotoon taikka kun se ilmenee välillisesti koulutuksen, etuuden tai palvelun saantia tai viranomaisen päätöstä tai liikenneonnettomuuden tai tapaturman syitä koskevista tiedoista.</p> <p>19 §: Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen</p> <p>Sen lisäksi, mitä 13 §:n 1–3 momentissa säädetään, tilastokeskus voi luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja tilastollista selvitystä varten tunnistetietoineen tiedot iästä, sukupuolesta, koulutuksesta ja ammatista edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilötietolain mukainen oikeus käsitellä näitä tietoja.</p> <p>Kuolemansyytietojen luovuttamiseen sovelletaan, mitä siitä erikseen säädetään.</p>	
Henkilötietolaki (523/1999)	<p>Henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset periaatteet</p> <p>5 §: Huolellisuusvelvoite</p> <p>Rekisterinpitäjän tulee käsitellä henkilötietoja laillisesti, noudattaa huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa sekä toimia muutoinkin niin, ettei rekisteröidyn yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojan turvaavia</p>	<p>Tietosuojavaltuutettu nosti esiin 6,8,9,12,32 §</p> <p>Haluaako työryhmä tehdä esityksen tietojen käsittelyyn ja -suojaan liittyvästä koulutuksesta?</p>

perusoikeuksia rajoiteta ilman laissa säädettyä perustetta. Sama velvollisuus on sillä, joka itsenäisenä elinkeinon- tai toiminnanharjoittajana toimii rekisterinpitäjän lukuun.

6 §: Henkilötietojen käsittelyn suunnittelu

Henkilötietojen käsittelyn tulee olla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä se, mistä henkilötiedot säännönmukaisesti hankitaan ja mihin niitä säännönmukaisesti luovutetaan, on määriteltävä ennen henkilötietojen keräämistä tai muodostamista henkilörekisteriksi. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus tulee määritellä siten, että siitä ilmenee, minkälaisen rekisterinpitäjän tehtävien hoitamiseksi henkilötietoja käsitellään.

7 §: Käyttötarkoitussidonnaisuus

Henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteensopimaton 6 §:ssä tarkoitettujen käsittelyn tarkoitusten kanssa. Myöhempää henkilötietojen käsittelyä historiallista tutkimusta taikka tieteellistä tai tilastotarkoitusta varten ei pidetä yhteensopimattomana alkuperäisten käsittelyn tarkoitusten kanssa.

8 §: Käsittelyn yleiset edellytykset

Henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan:

- 1) rekisteröidyn yksiselitteisesti antamalla suostumuksella;
- 2) rekisteröidyn toimeksiannosta tai sellaisen sopimuksen täytäntöönpanemiseksi, jossa rekisteröity on osallisena, taikka sopimusta edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä;
- 3) jos käsittely yksittäistapauksessa on tarpeen rekisteröidyn elintärkeän edun suojaamiseksi;
- 4) jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta;
- 5) jos rekisteröidyllä on asiakas- tai palvelussuhteen, jäsenyyden tai muun niihin verrattavan suhteen vuoksi asiallinen yhteys rekisterinpitäjän toimintaan (yhteysvaatimus);
- 6) jos kysymys on konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän asiakkaita tai työntekijöitä koskevista tiedoista ja näitä tietoja käsitellään kyseisen yhteenliittymän sisällä;
- 7) jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän toimeksiannosta tapahtuvaa maksupalvelua, tietojenkäsittelyä tai muita niihin verrattavia tehtäviä varten;
- 8) jos kysymys on henkilön asemaa, tehtäviä ja niiden hoitoa julkisyhteisössä tai elinkeinoelämässä kuvaavista

	<p>yleisesti saatavilla olevista tiedoista ja näitä tietoja käsitellään rekisterinpitäjän tai tiedot saavan sivullisen oikeuksien ja etujen turvaamiseksi; tai</p> <p>9) jos tietosuojalautakunta on antanut käsittelyyn 43 §:n 1 momentissa tarkoitetun luvan.</p> <p>Henkilötietojen luovuttaminen voi tapahtua 1 momentin 5 kohdan nojalla vain, jos henkilötiedon luovuttaminen kuuluu tavanomaisena osana kysymyksessä olevan toiminnan harjoittamiseen edellyttäen, että tarkoitus, johon tiedot luovutetaan, ei ole yhteensopimaton henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kanssa ja että rekisteröidyn voidaan olettaa tietävän henkilötietojen tällaisesta luovuttamisesta.</p> <p>Arkaluonteisten henkilötietojen ja henkilötunnuksen käsittelystä säädetään 3 luvussa. Henkilötietojen käsittelystä erityisiä tarkoituksia varten säädetään 4 luvussa.</p> <p>Oikeudesta saada tieto ja muusta henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä on voimassa, mitä viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta säädetään.</p> <p>9 §: Tietojen laatua koskevat periaatteet</p> <p>Käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia (tarpeellisuusvaatimus).</p> <p>Rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä (virheettömyysvaatimus). Rekisterinpitäjän velvollisuutta arvioitaessa on otettava huomioon henkilötietojen käsittelyn tarkoitus sekä käsittelyn merkitys rekisteröidyn yksityisyyden suojalle.</p> <p>3 luku Arkaluonteiset tiedot ja henkilötunnus</p> <p>11 §: Arkaluonteisten tietojen käsittelykielto</p> <p>Arkaluonteisten henkilötietojen käsittely on kielletty. Arkaluonteisina tietoina pidetään henkilötietoja, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rotua tai etnistä alkuperää; 2) henkilön yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista vakaumusta tai ammattiliittoon kuulumista; 3) rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta; 4) henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia; 	
--	---	--

<p>5) henkilön seksuaalista suuntautumista tai käyttäytymistä; taikka</p> <p>6) henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia.</p> <p>12 §: Poikkeukset arkaluonteisten tietojen käsittelykiellosta</p> <p>Mitä 11 §:ssä säädetään, ei estä:</p> <p>1) tietojen käsittelyä, johon rekisteröity on antanut nimenomaisen suostumuksensa;</p> <p>2) sellaisen henkilön yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista vakaumusta tai ammattiliittoon kuulumista koskevan tiedon käsittelyä, jonka rekisteröity on itse saattanut julkiseksi;</p> <p>3) tietojen käsittelyä, joka on tarpeen rekisteröidyn tai jonkun toisen henkilön elintärkeän edun suojaamiseksi, jos rekisteröity on estynyt antamasta suostumustaan;</p> <p>4) tietojen käsittelyä, joka on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi, puolustamiseksi tai ratkaisemiseksi;</p> <p>5) tietojen käsittelyä, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä;</p> <p>6) tietojen käsittelyä historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten;</p> <p>7) uskonnollista, poliittista tai yhteiskunnallista vakaumusta koskevien tietojen käsittelyä tällaista vakaumusta edustavien yhdistysten ja muiden yhteisöjen toiminnassa, jos tiedot koskevat näiden yhdistysten tai yhteisöjen jäseniä taikka henkilöitä, joilla on niihin säännölliset, yhdistysten ja yhteisöjen tarkoituksiin liittyvät yhteydet, eikä tietoja luovuteta sivullisille ilman rekisteröidyn suostumusta;</p> <p>8) ammattiliittoon kuulumista koskevien tietojen käsittelyä ammattiyhdistysten ja niiden muodostaman liiton toiminnassa, jos tiedot koskevat näiden järjestöjen jäseniä taikka henkilöitä, joilla on järjestöihin säännölliset, järjestöjen tarkoituksiin liittyvät yhteydet, eikä tietoja luovuteta sivullisille ilman rekisteröidyn suostumusta;</p> <p>9) ammattiliittoon kuulumista koskevan tiedon käsittelyä, joka on tarpeen rekisterinpitäjän erityisten oikeuksien ja velvoitteiden noudattamiseksi työoikeuden alalla;</p> <p>10) terveydenhuollon toimintayksikköä tai terveydenhuollon ammattihenkilöä käsittelemästä näiden tässä toiminnassa saamia tietoja rekisteröidyn terveydentilasta, sairaudesta tai vammaisuudesta tai häneen kohdistetuista hoitotoimenpiteistä taikka muita rekisteröidyn hoidon kannalta välttämättömiä tietoja;</p> <p>11) vakuutuslaitosta käsittelemästä vakuutustoiminnassa saatuja tietoja vakuutetun ja korvauksenhakijan</p>	
---	--

	<p>terveydentilasta, sairaudesta tai vammaisuudesta taikka häneen kohdistetuista hoitotoimenpiteistä tai niihin verrattavista toimista taikka sellaisia tietoja vakuutetun, korvauksenhakijan tai vahingon aiheuttajan rikollisesta teosta, rangaistuksesta tai muusta rikoksen seuraamuksesta, jotka ovat tarpeen vakuutuslaitoksen vastuun selvittämiseksi;</p> <p>12) sosiaalihuollon viranomaista tai muuta sosiaalihuollon etuuksia myöntävää viranomaista, laitosta tai yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajaa käsittelemistä kyseisen viranomaisen, laitoksen tai palvelujen tuottajan toiminnassaan saamia tietoja rekisteröidyn sosiaalihuollon tarpeesta tai hänen saamistaan sosiaalihuollon palveluista, tukitoimista tai hänelle myönnettyistä muista sosiaalihuollon etuuksista taikka muita rekisteröidyn huollon kannalta välttämättömiä tietoja; tai</p> <p>13) tietojen käsittelyä, johon tietosuojalautakunta on antanut 43 §:n 2 momentissa tarkoitetun luvan. Arkaluonteiset tiedot on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole 1 momentissa mainittua perustetta. Perustetta ja käsittelyn tarvetta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, jollei laista tai 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettusta tietosuojalautakunnan luvasta muuta johdu.</p> <p>13 §: Henkilötunnuksen käsittely</p> <p>Henkilötunnusta saa käsitellä rekisteröidyn yksiselitteisesti antamalla suostumuksella tai, jos käsittelystä säädetään laissa. Lisäksi henkilötunnusta saa käsitellä, jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi; 2) rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi; tai 3) historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten. <p>Henkilötunnusta saa käsitellä luotonannossa tai saatavan perimisessä, vakuutus-, luottolaitos-, vuokraus- ja lainaustoiminnassa, luottotietotoiminnassa, terveydenhuollossa, sosiaalihuollossa ja muun sosiaaliturvan toteuttamisessa tai virka-, työ- ja muita palvelussuhteita ja niihin liittyviä etuja koskevissa asioissa.</p> <p>Sen lisäksi, mitä henkilötunnuksen käsittelystä 1 ja 2 momentissa säädetään, henkilötunnuksen saa luovuttaa osoitetietojen päivittämiseksi tai moninkertaisten postilähetysten välttämiseksi suoritettavaa tietojenkäsittelyä varten, jos henkilötunnus jo on luovutuksensaajan käytettävissä.</p> <p>Rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, että henkilötunnusta ei merkitä tarpeettomasti henkilörekisterin perusteella tulostettuihin tai laadittuihin asiakirjoihin.</p> <p>7 luku Tietoturvallisuus ja tietojen säilytys</p> <p>32 §: Tietojen suojaaminen</p>	
--	---	--

	<p>Rekisterinpitäjän on toteutettava tarpeelliset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi asiattomalta pääsylvä tietoihin ja vahingossa tai laittomasti tapahtuvalta tietojen hävittämiseltä, muuttamiselta, luovuttamiselta, siirtämiseltä taikka muulta laittomalta käsittelyltä. Toimenpiteiden toteuttamisessa on otettava huomioon käytettävissä olevat tekniset mahdollisuudet, toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset, käsiteltävien tietojen laatu, määrä ja ikä sekä käsittelyn merkitys yksityisyyden suojan kannalta.</p> <p>Sen, joka itsenäisenä elinkeinonharjoittajana toimii rekisterinpitäjän lukuun tai jolle rekisterinpitäjä luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla, on ennen tietojen käsittelyyn ryhtymistä annettava rekisterinpitäjälle asianmukaiset selvitykset ja sitoumukset sekä muutoin riittävät takeet henkilötietojen suojaamisesta 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. (11.5.2007/528)</p> <p>33 §: Vaitiolovelvollisuus</p> <p>Joka henkilötietojen käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä suorittaessaan on saanut tietää jotakin toisen henkilön ominaisuuksista, henkilökohtaisista oloista tai taloudellisesta asemasta, ei saa tämän lain vastaisesti sivulliselle ilmaista näin saamiaan tietoja.</p> <p>9 luku Henkilötietojen käsittelyn ohjaus ja valvonta</p> <p>38 §: Tietosuojaviranomaiset</p> <p>Tietosuojavaltuutettu antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi ja käyttää päätösvaltaa siten kuin tässä laissa säädetään.</p> <p>Tietosuojalautakunta käsittelee henkilötietojen käsittelyyn liittyviä lain soveltamisalan kannalta periaatteellisesti tärkeitä kysymyksiä ja käyttää päätösvaltaa tietosuoja-asioissa siten kuin tässä laissa säädetään.</p> <p>Tietosuojaviranomaiset voivat käyttää tässä luvussa tarkoitettuja toimivaltuuksia silloinkin, kun henkilötietojen käsittelyyn ei 4 §:n mukaisesti sovelleta tätä lakia. Tietosuojaviranomaiset toimivat yhteistyössä muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden tietosuojaviranomaisten kanssa ja antavat tarvittaessa virka-apua.</p>	
YK:n lapsen oikeuksien sopimus	<p>I osa</p> <p>1 artikla</p> <p>Tässä yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapsen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.</p>	

	<p>2 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja takaavat tässä yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet kaikille niiden lainkäyttövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempiensa tai muun laillisen huoltajansa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua.</p> <p>2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistaakseen, että lasta suojellaan kaikenlaiselta syrjinnältä ja rangaistukselta, jotka perustuvat hänen vanhempiensa, laillisten huoltajiensa tai muiden perheenjäsentensä asemaan, toimintaan, mielipiteisiin tai vakaumuksiin.</p> <p>3 artikla</p> <p>1. Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.</p> <p>2. Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiensa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet. Tähän pyrkinessään sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin.</p> <p>3. Sopimusvaltiot takaavat, että lasten huolenpidosta ja suojelusta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa.</p> <p>4 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseksi sopimusvaltiot ryhtyvät mahdollisimman täysimääräisesti tällaisiin toimiin käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan ja tarvittaessa kansainvälisen yhteistyön puitteissa.</p> <p>5 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien tai paikallisen tavan mukaisen suurperheen tai yhteisön, laillisten holhoojien ja huoltajien tai muiden lapsesta oikeudellisesti vastuussa olevien henkilöiden vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia tarjota lapselle hänen kehittyvien valmiuksiensa mukaisesti asianmukaista ohjausta ja neuvoa tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien käyttämiseksi.</p> <p>6 artikla</p>	
--	--	--

	<p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että jokaisella lapsella on synnynnäinen oikeus elämään.</p> <p>2. Sopimusvaltiot takaavat lapselle henkiinjäämisen ja kehittymisen edellytykset mahdollisimman täysimääräisesti.</p> <p>7 artikla</p> <p>1. Lapsi on rekisteröitävä heti syntymänsä jälkeen, ja hänellä on syntymästään lähtien oikeus nimeen ja kansalaisuuteen sekä mikäli mahdollista, oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan.</p> <p>2. Sopimusvaltiot takaavat näiden oikeuksien toteuttamisen kansallisen lainsäädäntönsä ja asiaankuuluvissa kansainvälisissä asiakirjoissa määriteltyjen velvoitteidensa mukaisesti etenkin silloin, kun lapsi muuten olisi kansalaisuudeton.</p> <p>8 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan lapsen oikeutta säilyttää henkilöllisyytensä, myös kansalaisuutensa, nimensä ja sukulaissuhteensa niin kuin lainsäädännössä niistä määrätään ilman, että niihin puututaan laittomasti.</p> <p>2. Milloin lapselta on laittomasti riistetty hänen henkilöllisyytensä osittain tai kokonaan, sopimusvaltioiden on annettava hänelle asianmukaista apua ja suojelua pyrkimyksensä nopeasti palauttaa lapselle hänen henkilöllisyytensä.</p> <p>9 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot takaavat, ettei lasta eroteta vanhemmistaan heidän tahtonsa vastaisesti paitsi, kun toimivaltaiset viranomaiset, joiden päätökset voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittaviksi, toteavat soveltuvien lakien ja menettelytapojen mukaisesti sen olevan lapsen edun mukaista.</p> <p>Tällainen päätös saattaa olla tarpeellinen erityistapauksessa, kuten lapsen vanhempien pahoinpidellessä tai laiminlyödessä lasta tai kun vanhemmat asuvat erillään ja on tehtävä päätös lapsen asuinpaikasta.</p> <p>2. Kaikille asianosaisille on annettava mahdollisuus 1 kappaleessa tarkoitetuissa toimissa osallistua asian käsittelyyn ja tuoda siinä julki näkökantansa.</p> <p>3. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhemmistaan tai vanhemmistaan erossa asuvan lapsen oikeutta ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suorita yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, paitsi jos se on lapsen edun vastaista.</p> <p>4. Mikäli tällainen ero aiheutuu sopimusvaltion aloittamista toimenpiteistä, kuten lapsen vanhemman tai vanhempien pidätyksestä, vangitsemista, maanpakoon määräämisestä, karkotuksesta tai kuolemasta (mukaan lukien valtion</p>	
--	--	--

	<p>huostassa olevan henkilön mistä tahansa syystä aiheutuva kuolema), tämän sopimusvaltion on annettava pyynnöstä lapselle, hänen vanhemmalleen tai milloin aiheellista, muulle perheenjäsenelle olennaiset tiedot poissaolevan perheenjäsenen olinpaikasta, paitsi jos tiedon antaminen saattaisi vahingoittaa lapsen hyvinvointia. Sopimusvaltioiden on edelleen varmistettava, ettei tällaisen pyynnön esittäminen sinänsä aiheuta epäedullisia seurauksia asianosaisille.</p> <p>10 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltioille 9 artiklan 1 kappaleessa asetettujen velvoitteiden mukaisesti on lapsen tai hänen vanhempiensa hakemukset jotka koskevat sopimusvaltioon saapumista tai sieltä lähtemistä perheen jälleenyhdistämiseksi käsiteltävä myönteisesti, humanisti ja kiireellisesti. Sopimusvaltiot takaavat lisäksi, että tällaisen hakemuksen esittämisestä ei ole epäedullisia seurauksia hakijoille eikä heidän perheenjäsenilleen.</p> <p>2. Lapsella, jonka vanhemmat asuvat eri valtioissa, on oikeus säännöllisesti ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä molempiin vanhempiinsa, paitsi poikkeuksellisissa tapauksissa. Tässä tarkoituksessa ja sopimusvaltioille 9 artiklan 1 kappaleessa asetetun velvoitteen mukaisesti sopimusvaltioiden on kunnioitettava lapsen ja hänen vanhempiensa oikeutta lähteä mistä tahansa maasta, myös omasta maastaan, ja saapua omaan maahansa. Oikeudelle lähteä maasta voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public), väestön terveyden ja moraalien tai muiden ihmisten oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ja jotka ovat sopusoinnussa tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien kanssa.</p> <p>11 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot ryhtyvät toimiin ehkäistäkseen lasten laittomat maastakuljetukset ja ulkomailta palauttamatta jättämiset.</p> <p>2. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot edistävät kahden- ja monenvälisen sopimusten tekemistä tai olemassa oleviin sopimuksiin liittymistä.</p> <p>12 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.</p> <p>2. Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimitissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti.</p> <p>13 artikla</p>	
--	--	--

	<p>1. Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemissa muodossa.</p> <p>2. Tämän oikeuden käytölle voidaan asettaa tiettyjä rajoituksia, mutta vain sellaisia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä:</p> <p>a) muiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi; tai</p> <p>b) kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public), tai väestön terveyden tai moraalin suojelemiseksi.</p> <p>14 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen.</p> <p>2. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien ja laillisten huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia antaa lapselle ohjausta hänen oikeutensa käyttämisessä tavalla, joka on sopuissuussa lapsen kehitystason kanssa.</p> <p>3. Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai vakaamustaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä yleisen turvallisuuden, järjestyksen, terveyden ja moraalin tai muiden ihmisten perusoikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.</p> <p>15 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden yhdistymisvapauteen ja rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen.</p> <p>2. Näiden oikeuksien käyttämiselle ei saa asettaa muita rajoituksia kuin sellaisia, jotka ovat säädettyjen lakien mukaisia ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansalliselle ja yleiselle turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle (ordre public), väestön terveyden tai moraalin suojelemiselle tai muiden ihmisten vapauksien tai oikeuksien suojelemiselle.</p> <p>16 artikla</p> <p>1. Lapsen yksityisyyteen, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti eikä hänen kunniaansa tai mainettansa saa laittomasti halventaa.</p> <p>2. Lapsella on oikeus lain suojaan tällaiselta puuttumiselta ja halventamiselta.</p> <p>17 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot tunnustavat joukkotiedotusvälineiden tärkeän tehtävän ja takaavat, että lapsi saa tietoa monenlaisista</p>	
--	--	--

	<p>kansallisista ja kansainvälisistä lähteistä, erityisesti niistä, joiden toiminta tähtää hänen sosiaalisen, hengellisen ja moraalisen hyvinvointinsa sekä ruumiillisen terveytensä ja mielenterveytensä edistämiseen. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot:</p> <p>a) rohkaisevat tiedotusvälineitä levittämään lapsen sosiaalista ja sivistyksellistä kehitystä edistävää ja 29 artiklan hengen mukaista tietoa ja aineistoa;</p> <p>b) rohkaisevat kansainvälistä yhteistyötä erilaisista sivistyksellisistä, kansallisista tai kansainvälisistä lähteistä olevan tällaisen tiedon ja aineiston tuottamiseksi, vaihtamiseksi ja levittämiseksi;</p> <p>c) rohkaisevat lastenkirjojen tuottamista ja levittämistä;</p> <p>d) rohkaisevat tiedotusvälineitä kiinnittämään erityistä huomiota vähemmistöryhmiin kuuluvien tai alkuperäiskansojen lasten kielellisiin tarpeisiin;</p> <p>e) rohkaisevat kehittämään asianmukaisia ohjelmia lasten suojelemiseksi heidän hyvinvoinnilleen vahingolliselta tiedolta ja aineistolta muistaen 13 ja 18 artiklojen määräykset.</p> <p>18 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot pyrkivät parhaansa mukaan takaamaan sen periaatteen tunnustamisen, että vanhemmat vastaavat yhteisesti lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Vanhemmilla tai tapauksesta riippuen laillisilla huoltajilla ja holhoojilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Lapsen edun on määrättävä heidän toimintansa.</p> <p>2. Tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien takaamiseksi ja edistämiseksi sopimusvaltiot antavat vanhemmille ja muille laillisille huoltajille asianmukaista apua heidän hoitaessaan lastenkasvatustehtävänsä sekä huolehtivat lastensuojelulaitosten ja -palvelujen kehittämisestä.</p> <p>3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin taatakseen, että työssäkäyvien vanhempien lapsilla on oikeus hyödyntää heille tarkoitettuja lastenhoitopalveluita ja -laitoksia.</p> <p>19 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaan lukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa.</p> <p>2. Tällaisten suojelutoimien tulisi tarvittaessa sisältää tehokkaita menetelmiä sosiaalisten ohjelmien perustamiseksi, joiden avulla lasta ja hänestä huolehtivia henkilöitä tuettaisiin, samoin kuin menetelmiä edellä kuvattujen lasten</p>	
--	--	--

	<p>pahoinpitelytapauksen ehkäisemiseksi, tunnistamiseksi, raportoimiseksi, käsiteltäväksi saattamiseksi, tutkimiseksi, hoitamiseksi ja jatkoseurannaksi sekä tarvittaessa oikeuslaitoksen asiaan puuttumiseksi.</p> <p>20 artikla</p> <p>1. Lapselle, joka on tilapäisesti tai pysyvästi vailla perheen turvaa tai jonka edun mukaista ei ole antaa hänen pysyä perhepiirissä, on oikeus valtion antamaan erityiseen suojeluun ja tukeen.</p> <p>2. Sopimusvaltiot takaavat tällaiselle lapselle vaihtoehtoisen hoidon kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.</p> <p>3. Tämä hoito voi muun muassa olla sijaisperhehoito, islamin lain mukainen kafala, lapseksiotto tai tarvittaessa sijoitus sopivaan lastensuojelulaitokseen. Ratkaisua harkittaessa on asianmukaista huomiota kiinnitettävä jatkuvuuden toivottavuuteen lapsen kasvatuksessa ja lapsen etniseen, uskonnolliseen, sivistykselliseen ja kielelliseen taustaan.</p> <p>21 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot, jotka tunnustavat tai sallivat lapseksiottamisen, takaavat että kaikessa ensisijainen huomio kiinnitetään lapsen etuun ja ne:</p> <p>a) takaavat, että lapseksiottamisen voivat vahvistaa vain toimivaltaiset viranomaiset, jotka soveltuvan lainsäädännön ja menettelytapojensa mukaisesti sekä kaikkien asiaan liittyvien ja luotettavien tietojen perusteella toteavat, että lapseksiottaminen voidaan sallia ottaen huomioon lapsen asema ja hänen suhteensa vanhempiinsa, sukulaisiinsa ja laillisiin huoltajiinsa ja että tarvittaessa asianosaiset ovat antaneet tietoisensa suostumuksensa lapseksiottamiseen saatuaan asianmukaista ottolapsineuvontaa;</p> <p>b) tunnustavat, että kansainvälistä lapseksiottamista voidaan harkita vaihtoehtoisena hoitomuotona, jos lasta ei voida sijoittaa sijaisperheeseen tai ottaa lapseksi tai millään muulla sopivalla tavalla hoitaa lapsen omassa maassa;</p> <p>c) takaavat, että toiseen maahan lapseksiotettava lapsi nauttii vastaavista turvatoimista ja -tasosta kuin kansallisessa lapseksiottamisessa;</p> <p>d) ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin varmistaakseen, ettei kansainvälinen lapseksiottaminen asiattomasti hyödytä asianosaisia taloudellisesti;</p> <p>e) edistävät tämän artiklan päämääriä tekemällä tarvittaessa kahden- tai monenvälisiä sopimusjärjestelyjä tai sopimuksia ja pyrkivät siinä yhteydessä takaamaan, että toimivaltaiset viranomaiset ja toimielimet hoitavat lapsen sijoittamisen toiseen maahan.</p> <p>22 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot ryhtyvät tarpeellisiin toimiin taatakseen, että lapsi joka yksin tai yhdessä vanhempiensa tai kenen</p>	
--	--	--

	<p>tahansa muun henkilön kanssa anoo pakolaisen asemaa tai jota pidetään pakolaisena soveltuvien kansainvälisen tai kansallisen oikeuden ja menettelytapojen mukaan, saa asianmukaista suojelua ja humanitaarista apua voidakseen nauttia tässä yleissopimuksessa ja muissa sellaisissa kansainvälisissä ihmisoikeuksia ja humanitaarista oikeutta koskevissa asiakirjoissa tunnustettuja oikeuksia, joiden osapuolia kyseiset valtiot ovat.</p> <p>2. Tämän toteuttamiseksi sopimusvaltiot osallistuvat, siten kuin katsovat tarpeelliseksi, Yhdistyneiden Kansakuntien ja muiden toimivaltaisten, hallitustenvälisten tai Yhdistyneiden Kansakuntien kanssa yhteistyössä olevien kansalaisjärjestöjen ponnisteluihin tällaisen lapsen suojelemiseksi ja avustamiseksi sekä pakolaislapsen vanhempien tai muiden perheenjäsenten jäljittämiseksi, jotta saataisiin lapsen ja hänen perheensä jälleenyhdistämisen kannalta välttämättömiä tietoja. Silloin kun vanhempia tai muita perheenjäseniä ei löydetä, lapsen on saatava sellaista suojelua kuin syystä tai toisesta perheen turvaa pysyvästi tai tilapäisesti vailla olevalle lapselle tämän yleissopimuksen mukaisesti annetaan.</p> <p>23 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että henkisesti tai ruumiillisesti vammaisen lapsen tulisi saada nauttia täysipainoisesta ja hyvästä elämästä oloissa, jotka takaavat ihmisarvon, edistävät iteluottamusta ja helpottavat lapsen aktiivista osallistumista yhteisönsä toimintaan.</p> <p>2. Sopimusvaltiot tunnustavat vammaisen lapsen oikeuden saada erikoishoitoa sekä rohkaisevat ja varmistavat avun ulottamisen käytettävissä olevien voimavarojensa mukaisesti siihen oikeutettuihin lapsiin sekä heidän hoidostaan vastaaviin henkilöihin, silloin kun apua on haettu ja kun se soveltuu lapsen tilanteeseen ja hänen vanhempiensa tai muiden hoitajiensa olosuhteisiin.</p> <p>3. Tunnustaen vammaisen lapsen erityistarpeet tämän artiklan 2 kappaleen määräysten mukaista apua on annettava tarvittaessa kiinnittäen huomiota vanhempien tai lapsen muiden hoitajien varallisuuteen. Apu on suunniteltava varmistamaan vammaisen lapsen mahdollisuus koulunkäyntiin, koulutukseen, terveydenhoito- ja kuntoutuspalveluihin, ammattikoulutukseen ja virkistystoimintaan siten, että lapsi sopeutuu mahdollisimman hyvin häntä ympäröivään yhteiskuntaan ja että hän saavuttaa mahdollisimman korkean yksilökohtaisen kehitystason, sivistyksellinen ja henkinen mukaan luettuina.</p> <p>4. Sopimusvaltiot edistävät kansainvälisen yhteistyön hengessä asianmukaisen terveydenhoitoa sekä vammaisten lasten lääketieteellistä, psykologista ja toiminnallista hoitoa sekä yleissivistävää ja ammattikoulutusta koskevan tiedon vaihtoa, mukaan lukien myös tietojen levittäminen ja saanti. Tavoitteena on auttaa sopimusvaltioita parantamaan valmiuksiaan ja taitojaan sekä laajentamaan kokemuksiaan mailla aloilla. Tässä on erityistä huomiota kiinnitettävä kehitysmaiden tarpeisiin.</p> <p>24 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta sekä sairauksien hoitamiseen ja kuntoutukseen tarkoitetuista palveluista. Sopimusvaltiot pyrkivät varmistamaan, ettei yksikään lapsi</p>	
--	--	--

	<p>joudu luopumaan oikeudestaan nauttia tällaisista terveystalvaeluista.</p> <p>2. Sopimusvaltiot pyrkivät tämän oikeuden täysimääräiseen toteuttamiseen ja ryhtyvät asianmukaisiin toimiin erityisesti:</p> <p>a) vähentääkseen imeväis- ja lapsikuolleisuutta;</p> <p>b) varmistaakseen, että kaikki lapset saavat välttämättömän lääkäriin- ja terveydenhoidon, jossa painottuu perusterveydenhoidon kehittäminen,</p> <p>c) taistellakseen tauteja ja aliravitsemusta vastaan myös perusterveydenhuollon tasolla, muun muassa käyttämällä helposti saatavilla olevaa teknologiaa ja huolehtimalla riittävän ravintopitoisen ruoan ja puhtaan juomaveden saatavuudesta ottaen huomioon ympäristön pilaantumisen vaarat ja riskit;</p> <p>d) taataakseen asianmukaisen terveydenhoidon odottaville ja synnyttäneille äideille;</p> <p>e) varmistaakseen, että yhteiskunnan kaikki kerrokset, erityisesti vanhemmat ja lapset, saavat tietoa ja opetusta ja että heitä tuetaan käyttämään saamiaan perustietoja lapsen terveydestä ja ravinnosta, rintaruokinnan eduista, ympäristöhygieniasta ja onnettomuuksien ehkäisystä;</p> <p>f) kehittääkseen ehkäisevää terveydenhuoltoa, vanhempainohjausta sekä perhekasvatusta ja -palveluja.</p> <p>3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja.</p> <p>4. Sopimusvaltiot sitoutuvat edistämään ja kannustamaan kansainvälistä yhteistyötä toteuttaakseen asteittain tässä artiklassa tunnustetun oikeuden toteuttamisen kokonaisuudessaan. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.</p> <p>25 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot tunnustavat lapselle, jonka toimivaltaiset viranomaiset ovat sijoittaneet hänen huoltonsa järjestämiseksi, hänen suojelemiseksi tai hänen ruumiillisen tai henkisen terveytensä hoitoa varten, oikeuden hänelle annetun hoidon ja hänen sijoitukseensa liittyvien muiden olosuhteiden ajoittaiseen tarkistamiseen.</p> <p>26 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden nauttia sosiaaliturvasta, mukaan luettuna sosiaalivakuutus, ja ryhtyvät välttämättömiin toimiin tämän oikeuden täydeksi toteuttamiseksi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.</p> <p>2. Näitä etuuksia myönnettäessä olisi tarvittaessa otettava huomioon lapsen ja hänen elatuksestaan vastuussa olevien</p>	
--	---	--

	<p>henkilöiden varallisuus ja olosuhteet, kuten myös muut lapsen esittämään tai hänen puolestaan esitettyyn hakemukseen vaikuttavat seikat.</p> <p>27 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden hänen ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon.</p> <p>2. Vanhemmilla tai muilla lapsen huollosta vastaavilla on ensisijainen velvollisuus kykyjensä ja taloudellisten mahdollisuuksiensa mukaisesti turvata lapsen kehityksen kannalta välttämättömät elinolosuhteet.</p> <p>3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansallisten olosuhteidensa ja varojensa mukaisesti tarpeellisiin toimiin tukeakseen vanhempia ja muita lapsesta vastuussa olevia tämän oikeuden toteuttamisessa sekä antavat tarvittaessa aineellista apua ja tukevat ohjelmia, joissa kiinnitetään huomiota erityisesti ravintoon, vaatetukseen ja asumiseen.</p> <p>4. Sopimusvaltiot pyrkivät kaikkiin mahdollisiin keinoin turvaamaan lapsen elatusmaksujen saannin vanhemmilta tai muilta lapsesta taloudellisessa vastuussa olevilta niin sopimusvaltiossa kuin ulkomailtakin. Erityisesti silloin kun lapsesta taloudellisessa vastuussa oleva asuu eri maassa kuin lapsi, sopimusvaltiot edistävät kansainvälisiin sopimuksiin liittymistä tai niiden tekemistä sekä muiden asianmukaisten järjestelyjen tekemistä.</p> <p>28 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden saada opetusta, ja toteuttaakseen tämän oikeuden asteittain ja yhtäläisesti kaikille ne erityisesti:</p> <p>a) tekevät pakolliseksi perusasteen koulutuksen, jonka tulee olla maksutta kaikkien saatavilla;</p> <p>b) tukevat erilaisten keskiasteen koulutusmuotojen kehittämistä, mukaan luettuina opinto- ja ammatinvalinnanohjaus, saattavat ne jokaisen lapsen ulottuville ja ryhtyvät tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin, kuten maksuttoman opetuksen käyttöönottamiseen ja taloudellisen tuen antamiseen sitä tarvitseville;</p> <p>c) saattavat kaikkiin tarkoituksenmukaisiin keinoin korkea-asteen koulutuksen kaikkien ulottuville heidän kykyjensä perusteella;</p> <p>d) tuovat opetukseen ja ammattikoulutukseen liittyvän tiedon ja ohjauksen kaikkien lasten saataville ja ulottuville;</p> <p>e) ryhtyvät toimenpiteisiin koulunkäynnin säännöllisyyden edistämiseksi ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseksi.</p> <p>2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin taatakseen, että kurinpito kouluissa tapahtuu tavalla, joka on lapsen ihmisarvon mukaista ja sopusoinnussa tämän yleissopimuksen kanssa.</p>	
--	---	--

3. Sopimusvaltiot edistävät ja kannustavat kansainvälistä yhteistyötä koulutukseen liittyvissä asioissa pyrkien erityisesti poistamaan tietämättömyyden ja lukutaidottomuuden koko maailmasta ja helpottamaan tieteellisen ja teknisen tiedon sekä nykyaikaisten opetusmenetelmien hyödyntämistä. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.

29 artikla

1. Sopimusvaltiot ovat yhtä mieltä siitä, että lapsen koulutuksen tulee pyrkiä:

a) lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen;

b) ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden kunnioittamisen kehittämiseen:

c) kunnioituksen edistämiseen lapsen vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja, lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omastaan poikkeavia kulttuureita kohtaan;

d) lapsen valmistamiseen vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa ymmärryksen, rauhan, suvaitsevaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja kaikkien kansakuntien, etnisten, kansallisten ja uskonnollisten ryhmien sekä alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden välisen ystävyyden hengessä;

e) kunnioituksen edistämiseen elinympäristöä kohtaan.

2. Minkään tämän artiklan tai 28 artiklan osan ei pidä tulkita rajoittavan yksilöiden ja yhteisöjen oikeutta perustaa ja johtaa oppilaitoksia edellyttäen kuitenkin aina, että noudatetaan tämän artiklan 1 kappaleessa esitettyjä periaatteita ja vaatimusta, että tällaisessa laitoksissa annetun koulutuksen tulee vastata valtion asettamaa vähimmäistasoa.

30 artikla

Niissä maissa, joissa on etnisiä, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöryhmiä tai alkuperäiskansoihin kuuluvia henkilöitä, tällaiseen vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaansa kuuluvalta lapselta ei saa kieltää oikeutta nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.

31 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.

	<p>2. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin.</p> <p>32 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden tulla suojelluksi taloudelliselta hyväksikäytöltä sekä sellaiselta työnteolta, joka todennäköisesti vaarantaa tai haittaa hänen koulutustaan tai on vahingollista hänen terveydelleen tai ruumiilliselle, henkiselle, moraalille tai sosiaaliselle kehitykselleen.</p> <p>2. Sopimusvaltiot ryhtyvät lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimenpiteisiin taatakseen tämän artiklan toteuttamisen. Tässä tarkoituksessa ja ottaen huomioon muiden kansainvälisten asiakirjojen asiaankuuluvat säännökset sopimusvaltiot erityisesti:</p> <p>a) määrittävät vähimmäisikärajan tai -rajat työhön otettaville;</p> <p>b) antavat tarpeelliset työaika- ja työoloja koskevat säännökset; ja</p> <p>c) säätävät sopivat rangaistukset ja muut pakotteet taatakseen tämän artiklan tehokkaan täytäntöönpanon.</p> <p>33 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin, lainsäädännölliset, hallinnolliset, sosiaaliset ja koulutukselliset toimenpiteet mukaan luettuina, suojellakseen lapsia asiaankuuluvissa kansainvälisissä sopimuksissa määriteltyjen huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden luvattomalta käytöltä sekä estääkseen lasten käytön näiden aineiden laittomassa tuotannossa ja kaupassa.</p> <p>34 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot sitoutuvat suojelemaan lasta kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot ryhtyvät erityisesti kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen:</p> <p>a) lapsen houkuttelemisen tai pakottamisen osallistumaan laittomiin seksuaalisiin tekoihin;</p> <p>b) lasten hyväksikäytön prostituutiossa tai muussa laittomassa seksuaalisen toiminnan harjoittamisessa;</p> <p>c) lasten hyväksikäytön pornografisissa esityksissä tai aineistoissa.</p> <p>35 artikla</p>	
--	---	--

	<p>Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen lasten ryöstämisen, myynnin ja kaappaamisen missään tarkoituksessa ja muodossa.</p> <p>36 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot suojelevat lasta kaikilta muilta hänen hyvinvointiaan jollain tavoin uhkaavilta hyväksikäytön muodoilta.</p> <p>37 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot takaavat, että</p> <p>a) lasta ei kiduteta, eikä kohdella tai rangaista julmalla, epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.</p> <p>Kuolemanrangaistusta tai elinkautista tuomiota ilman vapauttamismahdollisuutta ei tule langettaa alle 18-vuotiaana tehdyistä rikoksista;</p> <p>b) lapselta ei saa riistää hänen vapauttaan laittomasti tai mielivaltaisesti. Lapsen pidättämisessä, muussa vapaudenriistossa tai vangitsemisessä tulee noudattaa lakia ja näihin toimiin on turvauduttava vasta viimeisenä ja mahdollisimman lyhytaikaisena keinona;</p> <p>c) vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta on kohdeltava inhimillisesti ja kunnioittaen synnynnäistä ihmisarvoa ottaen huomioon hänen ikäistensä tarpeet. Erityisesti on vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta pidettävä erillään aikuisista, paitsi silloin kun katsotaan olevan lapsen edun mukaista menetellä toisin. Jokaisella lapsella on oikeus pitää yhteyttä perheeseensä kirjeitse ja vierailukäynnein, paitsi poikkeuksellisissa olosuhteissa;</p> <p>d) vapaudenriiston kohteeksi joutuneella lapsella on oikeus pikaiseen oikeus- ja muuhun apuun samoin kuin oikeus kiistää vapaudenriiston laillisuus tuomioistuimessa tai muun toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen edessä ja oikeus saada pikainen päätös missä tahansa tällaisessa asiassa.</p> <p>38 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan niitä kansainvälisen humanitäärisen oikeuden sääntöjä, jotka soveltuvat niihin aseellisissa selkkauksissa ja joilla on merkitystä lapsen kannalta, sekä takaamaan kunnioituksen näitä sääntöjä kohtaan.</p> <p>2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, etteivät alle 15-vuotiaat henkilöt suoranaisesti osallistu vihollisuuksiin.</p> <p>3. Sopimusvaltiot pidättäytyvät värväämästä asevoimiinsa henkilöä, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta. Kutsuessaan palvelukseen niitä, jotka ovat täyttäneet 15 vuotta mutta eivät 18 vuotta, sopimusvaltiot pyrkivät antamaan etusijan</p>	
--	--	--

	<p>tämän ikäryhmän vanhimille.</p> <p>4. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisten siviiliväestön suojelua koskevien velvoitteidensa mukaisesti kaikkiin mahdollisiin toimiin suojellakseen ja hoitaakseen lapsia, joihin aseellinen selkkaus vaikuttaa.</p> <p>39 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin edistääkseen minkä tahansa laiminlyönnin, hyväksikäytön, pahoinpitelyn, kidutuksen tai muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen, tai aseellisen selkkauksen uhriksi joutuneen lapsen ruumiillista ja henkistä toipumista sekä yhteiskunnallista sopeutumista. Toipumisen ja sopeutumisen on tapahduttava ympäristössä, joka edistää lapsen terveyttä, itsekunnioitusta ja ihmisarvoa.</p> <p>40 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaiselle lapselle, jonka väitetään syyllistyneen rikoslain rikkomiseen, jota syytetään siitä tai jonka on todettu sitä rikkoneen, oikeuden tulla kohdelluksi tavalla, joka edistää lapsen ihmisarvoa ja arvokkuutta, joka vahvistaa lapsen kunnioitusta muiden ihmisoikeuksia ja perusvapauksia kohtaan sekä ottaa huomioon lapsen iän ja pyrkimyksen edistää hänen yhteiskunnallista sopeutumistaan ja rakentavan roolin omaksumista yhteiskunnassa.</p> <p>2. Tämän toteuttamiseksi ja ottaen huomioon kansainvälisten asiakirjojen asiaankuuluvat määräykset sopimusvaltiot takaavat erityisesti, että:</p> <p>a) lapsen ei väitetä syyllistyneen rikoslain rikkomiseen, häntä ei syytetä siitä tai hänen ei todeta rikkoneen sitä tekojen tai laiminlyöntien perusteella, jotka eivät tekohekellä olleet kiellettyjä kansallisessa lainsäädännössä tai kansainvälisessä oikeudessa;</p> <p>b) lapsella, jonka väitetään syyllistyneen tai jota syytetään rikoslain rikkomisesta, on ainakin seuraavat takeet;</p> <p>i) häntä pidetään syyttömänä, kunnes hänet lain mukaan todetaan syylliseksi;</p> <p>ii) hänelle on ilmoitettava viipymättä ja suoraan, tai tarvittaessa vanhempiensa tai laillisten huoltajiensa välityksellä häntä vastaan esitetyt syytteet, ja hänellä on oikeus saada oikeusapua tai muuta asianmukaista apua puolustuksensa valmistelussa sekä sen esittämisessä;</p> <p>iii) hänen on viipymättä saatava lainsäädännön mukaisesti asiansa toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen tai oikeudellisen elimen päätettäväksi rehellisessä oikeudenkäynnissä oikeus- tai muun asianmukaisen avustajan läsnäollessa ja ottaen erityisesti huomioon lapsen iän, hänen tilanteensa, hänen vanhempansa tai lailliset holhoojansa tai huoltajansa läsnäollessa, ellei sen todeta olevan lapsen edun vastaista.</p>	
--	---	--

	<p>iv) häntä ei saa pakottaa todistamaan tai tunnustamaan syyllisyyttään. Hänen on voitava kuulustella tai kuulusteluttaa vastapuolen todistajia sekä saada hänen puolestaan esiintyvät todistajat kutsutuiksi ja kuulustelluiksi tasapuolisuuden nimissä;</p> <p>v) jos hänen katsotaan rikkoneen lakia, hänellä on oikeus saada tämä päätös ja sen perusteella määrätyt toimenpiteet korkeamman toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen tai oikeudellisen elimen käsiteltäväksi lainsäädännön mukaisesti;</p> <p>vi) hänen on saatava maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu kieltä, jolla asiaa käsitellään;</p> <p>vii) hänen yksityisyyttään on kunnioitettava täydellisesti asian käsittelyn kaikissa vaiheissa.</p> <p>3. Sopimusvaltiot pyrkivät edistämään sellaisten lakien säätämistä, menettelytapojen ja viranomaisten asettamista ja laitosten perustamista, jotka soveltuvat erityisesti lapsiin, joiden väitetään syyllistyneen, joita syytetään tai joiden on todettu rikkoneen rikoslakia, ja erityisesti:</p> <p>a) säätämällä vähimmäisiän, jota nuorempia lapsia ei pidetä kelpoisina rikkomaan rikoslakia;</p> <p>b) aina milloin mahdollista ja toivottavaa, ryhtymään muihin kuin oikeudellisiin toimenpiteisiin tällaisten lasten kohdalla, edellyttäen, että ihmisoikeuksia ja oikeusturvaa kunnioitetaan täydellisesti.</p> <p>4. Sen varmistamiseksi, että lapsia kohdellaan heidän hyvinvoinnilleen sopivalla sekä heidän olosuhteisiinsa ja rikkomukseensa oikeassa suhteessa olevalla tavalla, on oltava mahdollisuus erilaisiin järjestelyihin, kuten huolenpitoon, ohjausta ja valvontaa koskeviin päätöksiin, neuvontaan, viranomaisvalvontaan, sijaisperhehoitoon, opetus- ja ammattikoulutusohjelmiin ja muihin laitossijoituksen vaihtoehtoihin.</p> <p>41 artikla</p> <p>Mikään tässä yleissopimuksessa ei vaikuta määräyksiin, jotka edistävät paremmin lapsen oikeuksien toteutumista, ja joita voi olla:</p> <p>a) sopimusvaltion lainsäädännössä; tai</p> <p>b) sopimusvaltiota sitovassa kansainvälisessä oikeudessa.</p> <p>II osa</p> <p>42 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot sitoutuvat saattamaan yleissopimuksen periaatteet ja määräykset yleisesti niin aikuisten kuin lastenkin</p>	
--	--	--

	<p>tietoon tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti.</p> <p>43 artikla</p> <p>1. Tarkastelemaan sopimusvaltioiden edistymistä tämän yleissopimuksen velvoitteiden täyttämässä perustetaan lapsen oikeuksien komitea, joka hoitaa jäljempänä määriteltyjä tehtäviä.</p> <p>2. Komitea koostuu kymmenestä korkean moraalin ja tämän yleissopimuksen alueelta hyvän asiantuntemuksen omaavasta asiantuntijasta. Sopimusvaltiot valitsevat komitean jäsenet kansalaistensa keskuudesta ja he toimivat komiteassa henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Jäsenten valinnassa on kiinnitettävä huomiota tasapuoliseen maantieteelliseen jakaumaan ja siihen, että keskeisimmät oikeusjärjestelmät ovat edustettuina.</p> <p>3. Komitean jäsenet valitaan salaisilla vaaleilla sopimusvaltioiden nimeämistä henkilöistä. Kukin sopimusvaltio voi asettaa ehdokkaaksi yhden kansalaisensa.</p> <p>4. Komitean ensimmäinen jäsenvaali pidetään viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta ja sen jälkeen joka toinen vuosi. Vähintään neljä kuukautta ennen kutakin vaalia Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin on lähetettävä sopimusvaltioille kirje, jossa pyydetään näitä nimeämään ehdokkaansa kahden kuukauden kuluessa. Pääsihteeri laatii sen jälkeen kaikista nimetyistä henkilöistä aakkosjärjestyksessä olevan luettelon, josta käy ilmi heidät nimenneet sopimusvaltiot, ja antaa sen tämän jälkeen yleissopimuksen sopimusvaltioiden tiedoksi.</p> <p>5. Vaali toimitetaan pääsihteerin koollekutsumissa sopimusvaltioiden kokouksissa Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa. Nämä kokoukset ovat päätösvaltaisia, kun läsnä on kaksi kolmasosaa sopimusvaltioista, ja komiteaan tulevat valituiksi ne, jotka saavat eniten ääniä ja enemmistön läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden edustajien äänistä.</p> <p>6. Komitean jäsenet valitaan nelivuotiskaudeksi. Heidät voidaan valita uudestaan, jos heidät nimetään uudelleen ehdokkaiksi. Ensimmäisessä vaalissa valituista jäsenistä viiden toimikausi päättyy kahden vuoden kuluttua. Sopimusvaltioiden kokouksen puheenjohtaja valitsee arvalla nämä viisi jäsentä välittömästi ensimmäisen vaalin jälkeen.</p> <p>7. Jos komitean jäsen kuolee, eroaa tai ilmoittaa ettei jostain muusta syystä voi hoitaa tehtäviään komiteassa, sopimusvaltio, joka oli nimennyt henkilön ehdokkaaksi nimittää toisen asiantuntijan kansalaistensa joukosta tämän tilalle hänen kaudestaan jäljellä olevaksi ajaksi. Nimitys on alistettava komitean hyväksyttäväksi.</p> <p>8. Komitea hyväksyy omat menettelytapasääntönsä.</p> <p>9. Komitea valitsee toimihenkilönsä kaksivuotiskaudeksi.</p> <p>10. Komitean kokoukset järjestetään tavallisesti Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa tai missä tahansa muussa</p>	
--	---	--

	<p>komitean päättämässä paikassa. Komitea kokoontuu yleensä vuosittain. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltioiden kokous tekee päätöksen komitean kokousten kestosta ja tarkistaa päätöstä tarvittaessa. Päätös alistetaan yleiskokouksen hyväksyttäväksi.</p> <p>11. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri huolehtii, että komitealla on käytössään tarvittava henkilökunta ja työtilat, jotta komitea voi hoitaa tämän yleissopimuksen mukaiset tehtävänsä tehokkaasti.</p> <p>12. Yleiskokouksen päätöksellä saavat tämän yleissopimuksen perusteella perustetun komitean jäsenet palkkaa Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päättämin ehdoin.</p> <p>44 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot antavat Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin välityksellä komitealle raportit suorittamistaan toimenpiteistä, joilla pannaan täytäntöön tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia, ja näiden oikeuksien nauttimisessa tapahtuneesta edistymisestä:</p> <p>a) kahden vuoden kuluessa siitä, kun yleissopimus on tullut voimaan asianomaiseen sopimusvaltioon nähden;</p> <p>b) sen jälkeen joka viides vuosi.</p> <p>2. Tämän artiklan mukaisesti tehdyissä raporteissa on osoitettava niitä mahdollisia tekijöitä ja vaikeuksia, jotka vaikuttavat tämän yleissopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseen. Raporteissa on myös oltava riittävästi tietoja, jotta komitea voi saada kattavan käsityksen yleissopimuksen noudattamisesta kyseisessä maassa.</p> <p>3. Sopimusvaltion, joka on antanut komitealle perusteellisen ensiraportin, ei tarvitse seuraavissa 1 b kappaleen mukaisissa raporteissa toistaa aikaisemmin komitealle toimitettuja perustietoja.</p> <p>4. Komitea voi pyytää sopimusvaltiolta yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä lisätietoja.</p> <p>5. Komitea antaa joka toinen vuosi talous- ja sosiaalineuvoston välityksellä Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokoukselle raportin toiminnastaan.</p> <p>6. Sopimusvaltiot julkistavat omat raporttinsa laajalti yleisölle omassa maassaan.</p> <p>45 artikla</p> <p>Jotta yleissopimuksen tehokasta täytäntöönpanoa voitaisiin edistää ja kansainvälistä yhteistyötä sen kattamalla alalla rohkaista:</p> <p>a) erityisjärjestöillä, UNICEF:illä ja muilla Yhdistyneiden kansakuntien elimillä on oikeus olla edustettuina tämän yleissopimuksen sellaisten määräysten täytäntöönpanon arvioinnissa, jotka kuuluvat niiden toimialaan. Komitea voi</p>	
--	--	--

	<p>tarvittaessa pyytää erityisjärjestöjä, UNICEF:ia ja muita sopiviksi katsomiaan toimivaltaisia yhteisöjä antamaan asiantuntija-apua yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevissa kysymyksissä, jotka kuuluvat kunkin toimialaan. Komitea voi pyytää erityisjärjestöjä, UNICEF:ia ja muita Yhdistyneiden kansakuntien elimiä antamaan raportteja yleissopimuksen täytäntöönpanosta kunkin omalla toimialallaan.</p> <p>b) komitea lähettää tarpeelliseksi katsomissaan tapauksissa erityisjärjestöille, UNICEF:ille ja muille toimivaltaisille elimille sopimusvaltioiden raportit, joissa pyydetään teknistä opastusta tai apua tai joista sellainen tarve ilmenee, yhdessä komitean omien huomioiden ja ehdotusten kanssa, mikäli niitä on näiden pyyntöjen tai tarpeiden suhteen;</p> <p>c) komitea voi suositella yleiskokoukselle, että se pyytäisi pääsihteeriä suorittamaan komitean puolesta tutkimuksia lapsen oikeuksiin liittyvissä erityiskysymyksissä;</p> <p>d) komitea voi tehdä ehdotuksia ja yleisiä suosituksia, jotka perustuvat tämän yleissopimuksen 44 ja 45 artiklan mukaisesti saatuihin tietoihin. Nämä ehdotukset ja yleiset suositukset toimitetaan kaikille asianosaisille sopimusvaltioille ja niistä sekä sopimusvaltioiden mahdollisista huomioista ilmoitetaan yleiskokoukselle.</p> <p>III osa</p> <p>46 artikla</p> <p>Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille.</p> <p>47 artikla</p> <p>Tämä yleissopimus on ratifioitava. Ratifioimiskirjat talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.</p> <p>48 artikla</p> <p>Tähän yleissopimukseen voivat liittyä kaikki valtiot. Liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.</p> <p>49 artikla</p> <p>1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä kun Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan on talletettu kahdeskymmenes ratifioimis- tai liittymiskirja.</p> <p>2. Kunkin sopimusvaltion osalta, joka ratifioi yleissopimuksen tai liittyy siihen kahdennenkymmenennen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisen jälkeen, yleissopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä tällaisen valtion oman ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.</p> <p>50 artikla</p>	
--	---	--

	<p>1. Jokainen sopimusvaltio voi ehdottaa muutosta yleissopimukseen ja antaa muutosehdotuksen Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille. Pääsihteerin on tämän jälkeen ilmoitettava sopimusvaltioille muutosehdotuksesta ja pyydettyä näitä ilmoittamaan, kannattavatko ne sopimusvaltioiden kokousta muutosesityksen käsittelemiseksi ja siitä äänestämiseksi. Mikäli neljän kuukauden kuluessa tällaisesta ilmoituksesta vähintään yksi kolmasosa sopimusvaltioista kannattaa sitä, kokouksen pääsihteerin kutsuu tällaisen kokouksen koolle Yhdistyneiden kansakuntien alaisuudessa. Mikä tahansa muutosesitys, joka on hyväksytty läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden enemmistöllä alistetaan Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen hyväksyttäväksi.</p> <p>2. Muutos, joka on hyväksytty tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti tulee voimaan kun sen on hyväksynyt Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous ja kaksi kolmasosaa sopimusvaltioista.</p> <p>3. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka sen ovat hyväksyneet. Muita sopimusvaltioita sitovat edelleen tämän yleissopimuksen määräykset ja mahdolliset aikaisemmat muutokset, jotka ne ovat hyväksyneet.</p> <p>51 artikla</p> <p>1. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin vastaanottaa ja toimittaa edelleen kaikille valtioille valtioiden ratifioinnin tai sopimukseen liittymisen yhteydessä tekemien varaumien tekstit.</p> <p>2. Varaumaa, joka ei ole sopusoinnussa tämän yleissopimuksen päämäärän ja tarkoituksen kanssa, ei sallita.</p> <p>3. Varauma voidaan milloin tahansa peruuttaa ilmoittamalla siitä Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille, joka toimittaa asiasta tiedon kaikille valtioille. Tällainen ilmoitus tulee voimaan päivänä, jona pääsihteerin saa siitä tiedon.</p> <p>52 artikla</p> <p>Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän yleissopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua siitä kun pääsihteerin on saanut siitä tiedon.</p> <p>53 artikla</p> <p>Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin nimetään tämän yleissopimuksen tallettajaksi.</p> <p>54 artikla</p> <p>Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, kiinan-, englannin-, ranskan-, venäjän- ja espanjankieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.</p> <p>Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet edustajat hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.</p>	
--	--	--

